

Anita Rubin & Katriina Siivonen

KÄRJET TEKEVÄT AINA REIKIÄ SEINIIN, MUUTEN ILMA UMMEHTUU

Osallisuuden luova voima

TUTUeJULKAISUJA 3/2011

Anita Rubin

anita.rubin@utu.fi

Katriina Siivonen

katriina.siivonen@utu.fi

Kansikuva: Jussi Vierimaa / Turku2011

Taitto: Jenni Elo & Annamari Rytönen

Copyright © 2011 Anita Rubin & Katriina Siivonen, Tulevaisuuden tutkimuskeskus & Turun yliopisto

ISBN 978-952-249-122-0

ISSN 1797-132

Tulevaisuuden tutkimuskeskus

20014 Turun yliopisto

Käyntiosoite: Tykistökatu 4 B, 20520 TURKU

Korkeavuorenkatu 25 A 2, 00130 HELSINKI

Pinninkatu 47, 33100 TAMPERE

Puh. (02) 333 9530

Faksi (02) 333 8686

ffrc.utu.fi

tutu-info@utu.fi, etunimi.sukunimi@utu.fi

SISÄLLYSLUETTELO

KIITOKSET	6
ESIPUHE	7
1. JOHDANTO.....	8
1.1 Taustaksi	8
1.2. Kulttuuripääkaupunki ja kulttuurin tila	10
2. DELFOI-MENETELMÄ	14
2.1. Delfoin pääperiaatteet	14
2.2. Delfoi tutkimusprosessina	15
2.3. Asiantuntijoiden valinta	16
3. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	18
3.1. Panelistien kutsuminen	18
3.2. Verkkoympäristö ja väittämien rakentaminen	20
3.3. Tutkimuksen kulku	21
4. HYVINVOINTI	24
4.1. Kulttuurin kulutuksen painopisteet	24
4.2. Kulttuurin luonne	26
4.3. Kulttuurin terveydellinen merkitys	30
5. LUOVAT ALAT, LUOVAT TILAT	36
5.1. Luova työ ja tekemisen tilat	36
5.2. Kulttuuri haastaa julkiset rakenteet	38
5.3. Kulttuuri ja kaupunki: suunnittelun haasteet	42
6. VERKOSTOITUMINEN, KANSAINVÄLISTYMINEN JA MATKAILU.....	48
6.1. Verkostot ja yhteistyö	48
6.2. Turun houkuttavuus	50
6.3. Turku matkailukaupunkina	52
6.4. Turun ja Tallinnan yhteistyö.....	55
7. KULTTUURI JA RAHA	56
7.1. Kulttuurisetelit	56
7.2. Kulttuurimäärärahat	61
7.3. Kulttuuriyrittäjien tuki ja neuvonta.....	65

7.4. Kulttuuriyrittäjyys ja kulttuuriosuuskunnat.....	66
8. TURKU JA YMPÄRISTÖ	72
8.1. Turun uhat ja mahdollisuudet	72
8.2. Turku Varsinais-Suomessa.....	77
9. KULTTUURIALAN KOULUTUS JA TUTKIMUS.....	81
10. JOHTOPÄÄTÖKSET	86
LÄHTEET	88
LIITE 1.....	92
LIITE 2	93
LIITE 3	102
LIITE 4	107

KIITOKSET

Suuri kiitos Hannu ja Jenni Linturille jatkuvasta tuesta eDelphi-ohjelman mutkikkaita ja vähemmän mutkikkaita polkuja taivaltaessamme. Erityiskiitokset myös Kati Jordanille upeista ”kuplakuvioista”, jotka jäsentävät visuaalisesti tulosten jakaumat todennäköisyyden ja toivottavuuden näkökulmista samaan kuvioon. Lämpimät kiitokset koko Osallisuuden luova voima -hankkeen tiimille hyvästä ja rakentavasta yhteistyöstä Delfoi-prosessin aikana.

Ennen kaikkea, kiitokset myös asiantunteville panelisteille jaksamisesta ja mielenkiinnosta pitkän ja raskaan vastausprosessin aikana. Kolme kertaa samaan tai samateemaiseen kyselyyn vastaaminen kysyy kärsivällisyyttä ja aikaa – on hienoa, että viitsitte!

nämä tuhannet vuodet
ja tuhannet tunnit ja hetket
ovat se mitä ihminen on
aika, paperinohut
ja kaksiulotteinen
kolmiulotteisessa elämän kokonaisuudessa

todellisuus puhkoo reikiä ajan paperiin
pistekirjoittaa sokean tekstiä
jota näkevä ei ymmärrä lukea

ja kaikki enkelit tanssivat neulanterällä
kun nukkuva jumala
käänsi kylkeään ja huokasi
uneksi maailman

ja toteutui elämä, ajat
mennyt
ja tuleva
luonto, lumessa talvelle antautuva
uudestaan ja uudestaan keväässä raskaaksi tuleva
ja kaunis metsä, tuhannet puut ja kesän kukkiva maa
syksyn kypsä mehu

kaupunki
ihmisen koti, tämä todellisuus

hiljaisena huminana tapahtumisen musiikki
koskettaa jumalan korvia
hyväilee

maailma on
ja unessaan hymyilee jumala

Turussa, 29.5.2011

Anita Rubin ja Katriina Siivonen

ESIPUHE

Turun kaupunki perusti Turku 2011 -säätiön toteuttamaan Turun kulttuuripääkaupunkivuoden. Tämä on 1.1.2008 työnsä aloittaneen Turku 2011 -säätiön päätehtävä. Kulttuurivuoden onnistunut toteuttaminen edellyttää, että vuonna 2011 kadut ja kulttuuritilat täyttävä ohjelma kantaa huomattavasti itse kulttuurivuotta pidemmälle. Turku 2011 -prosessi alkoi maaliskuussa 2004 kaupunginvaltuuston päättäessä Turun kulttuuripääkaupunkihausta. Tavoitteena on, että kulttuuripääkaupunkiprosessi jatkuu vieläkin monivuotisempana kulttuurivuoden jälkeen, ja että 2011-prosessin aikana opitut asiat, uudet verkostot ja toimintamallit juurtuvat osaksi Turun kaupunkikehitystä.

Turku 2011 -säätiö järjesti keväällä 2008 avoimen hankehaun, jolla etsittiin kulttuuri- ja tutkimushankkeita Turku 2011 -ohjelmaan. Turun yliopiston Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen Osallisuuden luova voima -hanke valittiin Turku 2011 -ohjelman hankkeeksi avoimen hankehaun hakemusten joukosta. Osallisuuden luova voima -hanke toteuttaa vuosina 2009–2012 osaltaan Turku 2011 -kulttuuripääkaupungin tehtävää kannustamalla sekä kulttuurivuoden ohjelmahankkeita että monia muita alueen toimijoita osallistumaan yhdessä Turun ja koko Varsinais-Suomen kulttuurielämän tulevaisuuden rakentamiseen.

Osallisuuden luova voima -hanke käynnisti syksyllä 2010 kulttuurin asiantuntijoille osoitetun Delfoi-kyselyn. Kyselyssä kartoitettiin Turun seudun kulttuurin mahdollisia tulevaisuuksia ja eri osa-alueiden toivottavuutta ja todennäköisyyttä seuraavien kymmenen vuoden aikana. Tutkimuksessa käytetyn eDelfoi-ohjelman avulla mahdollistettiin dialogi ja argumentaatio kulttuurin eri teemoista. Delfoi-prosessin kokemusten perusteella hanke toteuttaa vuosina 2011–2012 tulevaisuusverstaiden sarjan. Verstaiden myötä monille varsinaissuomalaisille yksityisen, julkisen ja kolmannen sektorin toimijoille ja yksityishenkilöille avautuu tärkeä käytännön mahdollisuus antaa oma panoksensa kulttuuripääkaupunkiprosessin jatkuvuudelle.

Turku 2011 -säätiön puolesta

Turussa, 29.5.2011

Jukka Saukkolin

Turku 2011 -säätiön tutkimus- ja kehityspäällikkö, FM

1. JOHDANTO

Euroopan kulttuuripääkaupunkivuosi on Turulle ja sen ympäristöalueille – ehkä koko Suomelle – valtava ja mielenkiintoinen haaste. Samalla kun se mahdollistaa Turulle ja Varsinais-Suomelle ainutlaatuisen kulttuurin ja luovan talouden ”innovaatiohypyn”, se samalla edellyttää tietoisia toimenpiteitä, jotta varsinaissuomalaisen kulttuurin hyvin alkanut kehitys ei pysähtyisi tapahtumavuoden lopussa. (Hietanen 2010.)

Osana Turun kulttuuripääkaupunkihanketta Tulevaisuuden tutkimuskeskus toteuttaa Osallisuuden luova voima -tutkimushankkeen, jonka tarkoituksena on juurruttaa kulttuuripääkaupunkivuoden eri projektien ja ideoiden hyvät käytännöt ja toimijoiden kehittämät uudet toimintatavat alueen tulevaisuuteen. Näin kulttuuri kulkee ja kehittyy alueella ja vaikuttaa ihmisten elämässä ja arjessa kulttuuripääkaupunkivuodesta eteenpäin kohti tulevia vuosia. Aikavälillä 2009–2012 toteutettavan hankkeen tavoitteena on siten vahvistaa Turku 2011 -kulttuuripääkaupungin positiivisia, pitkäkestoisia, osallistavia ja voimauttavia vaikutuksia.

Hankkeen osana toteutettiin Delfoi-tutkimus, jossa kulttuurialan osaajat ja asiantuntijat vastasivat ja kommentoivat turkulaista kulttuurin tulevaisuustilaa ja ilmiöitä kuvaaviin väittämiin. Tutkimuksessa tehtiin kolme kierrosta, jossa eri teemoja ja kommenteissa esille tulleita asioita syvennettiin ja tarkennettiin kierros kierrokselta. Väittämät olivat luonteeltaan kärkeviä, poleemisiakin, eikä niiden tarkoituksena ollut sellaisenaan kuvastaa kenenkään valmista mielipidettä. Pikemminkin kärjekkyydellä pyrittiin saamaan aikaan hyvää ja ponnekasta tulevaisuuskeskustelua alueen tulevaisuudesta ja siinä onnistuttiinkin.

Tässä raportissa Katriina Siivonen on vastannut kulttuurisen taustan osiosta yhdessä Anita Rubinin kanssa (luvut 1.1. ja 1.2.) ja Anita Rubin varsinaisen tutkimusta koskevan tekstiosuuden kirjoittamisesta.

1.1 Taustaksi

Meillä on länsimaissa ollut jo parisataa vuotta hyvin vahva loogisen ajattelun ja tieteellisen päättelyn aikakausi, jossa on korostettu järkeä ja rationaalisuutta, tieteellistä ajattelua ja tieteellisesti perusteltua päättelyä valintoja, päätöksentekoa ja toimintaa ohjaavana voimana. On korostettu ahkeruutta ja kovaa työtä oman menestyksen takeena. Menestystä on mitattu taloudellisilla määreillä ja katsotaan, että se on laskettavissa, mitattavissa ja vertailtavissa. Samalla menestys on ollut onnistumisen kriteeri ja onnistuminen taas onnellisuuden edellytys. Tämä Valistuksen ideaaleista ja teollisen yhteiskunnan arvomaailmasta nouseva ajatuksellinen jatkumo näkyy selkeästi tulevaisuudenkuvia koskevissa tutkimuksissa (esim. Rubin 1998, 2000, 2006; Rubin & Linturi 2004).

Nyt ollaan murrosvaiheessa, jossa onnistumista tai onnellisuutta ei voidakaan enää suoraan johtaa järjestä ja kovasta työstä taloudellisen menestyksen saavuttamisen kautta. 1970-luvulla alettiin puhua elämänlaadusta elintason rinnakkaiskäsitteenä ja siitä lähtien on yhä enemmän kyseenalaistettu suoraviivainen hyvinvoinnin määrittely. Samalla käsitys maailmasta alkoi muuttua, kun toisaalta ympäristöstä ja ekologisesta ajattelusta tuli yhä tärkeämpiä osa-alueita hyvän elämän käsitteen kokonaisuudessa.

Toisaalta tietoteknologian kehitys rynnisti huimasti eteenpäin, ja niin maailma väistämättä muuttui ja muuttuu yhä edelleen.

Tässä tutkimuksessa pyrkimys on ollut selvittää kulttuurin asiantuntijoiden (laajasti ymmärrettyinä) käsityksiä, odotuksia, toiveita ja pelkoja koskien sitä, millaista kulttuuritoimintaa on kymmenen vuoden päästä Turun alueella. Samalla kartoitettiin sitä, millainen on se yhteiskunnallinen kulttuuriilmapiiri, jossa elämme vuonna 2020. Tutkimuksen näkökulmat ja kysymysten osa-alueet nousivat seuraavista ilmiöistä:

1. Koska ihminen ei periaatteessa voi ennalta tietää, mitä ja millaisia tieteellisiä ja teknisiä keksintöjä tulevaisuudessa tullaan tekemään, saati sitten sitä, miten nämä tulevaisuuden keksinnöt vaikuttavat yhteiskuntaan ja ihmiseen, on mahdotonta tehdä pitäviä päätelmiä tulevasta. Emme myöskään voi tietää tällä hetkellä, miten ihmiset ajattelevat ja toimivat huomenna – millainen on se toimintaympäristö ja ajatusmaailma, jossa tulevaisuuden ihminen elää. Samalla viisautta on kuitenkin myös kartoittaa tulevaisuuden mahdollisuuksia ja niiden todennäköisyyksiä. (Rubin 2010.)

Samalla tulevaisuus on Popperin filosofisen ajattelumallin mukaan riippuvainen keksinnöistä, innovaatioista, mutta koska kaikkea ei ole vielä keksitty eikä kaikkia uusia innovaatioita ole tehty, emme voi tietää siis tulevaisuudestakaan juuri mitään varmaa. Jos tietäisimme seuraavan keksinnön, olisimme tehneet sen jo. (Popper 1995.) Niinpä popperilaisen tulevaisuuskäsityksen mukaan tulevaisuutta ei voida ennustaa eikä edes ennakoida, vaan sen muotoutuminen riippuu meistä itsestämme. **Odotuksemme, pelkomme ja toiveemme juontavat ja motivoivat erilaisia valintoja ja päätöksiä, joiden seurauksena tulevaisuus kerran toteutuu.**

2. Vuosituhannen vaihteen ja sen jälkeisen ajan monet sosiaalisen toiminnan teoriat ja osallistamista koskeva keskustelu tuntuvat ymmärtävän niin yksittäisen ihmisen kuin yhteisöt edelleen reaktiivisina toimijoina. Niin poliittisessa päätöksenteossa kuin julkishallinnon, kolmannen sektorin ja yritystason strategioissa puhutaan osallistamisesta ja voimauttamisesta, mutta harvoin kuitenkaan kysytään ihmisten omia mielipiteitä ja ajatuksia siitä, millaisena he oman todellisuutensa ja tulevaisuutensa näkevät ja mitä siltä haluaisivat. Se on johtanut siihen, että päätöksenteko on edelleen kaikesta läpinäkyvyys-, luovuus- ja innovatiivisuuspuheesta huolimatta hierarkkista eikä aito osallistaminen toteudu.

Niinpä yksittäisten toimijoiden innovatiivisuuden ja osaamisen todellinen hyödyntäminen niin kokonaiskansantalouden kehittämisessä kuin organisaatiotasolla jää usein lopputilanteissa heikoksi eivätkä ihmiset motivoidu toivotulla tavalla. **Sen vuoksi on tärkeää tietää, mitä ihmiset tulevaisuudesta ajattelevat, koska ainoastaan sen tiedon pohjalta voidaan laatia konkreettisia ja saavutettavissa olevia visioita ja strategiatyöskentelyn avulla osallistaa ja motivoida ihmisiä tekemään oma tulevaisuutensa.**

3. Samalla erityisesti yhteiskunnan arvovalinnat ja toimijoiden arvorationaalisuus muutostilanteissa ovat alueita, joita pitäisi tarkastella nykyistä enemmän. Tiettyyn tasoon asti ihminen rajaa nykyisillä valinnoillaan tulevien sukupolvien valintamahdollisuuksia, vaikka pyrimme laajentamaan niitä kulttuurin muutosten sekä sivistyksen ja osaamisen kehittämisen kautta. Edellinen päätös tai valinta määrittää ja rajaa seuraavia ja antaa niille reunaehdot. Jos toisaalta emme edes yritä selvittää sitä, millaisia yhteis- ja kerrannaisvaikutuksia valinnoillamme ja teoillamme on globalisoituvassa ja verkostoituvassa maailmassa ja tiedon määrän ja välityksen nopeutuessa, on turha laatia strategioita ja visioita siitä, mitä oletetaan ja toivotaan toteutuvaksi. (Rubin 2010.)

Jo pelkästään yhä nopeammin kehittyvä ja muuttuva tietoteknologia kattaa nyt sellaisia ilmiöitä ja toimintoja, joiden ymmärtäminen vaatii monialaista tutkimusta, esimerkiksi filosofista (arvot, moraali, etiikka), kulttuurintutkimusta, poliittista tutkimusta, sosiologiaa ja ekologiaa. **Tämä tarkoittaa sitä, että tarvitaan monitieteistä näkökulmaa sekä avointa poikkitieteellistä otetta tulevaisuuden mahdollisuuksien ja vaihtoehtojen tarkastelemiseksi.** (Rubin 2010.)

1.2. Kulttuuripääkaupunki ja kulttuurin tila

Ilkka Niiniluoto (2003, 102) on huolissaan siitä, ettemme nykyisessä globaalissa murroksessa oikeastaan enää ymmärrä, mitä kulttuurilla tarkoitetaan. Kulttuuria onkin määritelty aikojen saatossa ja eri asiayhteyksissä lukuisilla eri tavoilla (ks. esim. Kroeber & Kluckhohn 1952). Tässä hankkeessa hahmotamme kulttuurin laajasti tapoina, joilla ihmiset ovat maailmassa toistensa kanssa. Tämän laajan kulttuurin yhtenä osana me ihmiset tuotamme myös erityistä kulttuuritoimintaa palveluina, tuotteina ja enemmän tai vähemmän organisoituneina taiteen ja kulttuurin yhteisen tekemisen ja kokemisen muotoina. Näin tapahtuu runsain mitoin Turun kulttuuripääkaupunkivuoden aikana, minkä toivotaan muun muassa tämän tutkimuksen avulla tuottavan myönteisen jälkensä varsinaisen toimintavuoden jälkeisiin toimiin.

Jäsennämme kulttuurin lähtökohtaisesti kolmella erilaisella ja toisiinsa kytkeytyvällä tavalla. Pyrimme siten saamaan siitä suhteellisen pitävän otteen sen kaikessa laajuudessa ja monimuotoisuudessa nykyisessä voimakkaasti muuttuvassa maailmassa. (Siivonen 2008a; ks. myös Hannerz 1992.) Kulttuuri on määritelmämme mukaan ensinnä ihmiseltä toiselle välittyvää aineellista ja aineetonta perinnettä. Ilmar Talven mukaan perinne on ”jatkuva olotila, joka yhdistää entisen nykyaikaan ja jatkuu tulevaisuudessaakin. Perinne kuuluu olennaisena osana itse inhimillisen kulttuurin perusluonteeseen ja on siis ihmisen olemassaolon yksi perusta”. Perinne ei Talvella ole jokin tietyn historiallisen – siis esiteollisen – kehityskulun lopputulos, vaan jatkuvasti sosiokulttuurisessa vuorovaikutuksessa elävä, mennyttä toistava ja uudistava ilmiö. (Talve 1963, 21–22; vrt. Anttonen 1993.)

Monesti perinne käsitetään sukupolvelta toiselle periytyväksi kulttuuriseksi ainekseksi. Nils-Arvid Bringéus on selväsanaisesti ilmaissut perinteen käsitteen tätä laajemmin. Hänellä se on myös kulttuurisessa prosessissa nuoremmilta vanhemmille välittyviä kulttuuripiirteitä. Hän näkee, että perinne voi välittyä yhtä lailla pitkän ajan kuluessa diakronisesti kuin yhdessä aikatasossa synkronisesti. (Bringéus 1981, 122–126.) Oleellista on, että välittäessämme perinteitä toisillemme, meistä jokainen myös koko ajan luo uusia niiden aineettomia ja aineellisia piirteitä.

Perinteessä – ja siten myös kulttuurissa – on yhtäaikaista sekä jatkuvuutta että uuden luomista ja niiden keskinäinen suhde vaihtelee eri yhteyksissä. Monesti huomiotta jäävän aktiivisen yksilöllisen luovuuden ja innovatiivisuuden sija on juuri tässä. Jokainen ihminen on vuorovaikutteisessa suhteessa ympäristöönsä ja toisaalta saa vaikutteita, ottaa niitä vastaan ja sopeutuu niihin, toisaalta jokainen myös koko ajan muokkaa perinnettä uuteen uskoon oman ymmärryksensä kautta ja luo siten kulttuuriin uusia piirteitä. Perinne ja kulttuuri ovat aina ihmisten kesken jaettuja, vaikka niissä on myös yksilöllisyyttä. Koska perinteen välittyminen ihmisiltä toisille ei rajoitu koskaan mihinkään kaikenkattavaan rajaan ajassa, tilassa eikä sosiaalisesti, jaamme ja muokkaamme perinteitä yksittäisten ihmisten ja perustaltaan globaalin ympäristön välisessä kohtaamisessa. Tämä ympäristö muodostuu paitsi toisista ihmisistä toi-

mineen ja ajatuksineen, myös fyysisestä ihmistekoisesta ja luonnonympäristöstä. (Siivonen 2008b, 54–55, 58–59.)

Käytännössä muuntuvat perinteet konkretisoituvat tämän ympäristön osiksi, esimerkiksi esineiksi, rakennuksiksi, maisemiksi, tavoiksi, tottumuksiksi, toimiksi, sanoiksi ja sanattomuudeksi. Näitä kaikkia ilmenee myös organisoidun kulttuuritoiminnan osasina. Arkisissa yhteyksissä perinne on monesti itseltään selvää ja huomaamatonta. Taide on yksi kulttuurinen toiminnan muoto, joka ravistelee tavanomaisuutta näkyväksi. Arjen ja muun muassa taiteen ja kulttuuritoimien sisäinen ja välinen vuorovaikutus muuttaa kulttuuria globaalisti samalla, kun kulttuuri muuttaa kommunikaation muotoja ja sisältöjä. Tämä vaikuttaa teknologian kehitykseen ohjaamalla ajattelua, tarpeita ja sitä kautta myös suuntaamalla innovaatioita.

Regina Bendix käyttää jotakin ihmisryhmää sisäisesti ajassa ja tilassa yhdistävästä arkisesta perinteestä käsitettä perinnöllisyys (*heredity*). Sillä hän tarkoittaa kaikkia niitä erilaisia kulttuurisia piirteitä ja toisiinsa ristiin rastiin kietoutuneita perinteen välittymisen ketjuja, jotka kuuluvat tämän ryhmän ihmisten elämään ja yhdistävät heitä toisiinsa. (Bendix 2000.) Tästä muodostuu toinen tässä määrittelemämme kulttuurin olemassaolon tapa. Kukin ihminen voi kuulua yhtäaikaisesti useaan tällaiseen ihmisryhmään ja sekä liittyä niihin että erkaantua niistä. Ryhmien kokoonpano on siten vaikeasti rajattavissa ja jatkuvasti muuntuva. Tällainen ihmisiä toisiinsa yhdistävä kulttuurinen perinnöllisyys ei välttämättä ole tiedostettua. Se sisältää koko elämän kirjon: hyvän ja pahan, ruman ja kauniin. Myös taide ja järjestetty kulttuuritoiminta nivoutuvat tällaisen arkisen perinnöllisyyden kaikkiin muotoihin, toisaalta osaksi sitä, toisaalta määrittämään sitä.

Silloin kun globaalissa kulttuurissa kohdistetaan huomio perinnöllisyyden tapaan tiettyä ihmisryhmää sisäisesti yhdistäviin piirteisiin, on mahdollista hahmottaa toisistaan erottuvia kulttuureja ja niiden välistä vuorovaikutusta. Tämän kautta näihin rajallisina nähtyihin kulttuureihin ilmaantuu, ja niissä voidaan havaita, hybridisiä piirteitä eli niihin on sekoittunut kulttuuripiirteitä monien erilaisten ihmisryhmien parista. Mitä tiuhemmin ihmiset, tavarat ja ideat liikkuvat paikasta toiseen nykyisessä, yhä tiiviimmin globalisoituvassa maailmassa, sitä vahvemmin kuhunkin kulttuuripiiriin syntyy hybridisiä piirteitä. (Bendix 2000; Hall 2003, 85, 124–126.)

On nähtävissä myös, että vaikka samassa kulttuuripiirissä kunakin hetkenä elävien ihmisten maailmankuvat – ja sitä kautta ehkä myös tulevaisuudenkuvat – ovat suhteellisen samankaltaisia henkilökohtaisista eroista ja elämänhistorioista riippumatta, maailmankuvat ovat itsessään murroksessa globaalisti (ks. Aalto ym. 2008). Elämme todellisuutta, joka muodostuu yhä moniäänisemmästä kokemuksesta. Toisin sanoen, kulttuurin olemassaolon tapa yksilöiden välisenä globaalina perinteen verkostona vahvistuu nykytodellisuudessa suhteessa kulttuurin olemassaolon tapaan perinnöllisyyden (*heredity*) tuottamina kulttuurisina ihmisryhminä ja samankaltaisen perinteen tihentyminä. Tällöin jokaisella ihmisellä arjen toteuttaminen riippuu yhä enemmän tämän globaalin prosessin eri piirteiden ymmärtämisestä ja siinä ilmenevistä yhä abstraktimmista asioista ja ilmiöistä. Sen seurauksena tiedosta, tiedonvälityksestä, tiedon saatavuudesta, sen käsiteltävyydestä, monenlaisista merkityksistä ja soveltamisen mahdollisuuksista on tullut arjessa selviytymisen edellytys.

Samankaltaisen perinteen tiedostamattomien tihentymien rinnalla kulttuurit ovat olemassa jaettuina tietoisuutena omasta kulttuurisesta erityisyydestä suhteessa toisenlaiseen kulttuuriseen erityisyyteen. Tästä muodostuu määritelmissämme kulttuurin kolmas olemassaolon tapa. Kyse voi olla esimerkiksi etnisestä, paikallisesta tai kansallisesta kulttuurista tai jonkin intressiryhmän tai vaikka työyhteisön yh-

teiseksi osoitetusta kulttuurista. Tällöin tietoisuus oman kulttuurin omintakeisuudesta on olemassa symbolisena tietona kulttuurisesta erityisyydestä. Sitä ilmaistaan omalla kulttuuriperinnöllä, siis omin-takeisilla tavoilla, merkityksellistämisen muodoilla, tarinoilla ja aineellisen kulttuurin piirteillä. Tätä symbolista tietoa voivat pitää yllä organisatorista valtaa käyttävä tahot, joita ovat esimerkiksi kansakun-nan, etnisyyden, kotiseudun, intressiryhmän tai työyhteisön ajatuksen luojat ja ylläpitäjät, niiden jou-kossa myös media. Symbolinen tieto elää osittain myös ilman näitä tahoja ihmisten arkisessa ajattelussa. (Siivonen 2008b, 61–62; Barth 1969, Barth 1994.)

Kulttuuriperintö on yksi keskeinen väline kulttuurin symbolisen erityisyyden rakentamisessa. Ta-voitteenaan on oman kulttuurisen alueen tai ryhmän suotuista taloudellinen ja poliittinen kehitys ja omaan joukkoonsa luettavien ihmisten sitouttaminen yhteisen kulttuuriperinnön tukemaan identiteet-tiin. Kulttuuriperinnöksi valikoituu arvossa pidettyjä ja yhteisiksi kuvattuja kulttuuripiirteitä. Ne juurru-tetaan kulttuurin ehdottomiksi arvoa tuottaviksi tekijöiksi. (Beckman 1998; Shore 2000; Siivonen 2008b, 61–62; Barth 1969, Barth 1994.)

Päivittäinen arkielämä on monimuotoista. Sen perimmältään globaalissa kulttuurisessa vuorovai-kutuksessa prosessoituvien vaihtelevien aineellisten kulttuuripiirteiden, tapojen ja tottumusten sekä arvojen ja merkitysmaailmojen runsaus luovat perustan kulttuuriperinnön rakentamiselle. Kaikki kult-tuuriperinnöksi kohotettu on kulttuurisena luovuutena ja arkisen perinteen tuotannon prosessissa jos-kus syntynyt. Myös erityisasemaan kohotetuksi kulttuuriperinteeksi tuotettuna nämä piirteet tulevat elämään osana vaikutuspiirinsä ihmisten arkista kulttuuria ja siinä prosessoituvaa perinnettä. Lisäksi itse kulttuuriperinnön tuottamisen prosessi ja siinä toimivat yksittäiset ihmiset ja organisaatiot ovat pe-rimmältään kulttuurin perustan, globaalin vuorovaikutteisen prosessin osia. (Siivonen 2009, 69.) Tämä koskee myös kulttuuripääkaupungin toimia. Sen puitteissa toisaalta luodaan asioita, joille tavoitellaan kohottavan kulttuuriperinnön symbolista asemaa. Toisaalta vuoden aikana moni toimintamuoto asettuu ihmisten väliseen dialogiin arjen tuntumaan liikuttamaan ajatuksia ja toimia uusille urille sekä globaa-liin kulttuurin virtaan että erilaisiin kulttuurisen perinnöllisyyden samankaltaisuuden tihentymiin.

Verkostoituvassa maailmassa yksittäisten ihmisten, organisaatioiden ja kulttuurien välinen vuoro-vaikutus on arvona entistä oleellisempi asia (Wilenius 2008). Keskeiseksi on nostettu kulttuuriosaami-nen, siis tiivistyvissä globaaleissa verkostoissa elävän heterogeenisen ja muuntuvan kulttuurin ymmär-täminen ja hallinta (Wilenius 2004, 40–60). Globaalin murroskauden kulttuurinen ydin ilmenee yhä selkeämmin yksilöiden välisissä verkostoissa. Yhtenäistävät ja jonkin organisatorisen vallan ohjaamat symboliset merkitysjärjestelmät menettävät samalla merkitystään, vaikka toisaalta symbolien kirjo yk-sittäisten ihmisten kiinnittymisen kohteina laajenee ja symbolien keskinäisessä kilpailussa niille tavoit-tellaan entistä näkyvämpää globaalia voimaa.

Tällaisessa sosiokulttuurisessa kokonaisuudessa elämässä kokemamme merkitys liittyy ensinnäkin siihen, miten me ymmärrämme asioiden itsensä mahdolliset tavoitteet, toiseksi siihen kuinka me ko-emme voivamme vaikuttaa asioihin ja tavoitteen rakentamiseen, ja kolmanneksi siihen, miten me ko-emme asioiden vaikuttavan omiin tavoitteisiimme. Kyse on pitkälti kulttuurisesta määrittelyvallasta. Merkitys sinänsä on suhde tavoitteen ja keinon välissä. Se on kokijan subjektiivinen, mahdollisesti em-paattinen tunne (R. Linturi 2008).

On nykyilmapiiriin mukaista kysyä, kumpia haluamme olla: menestyviä globaalikansalaisia vai luu-seriluontoisia sinnittelijöitä. (Vuorenkoski ym. 2008.) Asiat nähdään mustavalkoisina, joko-tai -malleina. Ne lukkiutuvat sellaisiksi kulttuurin symbolisten merkitysjärjestelmien ulottuvuudella ja huk-

kaavat perinteen varioivan, muuntuvan ja pysähtymättömän virran pyörteet. Kannattaa kuitenkin pohtia sitä, ovatko nämä todella aitoja toisensa poissulkevia vaihtoehtoja. Kuinka moni kovaa kiitävä globaali menestyjä kohtaa itsensä ja oman inhimillisen rajallisuutensa – niin fyysisen kuin henkisen – viimeistään silloin, kun voimat eivät enää riitä?

Murrosajan yhtenä ominaisuutena on se, että kulttuurisia symboleja prosessoivassa mediavyörytyksessä sekä vastinparit ”todellinen” ja ”kuviteltu” että ”aito” ja ”virtuaalinen” menettävät erottelukykyä ja sitä kautta niistä tulee vähitellen käyttökelvottomia (ks. esim. Niiniluoto 1989, 83-84; 2003, 56-59; Rubin 1992, 130-132). Tämä johtaa siihen, että kuvitteellisista asioista ja ilmiöistä – kertomuksista – tulee yhtä tärkeitä selitysmalleja ja toiminnan ohjenuoria kuin varhemmin tosiksi ja todellisiksi miellettyistä asioista. Viihdeteollisuus tuottaa fiktiivisiä ja näennäistodellisia (esim. pelit ja ns. tosi-TV) kertomuksia todellisuudesta.

Nämä tarinat ovat - ja ovat aina olleet – sinällään hyvinkin tarpeellisia kokonaisuuden hahmottamisen kannalta, ja parhaimmillaan ne paljastavat myyttien ja fiktion avulla sellaista olennaista, mikä ei muuten avaudu. Kompleksisoituvassa yhteiskunnassa saattaa yksittäisellä ihmisellä olla sen toiminnoista ja logiikasta yhtä epämääräinen ja jäsentymätön kuva kuin sarjafilmin roolihenkilöllä lumetodellisuudesta, joten roolihahmoon on helppoa ja turvallista samaistua. Tavallaan voidaan ajatella, että sarjan seuraaminen antaa illusorisen mutta samalla terapeutin tunteen vallasta ja hallinnasta, joka kuitenkin on valtaa ja hallintaa vain kuvitteellisesta todellisuudesta. (Rubin 1992, 131-132; 2010, 18-22.)

Toisaalta tarinoiden, kertomusten, satujen yms. tarkoituksena on aina ollut auttaa ihmistä ymmärtämään omaa todellisuutta ja määrittelemään oma paikkansa ja tehtävänsä siinä. Nyt kuitenkin yhä kompleksisemmaksi muodostuvasta todellisuudesta itsestään on tullut niin vaikeasti jäsenyvä ja jäsennettävä, että vanhat ja selkeät selitysmallit ja työkalut ovat menettäneet selityskykynsä. Tarvitaan siis paljon monimutkaisempia, monitasoisempia ja moniselitteisempiä tarinoita kuin ennen. Ongelmaksi muodostuu tässä se, että on luonnollista yrittää yksinkertaistaa sitä, mikä on aidosti kompleksista – tulee houkutus vetää mutkat suoriksi ja selittää fiktion avulla monimutkaiset asiat helpoiksi ja selkeiksi. Silloin tarinan kielelle käännetty kuva todellisuudesta ei enää selitä mitään olemassa olevaa vaan toivekuvaa siitä, maailmaa sellaisena, jollainen sen haluaisimme ja toivoisimme olevan: yksinkertaisena ja selkeänä.

Symbolinen kulttuurin kokonaisuus ei todellisuudessa koskaan ole täysin selkeästi erotettavista muista vastaavista kulttuurisista kokonaisuuksista kulttuurin globaalissa virrassa. Tällaisten kulttuuristen kokonaisuuksien sisällä yhtenäisyys ei myöskään ole täydellinen. Kaikki tarinat rajallisista kulttuureista ja niitä ilmentävät symbolit, kuten kulttuuriperintö, ovat viime kädessä alisteisia kulttuurin vuorovaikutteiselle perusprosessille. Ne ovat siten väistämättä, mahdollisista yhtenäisyyden vaatimuksista ja jähmeydestä huolimatta, perustaltaan muuntuvia ja monimuotoisia. Tällä tavalla siis käsitykset tiettyistä kulttuureista muuntuvat hiljalleen jatkuvassa prosessissa.

Tämän delfoi-tutkimuksen ja Osallisuuden luova voima -tutkimushankkeen kokonaisuuden avulla etsimme vastausta siihen, mikä tästä kaikesta on oleellista kulttuuria kulttuuripääkaupunkivuoden heittämiä ja vahvistamia ja hyvänä pidettävien toimien jatkuvuuden kannalta.

2. DELFOI-MENETELMÄ

Delfoi-menetelmä on tulevaisuudentutkimuksen parissa kehitetty asiantuntijamenetelmä, jonka avulla saadaan esille valistuneita arvauksia, perusteltuja mielipiteitä ja hiljaista tietoa tarkasteltavan asian tulevaisuuden mahdollisuuksista ja vaihtoehdoista. Delfoi-menetelmä tuottaa tietoa siitä, millainen tarkasteltavan ilmiön, asian tai kehityskulun tulevaisuus saattaisi asiantuntijoiden mielestä olla. Luonteeltaan Delfoi on laadullista tutkimusta, mutta erityisesti verkkopohjainen tekniikka mahdollistaa myös laajat ennustetyyppiset kyselyt ja kvantitatiivisiin mittaustuloksiin pohjautuvat trendiennakoinnit.

Delfoita voidaan luonnehtia haastattelu- tai kyselymuotoiseksi tutkimustekniikaksi, jossa strukturoidun prosessin avulla pyritään saamaan esiin asiantuntijoista kootun ryhmän eli paneelin jäsenten tieto ja oletukset jostain tutkittavasta asiasta tai ilmiöstä. (Kuusi 1999; Linturi 2005, 2007; Linturi ym. 2010; Linturi & Rubin 2011; Turoff 1970, 1975; Linstone & Turoff 2002; Turoff & Starr 1996.) Menetelmää on viime vuosina hyödynnetty paljon eri alojen tulevaisuussuuntautuneissa opinnäytetöissä sekä yliopisto- että ammattikorkeakoulutasolla ja erilaisissa tutkimushankkeissa sekä yliopistoissa että käytännön työelämässä ja yritystasolla mm. strategiatyön osana. Lisäksi itse menetelmän kehitystyössä Suomessa ollaan oltu edelläkävijöitä. (Tapio 2002.)

2.1. Delfoin pääperiaatteet

Pohjimmiltaan Delfoi on kommunikaatiomenetelmä, jonka käyttövoima on kohtaamisissa, dialogissa ja monien äänien tulevaisuustestissä. Delfoi on hyödyllinen tutkimusmenetelmä erityisesti silloin, kun tutkittava asia tai ilmiö on kompleksinen, maantieteellisesti tai ajallisesti laaja-alainen, abstrakti ja vaikeasti konkreettiseksi hahmotuva tai sellainen, että se käsittelee arkaluonteisia tai hankalasti määriteltäviä asiakokonaisuuksia ja sitä koskevat tulevaisuusmahdollisuudet ovat avoimia. Tyypillisesti Delfoi on vahvimmillaan yhteiskunnallisten ja poliittisten kiistakysymysten käsittelyssä. Metodi soveltuu erityisesti asetelmaan, jossa halutaan tutkia ilmiötä, josta on eri syistä ongelmallista puhua avoimesti. (Kuusi 1999.)

Anonymiteetti on ensimmäinen Delfoin pääperiaatteista: mukaan kutsutut asiantuntijat eli panelistit eivät missään vaiheessa pääse näkemään, kuka vastaa mitenkään. Delfoi-prosessin kulusta vastaavaa tutkijaa kutsutaan manageriksi. Myöskään hänellä ei ole pääsyä siihen tietoon. Vastaukset ja vastaajat pysytetään täysin erillään toisistaan. Näin anonymiteetti takaa myös sen, että vastaajat voivat vastata vaikeisiin asioihin oman tietämyksensä ja kokemuksensa pohjalta nojaten omiin mielipiteisiinsä tarvitsematta pelätä, että he joutuvat vastuuseen esimerkiksi poikkeamisesta oman taustaorganisaationsa tai työnantajansa ”virallisen” mielipiteestä. Samalla anonymiteetti takaa sen, että kaikkien panelistien ajatukset ja mielipiteet ovat tasa-arvoisia. Tunnetut mielipidejohtajat ja auktoriteetit eivät pääse sanelemaan sitä, miten kyseisestä asiasta pitäisi ajatella. Samalla myös esimerkiksi nuoret tutkijat tai työntekijät, lähialueella työskentelevät ja ”maan hiljaiset” saavat kerrankin omat ajatuksensa kuuluville tasa-arvoisessa dialogissa ilman, että heidät ohitetaan keskustelussa.

Toinen Delfoin pääperiaatteista on iteraatio eli tiedon kartuttaminen. Tämä tarkoittaa sitä, että kyselykierroksia on useita, tavallisesti kolme. Ensimmäisellä kierroksella kartoitetaan mielipiteitä tutkittavan asian, ilmiön tai kehityskulun yleisistä tulevaisuustiloista. Vastausten perusteella suunnitellaan toinen kyselykierros, jolloin päästään porautumaan eri ilmiöihin syvemmälle. Samalla tavalla voidaan edetä kolmannelle kierrokselle.

Kolmas pääperiaate on kommunikatiivisuus. Tavallisesta survey-tutkimuksesta Delfoi siis eroaa siinä, että mukana olevat asiantuntijat – panelistit – saatetaan vuorovaikutukseen keskenään. He voivat esimerkiksi muuttaa mielipidettään ja sitä myöten omia vastauksiaan sen mukaan, mitä uutta tietoa ja ideoita toisten kommentteista saadaan. Anonymiteetti takaa sen, että myös oman alansa auktoriteetteina tai mielipidejohtajina pidetyt panelistit voivat uutta tietoa saadessaan muuttaa mielipidettään ilman, että heidän arvovaltansa siitä kärsisi ja he ”menettäisivät kasvonsa”. Verkkopohjaisessa Delfoi-prosessissa on myös mahdollista keskusteluttaa panelisteja prosessin aikana eri teemoista ja sillä tavalla syventää ja laajentaa saatavaa tutkimusmateriaalia. (Linturi ym. 2010; Linturi & Rubin 2011.)

Neljäs pääperiaate on perusteltu palaute. Sen lisäksi, että jokainen rastittaa tilastollisesti käsiteltävästä, esimerkiksi Likert-tyyppisestä asteikosta sen vaihtoehdon, joka parhaiten kuvaa hänen mielipidettään, panelisteja pyydetään myös kertomaan, miksi he valitsivat juuri sen vaihtoehdon. Syyt ja perustelut ruksin laittamiseen samalle kohdalle asteikkoa saattavat olla hyvinkin erilaiset ja erityisesti näitä syitä Delfoissa pyritään tutkimaan. Jokainen joutuu siis sekä valitsemaan että perustelemaan valintansa.

Viides pääperiaate nousee neljän ensimmäisen perustalta. Onnistuessaan Delfoi-prosessi on syvälinen oppimis- ja kehitysprosessi Delfoihin osallistuneille panelisteille. Jokaisen panelistin ajattelutapa voi muuttua, kun toisaalta tietomäärä kasvaa Delfoin myötä ja toisaalta oma ajattelu ja osaaminen joutuu muun asiantuntijaryhmän kriittiseen puntariin. Usein osa omista taustaoletuksista on syvään juurtunutta, mutta aidosti analysoimatonta tietoa, jonka perustan aukaiseminen ja tuulettaminen on osa uutta oppimisprosessia. Samalla anonyymien asiantuntijajoukon ajatuksista ja tietämyksestä syntyy jotain enemmän kuin osiensa summa: systeeminen uuden tiedon, osaamisen, innovatiivisuuden ja innostuksen aalto, joka parhaimmillaan voi nostaa koko alan uudelle tasolle, koska paneeleihin pyritään aina hakemaan maan paras tutkittavan alan asiantuntemus.

2.2. Delfoi tutkimusprosessina

Delfoi-prosessissa voidaan joko tavoitella asiantuntijapaneelin konsensusta tai sitten päähuomio on siinä, että löydetään useita perusteltuja tulevaisuuden vaihtoehtoja. Tuloksista voidaan esimerkiksi rakentaa skenaarioita tai niitä ”ohuempia” tulevaisuuskuvia. Joskus Delfoin tarkoitus voi täytyttyä myös siten, että esiin nousee jokin aidosti uusi, ennen huomaamaton, konsensuksen rikkova tai yllättävä tulevaisuuskulun vaihtoehto tai mahdollisuus, jota voidaan sitten lähteä työstämään yhdessä eteenpäin. (Ks. lisää esim. Linstone & Turoff 2002; Kuusi 1996, 1999; Linturi 2007.)

Delfoi-tutkimuksella ei perinteisesti haeta tilastollista edustavuutta vaan erilaisista intressiryhmistä nousevia argumentteja ja näkökulmia, jotka voivat olla toisistaan poikkeavia. Jos asiantuntijat edustavat samaa tahoa ja ovat vielä samanmielisiä, voidaan miettiä, onko Delfoi oikea menetelmä tutkimukselle. Delfoissa ei etsitä peittävää asiantuntijuutta vaan hajontaa. (Tapio 2009; J. Linturi 2009.)

Alun perin Delfoit toteutettiin postin välityksellä. Prosessi oli hankala ja aikaa kului usein kuukausia. Panelistien kommentit toistensa esittämiin perusteluihin saatiin vasta viiveellä ja se vaikutti väist-

mättä tulosten laatuun. Nykyisin käytössä on useita tietoverkkopohjaisia Delfoi-työkaluja, joiden avulla mahdollistuu aito dialogi ja tulevaisuusajattelu.

Delfoi-prosessi käynnistyy panelistien kutsumisesta. Prosessista vastaava tutkija – manageri – on vastuussa siitä, että valittu paneeli toimii niin kuin sen on tarkoitettu toimivan. Paneelin jäsenten valinta onkin hyvän Delfoin suurin haaste ja se vaatii managerilta ja tutkimusta mahdollisesti ohjaavalta työryhmältä sekä asiantuntemusta tutkittavalta alueelta että paneutumista. Panelistit kutsutaan mukaan tutkimukseen henkilökohtaisesti ja managerilta vaaditaan myös työtä siinä, että hän jaksaa pitää panelistit kiinnostuneina koko useampikierroksisen tutkimusprosessin ajan. Silti useimmiten käy niin, että osa panelisteista vetäytyy prosessista toisen tai kolmannen kierroksen aikana.

Kyselylomake koostuu tulevaisuuteen kohdistuvista väitteistä, joiden toteutumisen todennäköisyyttä valittu asiantuntijapaneeli tarkastelee. Panelistit arvioivat tulevaisuusväitteitä ja perustelevat valintojaan anonyymisti. Verkkopohjaisissa Delfoi-tutkimusympäristöissä kyselylomake laaditaan useimmiten siten, että siitä saadaan sekä tilastollisesti käsiteltävää kvantitatiivista että vapaamuotoista kvalitatiivista aineistoa.

2.3. Asiantuntijoiden valinta

Osmo Kuusi (2004; ks. myös J. Linturi 2009) nimeää neljä kriteeriä asiantuntijoita valittaessa. Ensimmäinen kriteeri on panelistiksi valittavan henkilön kokemus ja ammatilliset tiedot ja taidot. Jotta paneeli päätyisi hyvään ja monipuoliseen tulokseen, siihen kannattaa valita asiantuntevuutta kattavia tietoja ja taitoja mahdollisimman leveältä näkökulmalta.

Toinen kriteeri on ennustamiskyky ja siihen liittyvät myös mielikuvitus ja luovuus. Mielikuvitus ja rohkeus nähdä tavanomaisen yli tuottaa hyviä argumentteja, jotka Kuusesta ovat Delfoi-tutkimuksen onnistumisen kannalta tärkeitä.

Kuusen kolmas kriteeri asiantuntijuudelle on kyky nähdä malleja siellä, missä muut näkevät vain satunnaisia elementtejä, hälyä. Asiantuntijalla tulee siis olla mahdollisimman laaja näkemys omasta alastaan, rohkeutta muodostaa uusia näkemyksiä ja myös rikkoa vanhoja, jos todellisuus niin vaatii.

Kuusen neljäs kriteeri asiantuntijuudelle on muiden asiantuntijoiden mielipiteet asiantuntijasta. Ihminen ei voi itse määritellä itseään asiantuntijaksi vaan hänestä tulee asiantuntija vasta sitten, kun muut hänet sellaiseksi ymmärtävät ja nimeävät hänet. Yksi tapa kerätä paneelia onkin ns. lumipallotekniikka, jossa asiantuntijoita pyydetään suosittelemaan asiantuntijoita paneeliin. Lumipallotekniikan ongelma on se, että palloa on vaikea kierittää sivuun reitiltä. Asiantuntijoilla itsellään saattaa usein kuitenkin olla hyvin kapea käsitys asiantuntijuudesta.

Taulukko 1: Kriteerit asiantuntijan valinnassa

Ulkoiset taidot ja ominaisuudet	Sisäiset taidot ja ominaisuudet
Asiantuntijuus: ammattilliset taidot	Luovuus, mielikuvitus, ennakkoinnin kyky, kyky muuttaa mielipidettä
Asiantuntijuus: arvostus	Rehellisyys, motivaatio

(J. Linturin 2009 mukaan)

Taulukossa on vedetty yhteen nelikentäksi hyvän asiantuntijuuden tärkeimmät kriteerit ulkoisten ja sisäisten ominaisuuksien ja taitojen mukaan.

3. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Delfoi-tutkimuksen panelistien valinta ja motivoiminen mukaan tutkimusprosessiin on haastava tehtävä. Delfoi on panelistille työläs ja edellyttää sitoutumista vastaamaan kaikkiin (useimmiten kolmeen) kierrokseen. Ajallisesti prosessi saattaa kestää useamman kuukauden ja panelistin pitää jo suostuessaan tietää, että hän on käytettävissä kaikilla kierroksilla.

Asiantuntijoiksi pitäisi saada sellainen joukko, joka kattaa mahdollisimman hyvin koko tutkittavan alueen tai ilmiön tietämyksen. Lisäksi haasteena on, että Delfoi-asiantuntijoiden pitäisi olla kiinnostuneita aiheesta, motivoituneita vastaamaan, asiantuntevia ja argumenttoivia (Tapio 2009).

Kuusen (1999) ja Turoffin (1975) mukaan paras tapa hahmottaa tutkittavan asiaa tai ilmiötä koskevan asiantuntijuuden kenttä on tehdä asiantuntijuudesta taulukkomatriisi. Matriisiin haetaan muuttujiksi toisaalta luontevimmat asiantuntijuuden kentät (vaakarivi) ja toisaalta ne kokonaisuudet, joissa valittavat asiantuntijat ovat osallisia eli esimerkiksi suorat työ- tai tehtäväkuvaukset. Näin saadaan taulukko, johon haetaan jokaiseen ruutuun soveltuva henkilö. Saman panelistin nimi voi luonnollisesti esiintyä useammassa taulukon ruudussa. Tärkeintä kuitenkin on, että toisaalta kaikkiin ruutuihin löytyy nimi ja että taulukko ei painotu liikaa jonkin erityisen osa-alueen tai näkökulman suuntaan.

3.1. Panelistien kutsuminen

Tutkimuksen ohjausryhmä kartoitti Turku 2011 Kulttuuripääkaupunkihankkeessa suoraan ja välillisesti mukana olleita eri tahoja ja ihmisiä. Jotta paneelista saataisiin mahdollisimman monipuolinen ja kattava ilman, että panelistien määrää olisi ollut nostettava kovin suureksi, tutkija laati Kuusen (1999) ohjeiden mukaisen panelistitaulukon. Taulukkoon valittiin ohjausryhmän keskustelujen pohjalta vaakariville tärkeimmät asiantuntijuuden osa-alueet ja sarakkeisiin ne osallisuuden alueet, jotka katsottiin oleellimmiksi tämän tutkimuksen kannalta.

Asiantuntijuuden kenttiä pohdittaessa mietittiin niitä mahdollisia toimialoja, osaamisen osa-alueita ja yhteiskunnan toimintoja, jotka olisivat oleellisia tämän tutkimuksen näkökulmasta. Osallisuutta pohdittaessa otettiin huomioon sekä potentiaalisten panelistien nykyinen työ ja tehtävä että hänen mahdollinen aikaisempi kokemuskenttensä. Riveillä siis kartoitetaan kulttuurin osa-alueita kulttuurin laaja-alaisesta näkökulmasta ja sarakkeissa kulttuuri alan tehtäviä mahdollisten panelistien tehtävien näkökulmasta.

Taulukkoon valittiin vaakarivin muuttujiksi asiantuntijuuteen liittyvät tärkeimmät tekijät kuten taustaorganisaatio ja työala. Sarakkeiden muuttujiksi valittiin ”asianosaaisuutta” kuvaavia asioita, mikä tarkoittaa sitä, millä tavalla kukin asiantuntija on mukana kulttuurin saralla. Keskustelun kautta lopulta päädyttiin nimilistaan, jossa kukin ehdokaspanelisti asetettiin taulukon hänen kohdallaan sopiville ruuduille. Kukin panelisti kuului useampaan kuin yhteen ruutuun, koska esimerkiksi kulttuurialan yrittäjä on samalla kertaa myös kaupungin asukas ja kulttuurin kuluttaja, jne.

Seuraavassa vaiheessa kuhunkin ehdokkaaseen otettiin henkilökohtaisesti yhteyttä joko puhelimitse tai tapaamalla hänet. Näissä yhteydenotoissa kerrottiin tutkimusprosessista ja pyydettiin häntä mukaan. Samalla kerrottiin myös Delfoi-prosessin pääperiaatteista anonymiteetistä, iteraatiosta (kolmekierroksisuudesta) ja kommunikatiivisuudesta. Vain muutama ehdokas kieltäytyi, useimmiten syynä olivat joko työkiireet tai ulkomaanmatka. Kaikilta pyydettiin sähköpostiosoite.

Lopulta päädyttiin listaan, jossa oli kaikkiaan 33 panelistia (Liite 1). Missään tutkimuksen vaiheessa panelistien ei pitänyt tietää, keitä muita paneeliin oli kutsuttu. Heiltä myös pyydettiin lupa, että nimi saa esiintyä loppuraportissa.

3.2. Verkkoympäristö ja väittämien rakentaminen

Osallisuuden luova voima –tutkimuksessa käytettiin Internet-pohjaista eDelfoi-verkkoympäristöä, joka mahdollistaa panelistien keskinäisen vuorovaikutuksen, iteraation ja kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimusaineiston hyödyntämisen. Väittämät eli teesit rakennettiin niin, että niissä kuvattu tulevaisuus kuvasi mahdollista tilannetta vuonna 2020. Kunkin väittämän kohdalla panelisteja pyydettiin ruksaamaan seitsenportaisesta niin sanotusta Likert-asteikosta parhaiten hänen omaa mielipidettään vastaava ruutu ja sen jälkeen perustelemaan vapaamuotoisesti sitä, miksi hän ruksasi juuri sen vaihtoehdon. Jokaisen väittämän kohdalla kysyttiin sekä esitetyn asiantilan tai kehityskulun todennäköisyyttä että toivottavuutta. Asteikko oli seuraava:

Taulukko 3: Delfoi-vastusten seitsenportainen Likert-asteikko

epätodennäköinen	☐ --- ☐ -- ☐ - ☐ eos ☐ + ☐ ++ ☐ +++	todennäköinen
ei-toivottava	☐ --- ☐ -- ☐ - ☐ eos ☐ + ☐ ++ ☐ +++	toivottava

Muutaman väittämän Likert-asteikon toinen osio käsitteli ilmiön merkityksellisyyttä (ei-merkityksellinen – merkityksellinen), koska ko. väittämien kohdalla toivottavuuden kysyminen olisi ollut mieletöntä.

Jokaisen teesin kohdalla panelisteja pyydettiin sekä saatteissa että ohjelman etusivulla myös kertomaan syy valintaansa. Useinhan tilastollisesti saman vaihtoehdon valinneilla syyt valintaan saattavat olla täysin erilaiset ja juuri näihin syihin Delfoilla pyrittiin pureutumaan. Siitä huolimatta kaikki eivät perustelleet valintaansa jokaisen teesin kohdalla.

Ensimmäisen kierroksen teesit rakennettiin ohjausryhmän tuella. Teesejä oli kaikkiaan 25 ja ne jaoutuivat kolmeen osioon: Luovat tilat ja toimintaedellytykset (seitsemän teesiä), Kulttuuri ja raha (yhdeksän teesiä) ja Turku ja ympäristö (yhdeksän teesiä). Jako tehtiin siksi, että panelistien olisi helpompi vastata. Ohjelma tekee mahdolliseksi sen, että oman vastaamisen voi jättää kesken ja toisaalta panelisti pääsee muuttamaan jo annettuja vastauksiaan ja kommenttejaan koko sen ajan, kun kysely on avoinna. Kun kysymyspatteri jaoteltiin kolmeen osaan, ajateltiin, että panelistit voivat vastata esimerkiksi osio kerrallaan. (1. kierroksen teesit liite 2)

Toisella kierroksella teesejä oli kaikkiaan 13 (liite 3) ja kolmannella kierroksella yhdeksän (liite 4). Delfoi-menetelmän periaatteen mukaisesti toisen kierroksen teesien teemat nousivat 1. kierroksen vastausten analyysistä. Samalla tavalla kolmannelle kierrokselle valittiin sellaisia asioita, näkökulmia ja ilmiöitä 2. kierroksen kommentteista, jotka tulivat kokonaan uusina esille tai joiden sisältö kaipasi syventämistä.

3.3. Tutkimuksen kulku

Ennen ensimmäisen kierroksen alkua panelisteille lähetettiin kutsukirje, jossa kerrottiin tarkemmin Delfoin kulusta ja annettiin yleisiä ohjeita ja evästyksiä vastaamiseen, oman tunnuksen ja salasanan muuttamiseen ja niin edelleen. Samat tiedot olivat myös ohjelman etusivulla.

Koevastaajia oli kolme ja he vastasivat kyselyyn viikonloppuna 11.–12.12.2010. Teeseihin ei kuitenkaan tarvinnut tehdä kuin aivan pieniä kielioppimuutoksia heidän antamansa palautteen pohjalta. Suurin muutos koevastaajien kommenttien pohjalta tehtiin etusivun saatetekstiin, jota tehtiin luettavammaksi. Ensimmäinen kierros avautui 16.12.2010 ja se suljettiin torstaina 22.12.2010 klo 24. Kaikille panelisteille lähetettiin viikonloppuna vielä muistutus. Vastaajia ensimmäisellä kierroksella oli 21 (osio 1: 21 vastaajaa, osio 2: 21 vastaajaa, osio 3: 20 vastaajaa) eli mukaan alun perin lupautuneista 70 % vastasi kyselyyn. Lukumäärään vaikuttivat varmasti joulukiireet ja tulevan juhlan läheisyys, joka karsi vastaajia (muutama matti- ja maijamyöhänen ottikin pyhien jälkeen yhteyttä ja pyysi, voisiko kyselyn vielä avata, koska he eivät olleet päässeet ajoissa vastaamaan. Tätä ei kuitenkaan tehty, vaan heidät ohjattiin vastaamaan toiselle kierrokselle.)

Ensimmäisen kierroksen vastausten analyysin jälkeen muodostettiin saadun aineiston pohjalta uusi kysymyspatteri. Delfoin toinen kierros avattiin maanantaina 7.2. ja suljettiin sunnuntaina 13.2.2011. Jälleen perjantaina lähetettiin vastaajille muistutus. Toisella kierroksella vastaajia oli 24 eli 80 % lupautuneista vastasi.

Kolmannella kierroksella 14.–20.3.2011 vastaajia oli enää 13 eli kato oli suuri: muistutuksen jälkeenkään mukaan ei tullut kuin 43 % lupautuneista. On tavallista, että kierrosten edetessä vastaajien lukumäärä laskee, mutta tällä kertaa kolmannen kierroksen vastaajien vähäinen määrä ei yksistään selity tällä. Todennäköisesti Turun kulttuuripääkaupunkivuoden virallinen alkaminen ja kiireiden lisääntyminen sen myötä on ollut yksi syy. Saattaa myös olla, että panelistit kokivat, että asiat saatiin käsitellyksi ja keskustelluksi loppuun kahdella ensimmäisellä kierroksella.

Keskustelu oli kuitenkin jokaisessa kolmessa vaiheessa mielenkiintoista ja uusia ideoita ja erilaisia näkökulmia nousi hyvin esiin.

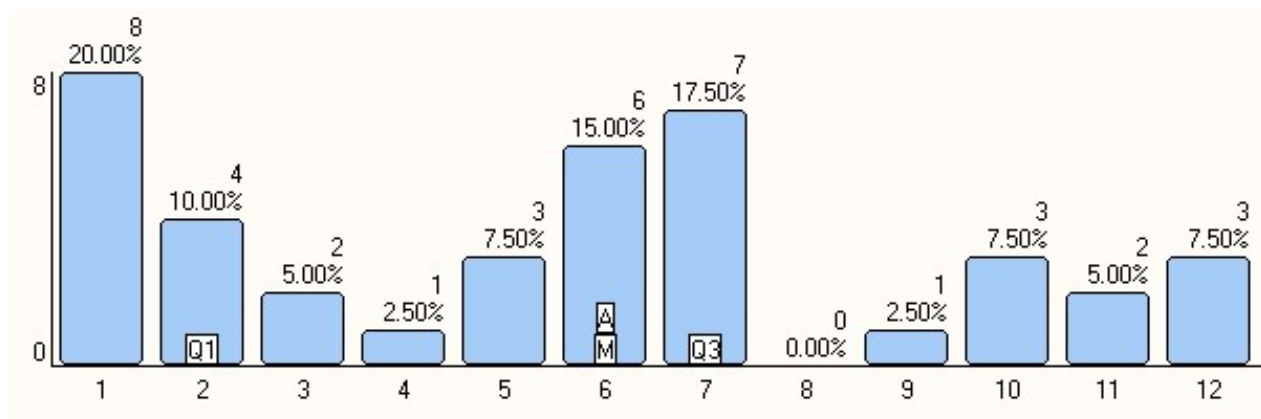
Vastaajien sukupuolijakauma oli vahvasti naisvoittoinen. Ensimmäisellä kierroksella miehiä vastaajista oli 29 % ja naisia 71 %, toisella kierroksella 32 % miehiä ja 68 % naisia ja kolmannella kierroksella miehiä oli 31 % ja naisia 69 % panelisteista.

Panelistien asiantuntijuus

Ammattijakauma oli ensimmäisellä kierroksella kuvion 1. mukainen

- 1 = Kulttuurialan päättjä
- 2 = Muu julkishallinnon päätöksentekijä
- 3 = Kulttuurialan yrittäjä
- 4 = Muu yrittäjä
- 5 = Opiskelija
- 6 = Tutkija
- 7 = Mukana Turku2011 hankkeessa
- 8 = Markkinoija, tiedottaja
- 9 = Matkailualan asiantuntija
- 10 = Taiteilija
- 11 = Järjestötoiminnan edustaja
- 12 = Muu, mikä?

n=40, A=5.58, M=6.00, Q1=2.00, Q3=7.00

Kuvio 1. Panelistien itsensä ilmoittama ammatillinen/asiantuntijuutta koskeva jakauma

Jatkokierroksilla jakaumat noudattivat hyvin samanlaista mallia, joten voidaan päätellä, että vastaajat kaikilla kierroksilla olivat suunnilleen samoja (vaikka kolmannella kierroksella tapahtui vastaajakatoa). Panelistien ammatillisen jakauman lukumäärä on suurempi kuin vastaajien kokonaismäärä, koska ohjeistuksessa pyydettiin ruksaamaan ammattien/asiantuntijuuksien listasta kaikki sopivat. Päättäji-en osuus oli panelistien joukossa huomattava, samoin tutkijoiden ja varsinaisesti Turku 2011 kulttuuripääkaupunkihankkeen eri tehtävissä mukana olleiden lukumäärä.

Seuraavissa luvuissa käydään vastauksia ja kommentteja läpi kuuden kokonaisuuden kautta:

- Hyvinvointi
- Luovat alat, luovat tilat
- Verkostoituminen, kansainvälisyys ja matkailu
- Kulttuuri ja raha
- Turku ja ympäristö
- Kulttuurialan koulutus ja tutkimus

Nämä kokonaisuudet valittiin sekä materiaalin kautta esiin nousseiden asioiden ja ilmiöiden luontaisen jakautumisen vuoksi että vastaamaan Osallisuuden luova voima –tutkimus- ja kehityshankkeessa myöhemmin järjestettävien tulevaisuusverstaiden lähtökohtien ja temaattisten painopisteiden selvittämiseksi. Lisäksi pyrkimyksenä on tuottaa tietoa Turun Kulttuuripääkaupunki 2011 -hankkeen jatko-työskentelyn tueksi.

Kaikkien kolmen kierroksen teesit on jaoteltu analyysin perusteella uudelleen temaattisesti ja joista erillistä teesikokonaisuutta seurataan kaikkien kolmen kyselykierroksen läpi. Ensimmäisellä kierroksella käsiteltiin kutakin asiaa laajemmin, yleiseltä kannalta. Analyysin jälkeen jatkoon valittiin jokin erityisen mielenkiintoinen, tärkeä tai uutta tietoa ja ajatuksia esittävä kommentti. Tästä muodostettiin seuraavalle kierrokselle uusi teesi, johon panelisteja pyydettiin ottamaan kantaa.

Koska ensimmäisellä kierroksella kuitenkin teesejä oli kaikkiaan 25, osa asioista tuli tavallaan loppuun käsitellyksi jo ensimmäisen kierroksen jälkeen. Näiden teesien kohdalla tulokset esitellään siis yhden kierroksen tulosten ja kommenttien perusteella.

On myös huomattava, että teemat ovat sinänsä väljiä ja vain suuntaa antavia, niiden rajoja on vaikea tiukasti erottaa toisistaan. Monet teesit ja niiden kommentit voisivat kuulua useamman otsikon alle ja erityisesti talouden päätöksentekoon ja sen haasteisiin liittyvä elementti tai näkökulma nousee esiin lähes kaikissa teeseissä. Esimerkiksi tulevaisuuden hyvinvointia koskevissa asioissa ei voida välttää talouteen liittyviä näkökulmia ja sama koskee niin tilaratkaisuja, ammattitaiteilijoiden työmahdollisuuksia ja koulutusta kuin kulttuurialan yrittäjien verkostoitumista.

Panelistien kommentteja on tekstissä käsitelty siten, että niistä on korjattu pahimmat kirjoitusvirheet. Muutoin kommentit on kopioitu raportin tekstiin sellaisenaan tai lyhennettynä. Lainaukset esitetään kursiivilla. Lyhennetyissä kohdissa lyhentämisen syynä on ollut se, että samassa kommentissa on käsitelty useampia asioita ja analyysiin on valittu kulloinkin käsiteltävänä olevan teeman mukainen kohta. Lyhennetyt kohdat on merkitty kolmoispisteellä (...).

4. HYVINVOINTI

Ensimmäisellä kierroksella oli useita hyvinvoinnin ja kulttuurin välistä suhdetta analysoivia teesejä. Ensinnäkin haluttiin selvittää sitä, mihin suuntaan kulttuurin kehittäminen ja kehittyminen on menossa – ollaanko siirtymässä tiukemman talouden kautta rajoitetumpaan tai poliittisesti tai taloudellisesti kontrolloituun kulttuuritarjontaan vai ovatko läpinäkyvyyden, vapauden ja moniarvoisuuden arvot saamassa entistä enemmän jalansijaa niin Turun alueella kuin Suomessa yleensäkin.

Toiseksi mietittiin kulttuuria hoitona, sosiaalisen hoivan menetelmänä tai osa-alueena.

4.1. Kulttuurin kulutuksen painopisteet

Suomessa, kuten Euroopassa laajemminkin, teollisen yhteiskunnan murros tietoyhteiskuntavaiheen kautta kohti uudenlaista arjen järjestystä aiheuttaa haasteita kulttuurille. Eurooppalainen kulttuuri sisältää vahvan yhteisyyden, yhteisöllisyyden ja yhteisvastuun perinteen. (Pedersen 2010.) Tämä on tarkoittanut – ja tarkoittaa edelleen – sitä, että huolenpito lähimmäisestä kuuluu sivistykseen ja oikeudenmukaisuuden periaate on päätöksentekoa ohjaava periaate. Toisaalta samalla Euroopassa on vahva ja ehkä myös edelleen voimistuva yksilöllisyyden, individualismin perinne. Ihmisen itsemääräämisoikeus ja yksityisyyden kunnioittaminen ovat niin vahvoja arvoja, että niiden voimasta on murrettu autoritäärisiä valtiokoneistoja ja idealismeja.

Näiden kahden perinteen jännitteestä syntyy liberaali yhteisöllisyys, joka leimaa eurooppalaista ja suomalaista kulttuuria. Kun tähän tuodaan mukaan vielä vahva ympäristötietoisuus ja tietoteknologian kehitys, niin eurooppalaisen kulttuurin kehityksen suurin haaste on valmis. Erityisesti ekologian etiikan keskusteluissa on korostettu sitä, että länsimaisessa modernissa subjektikäsityksessä on suuria ongelmia, jos ajatellaan ihmiskunnan selviytymistä laajemmasta perspektiivistä (ks. esim. Oittinen 2011). Mikä siis on suomalaisen ja erityisesti kulttuurin suunta näiden Euroopan-laajuisten ristiriitojen keskellä? Mitä voisi olla kulttuurinen hyvinvointi seuraavien kymmenen vuoden kuluttua ja miten se näkyy arjessa? Väheneekö kulttuurin merkitys, muuttuvatko sen muodot ja arjen toteutus, kenelle kulttuuri kuuluu vuonna 2020? Näitä kysymyksiä lähdettiin avaamaan asiantuntijakeskusteluun Delfoissa.

Yleisesti ottaen vastausten jakaumista ja kommenteista voidaan päätellä, että panelistit ovat optimistisia tässä asiassa. Toisaalta panelistien on vähän vaikea nähdä tulevaisuutta monina eri vaihtoehtoina, joista osa saattaa olla pelottaviakin. Negatiivinen tulevaisuus mieluummin kielletään mahdottomana. Usein teesissä kuvatun asian tai ilmiön kehityskulku esitetään niin, että kymmenessä vuodessa näin isoja asioita ei tapahdu, koska niin ei haluta tapahtuvan.

TEESI KULTTUURI MARGINAALINEN ASIA

Kulttuurista on tullut marginaalinen asia kuivuuden, myrskyjen, tulvien ja muiden kasvavien ympäristö-ongelmien kanssa painiskelevissa maissa ja yhteiskunnissa. Kaikki resurssit menevät siihen, että ylipäänsä tullaan toimeen ja selvitään.

Kun kysyttiin kulttuurin marginalisoitumisesta, kaksi kolmesta panelistista on eri mieltä, alle viidennes samaa mieltä väittämän kanssa. Tässä teesissä ei sen luonteen mukaisesti kysytty toivottavuutta vaan merkityksellisyyttä, joka kylläkin jakautuu, mutta painotus on siinä, että ilmiö on merkityksellinen.

Tämän teesin kommenteista käy ilmi, että panelisteilla on aika kaunis kuva kulttuurin merkityksestä ihmiselle. Kommentit painottavat kulttuuria perinteen virtana: *”Luovuutta on kaikkialla, missä on ongelmia.”* Kulttuurin tuottaminen ei ole riippuvaista luonnonvoimista vaan ihminen on aina harrastanut kulttuuria, tehnyt kuvia, musiikkia, tanssinut. *”Se on ihmisessä syvällä.”* ja *”Ihmiset haluavat tehdä mielekkäitä asioita yhdessä.”*

Toisaalta se mikä mielletään katastrofiksi, käännetään muun muassa hyvinvointivaltion murene-miseksi.

Yksi panelisti kysyy myös ihan oivaltavasti, onko kulttuuri sittenkin vain sitä, mitä hallintovalta julkisesti tukee kulttuurina: *”Jos kulttuuria pidetään karkkina kuorman päällä, siitä on helppo luopua. Jos se nähdään keskeisenä perustan rakentamisen muotona, sen merkitys luonnollisesti korostuu...”* Viime kädessä *”Peruskysymys ei ole materiaallinen.”* Kommenteissa korostuu kulttuurin kolmas ulottuvuus eli organisoidusti tuotettu ja erilaisia symbolisia arvoja saava kulttuuri.

Vaikeina aikoina on myös riski, että kulttuurista tulee poliittinen väline, jolla voidaan manipuloida ja hallita.

TEESI KULTTUURIN KULUTUS HIIPUU

Kulttuuripääkaupunkivuoden 2011 jälkeen kulttuurin kulutus hiipui eikä siitä ole enää mitään näkyvissä.

Tätä väittämää piti vain kaksi vastaajaa todennäköisenä. Toisaalta tämän teesin kohdalla kysyttiin merkityksellisyyttä toivottavuuden asemesta ja tässä kohdassa panelistit pitivät asiaa hyvin merkityksellisenä.

Kommenteissa huomautettiin, että design-tavarakulttuuri ja kulttuurin nälkä tuskin hiipuvat, mutta kysytään myös, että *”kaipaavatko ihmiset jatkuvaa tapahtumatykytystä...”* Toisaalta oletettiin, että kehitys ja matkailijavirratt ynnä muut palaavat kulttuuripääkaupunkivuoden jälkeen ennalleen. Näin on ainakin muissa kulttuuripääkaupungeissa käynyt. Oletettiin myös, että joitain muutoksia infrastruktuuriin voi vielä tulla, mutta kommenteissa ei käynyt ilmi, mitä nämä mahdolliset muutokset voisivat olla.

Ehkä kulttuuripääkaupunkivuosi voisi myös totuttaa, kouluttaa ja kasvattaa ihmisiä hyödyntämään entistä enemmän jo olemassa olevia kulttuuripalveluita ja kuluttamaan kulttuuria: *”Kulttuuripääkaupunkivuoden todellinen arvo mitataan sen perinnöllä, ts. kasvaako kulttuurin kuluttaminen ja kas-*

vaako uusia kuluttajia.” Silti turkulaisuus on itsessään jo haasteellinen asia: ”*Ongelma on, että Turku on niin varovainen, pahimmillaan 'umpio', että kontrolli menee aina prosessin edellä (kun sen tieteenkin pitäisi mennä toisin päin).*”

TEESI KULTTUURI KAIKKIEN ARKEA

Kulttuurin kuluttamisesta on tullut osa kaikkien arkea eikä sitä koeta enää eliitin harrastukseksi.

Teesin tilanne vuonna 2020 nähtiin sekä todennäköisenä että selkeästi merkityksellisenä. Samalla mietittiin kulttuurin määritelmää, siis sitä, mikä kaikki oikeastaan on kulttuuria: ”Jos urheilukin on kulttuuria, miten siitä voisi syrjäytyä?” Samalla kuitenkin kulttuuri saattaa liudentua sellaiseksi, että se lopulta voi sisältää kaiken mahdollisen, jolloin ”riski on enempi se, että kaikki kiva on kulttuuria.” Jos kulttuuri on arjen perinteen virtaa tai kulttuurin perinnöllisyyttä, se on sekä rumaa että kaunista, hyvää että pahaa, tyhmää ja kivaa. Panelisti selvästi kaipaa kulttuurin symbolisen olemassaolon muodoille selkeää kontrollia siitä, että sinne ei mitä tahansa hyväksytä, ettei se olisi vain kaikkea kivaa, siis ehkä vain positiivista kuvaa luovaa kulttuuriperintöä. Taide voi olla sekä symbolisena erityisyytenä, jolloin sen avulla esimerkiksi nostetaan esille kaunis, tai ylevöitetty ruma, tai osana perinteen virtaa, jolloin sillä operoidaan sekä rumaa että kaunista.

Toisaalta kulttuurilla on oma tehtävänsä myös sosiaalisten rajojen muodostajana: ”*Kulttuurin kautta luodaan myös eroja, erottuminen on tärkeätä ihmiselle, jos kaikki tekevät jotain sitä ei enää nähdä kulttuurina...*”. Kuitenkin eliitti itse nostaa elitistiseksi erilaisia asioita erottuakseen. Kulttuuri pitäisi nähdä ”... *muunakin kuin passiivisena sisätilateoksen kuluttamisena (=elitismi).*”

Jos kulttuuri on osa arkea, se pitää nostaa myös opetukseen ja esimerkiksi osaksi opetussuunnitelmaa.

4.2. Kulttuurin luonne

TEESI KULTTUURI HALLINTOKUNTIEN TAVOITTEENA

Kulttuurinen hyvinvointi on päätetty ottaa Turun kaikkia hallintokuntia sitovaksi tavoitteeksi.

Tämän teesin kanssa suurin osa panelisteista (yli 75 %) on samaa mieltä ja sen kuvaama tilanne nähdään myös merkitykselliseksi. Kommenteissa pelätään kuitenkin, että byrokratian rattaat muuttuvat hitaasti varsinkin Turussa, mutta kuitenkin nähdään, että kulttuurin asema hallinnossa vakiintuu. Kysymys on tahtotilasta taas, mutta tämän eteen tehdään jo nyt paljon työtä. ”*Yleensä kaikkia 'hyviä' asioita kirjailaan erilaisiin hallinnollisiin papereihin, miksei siis kulttuurista hyvinvointiakin.*”

Toiselle kierrokselle teemaa jatkettiin kysymällä, onko arjen kulttuurilla ja vakavalla kulttuurilla eroa.

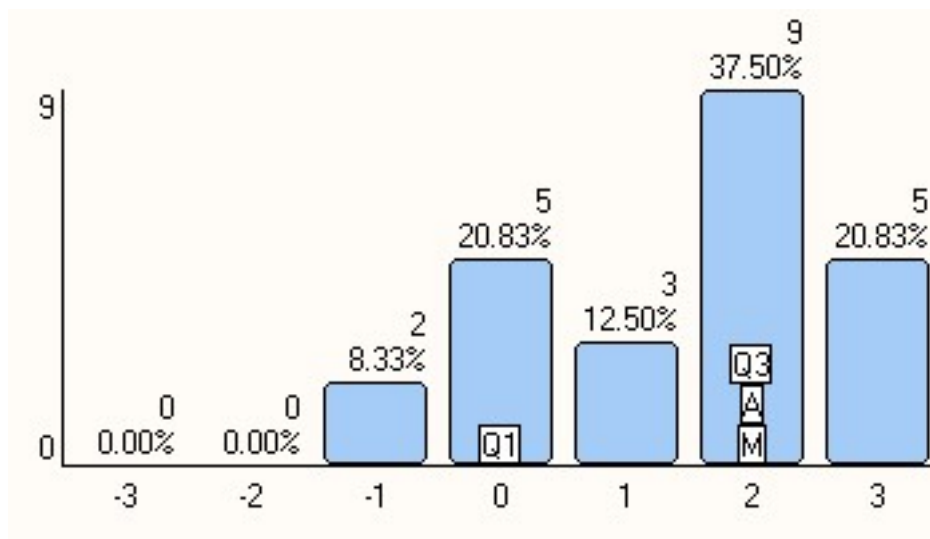
TEESI ARJEN KULTTUURI JA VAKAVA KULTTUURI

Arjen kulttuuri nähdään kulttuuritoimintojen itsestään selvänä osana. Sen lisäksi kulttuuri ja taide tuovat esiin elämän kirjon syvempiä merkityksiä.

Arjen kulttuuri ja vakava kulttuuri, todennäköisyyden ja toivottavuuden vastausjakaumat

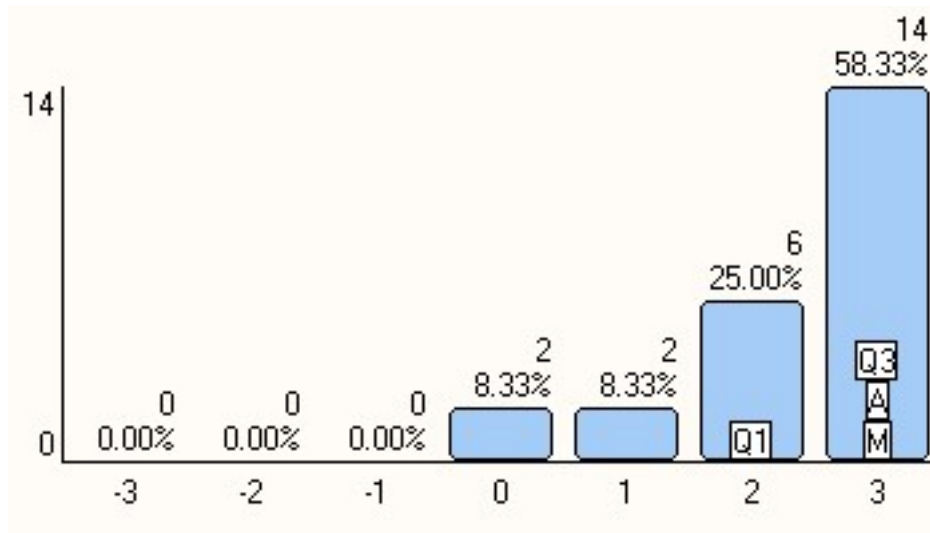
Todennäköisyys

n=24, A=1.42, M=2.00, Q1=0.00, Q3=2.00

Toivottavuus

n=24, A=2.33, M=3.00, Q1=2.00, Q3=3.00

Kuvio 2. Arjen kulttuuri ja vakava kulttuuri. Vastausten jakaumat toisella kierroksella

Kuten kuviosta voidaan lukea, panelistit kokivat teesin sekä todennäköisenä että toivottavana. Mielienkiintoista on, että teesi herätti sellaisenaan muutamissa kommenteissa ärtymystä ja kiukustumista – se nähtiin provokatiivisena ja siksi ei-tieteellisenä. Voidaan ajatella, että se ilmeisesti kosketti herkkää aluetta. Toisaalta vaikuttaa siltä, että osalle panelisteista ei ole ihan selvää, mitä tarkoitetaan “arjen kulttuurilla” – määritethän toki on jo sinällään epämääräinen ja monitulkintainen, kuten panelistien kommenteista tulee selvästi esille.

Osalla panelisteja on karun kyyninen ja ehkä hiukan ylimielinenkin käsitys turkulaisten kulttuuri-tarpeesta ja -toiveista. Se näkyi sarkasmina: *“Kansalle leipää ja sirkushuveja, ja eliittiäkin kannattaa vähän silitellä, niin kaikki ovat tyytyväisiä.”* Ja näin: *“Ihminen on aika lailla sama kuin on aina ollut. Suuri osa ihmisistä elää aika jurossa arjessa eikä piittaa elämän syvemmistä kirjoista. Tuulipuku, lenkkimakkara, keskikalja ja tv-hömppä täyttävät elämää.”*

Samalla maailma on muuttunut ja edelleen muuttumassa yhä abstraktimmaksi ja kompleksisemmaksi. Kaikkea on tarjolla yhä enemmän ja siksi on vaikea pysähtyä ja omaksua asioita syvästi: *“Maailma on kaoottinen paikka elää, ja kulttuuri ja taide parhaimmillaan sekä sekoittavat että järjestävät yhteiskunnallisia ilmiöitä ja kokemuksia uudella tavalla ymmärrettäväksi. Joko vaikuttaviksi tai hivelevän esteettisiksi kokonaisuuksiksi. Toisaalta kaikkea on paljon, liikaa, paljon enemmän kuin nyt, ja ihmisten kulttuuripolut muodostavat tiheän jopa eksyttävän ‘merkitysmetsän’. Ihmiset tuottavat itse kulttuuria ja taidetta enemmän kuin koskaan, mutta kuuntelemaan pysähtyminen ja maksimaalinen elämys on tuskan takana. Se onnistuukin parhaiten ammattilaisten avulla.”*

Osalle panelisteja teesin tilanne on totta jo nyt eikä mitään tulevaisuusaspektia tarvita.

Kolmannella kierroksella teesi esitettiin panelisteille lyhyen selitysosion kera:

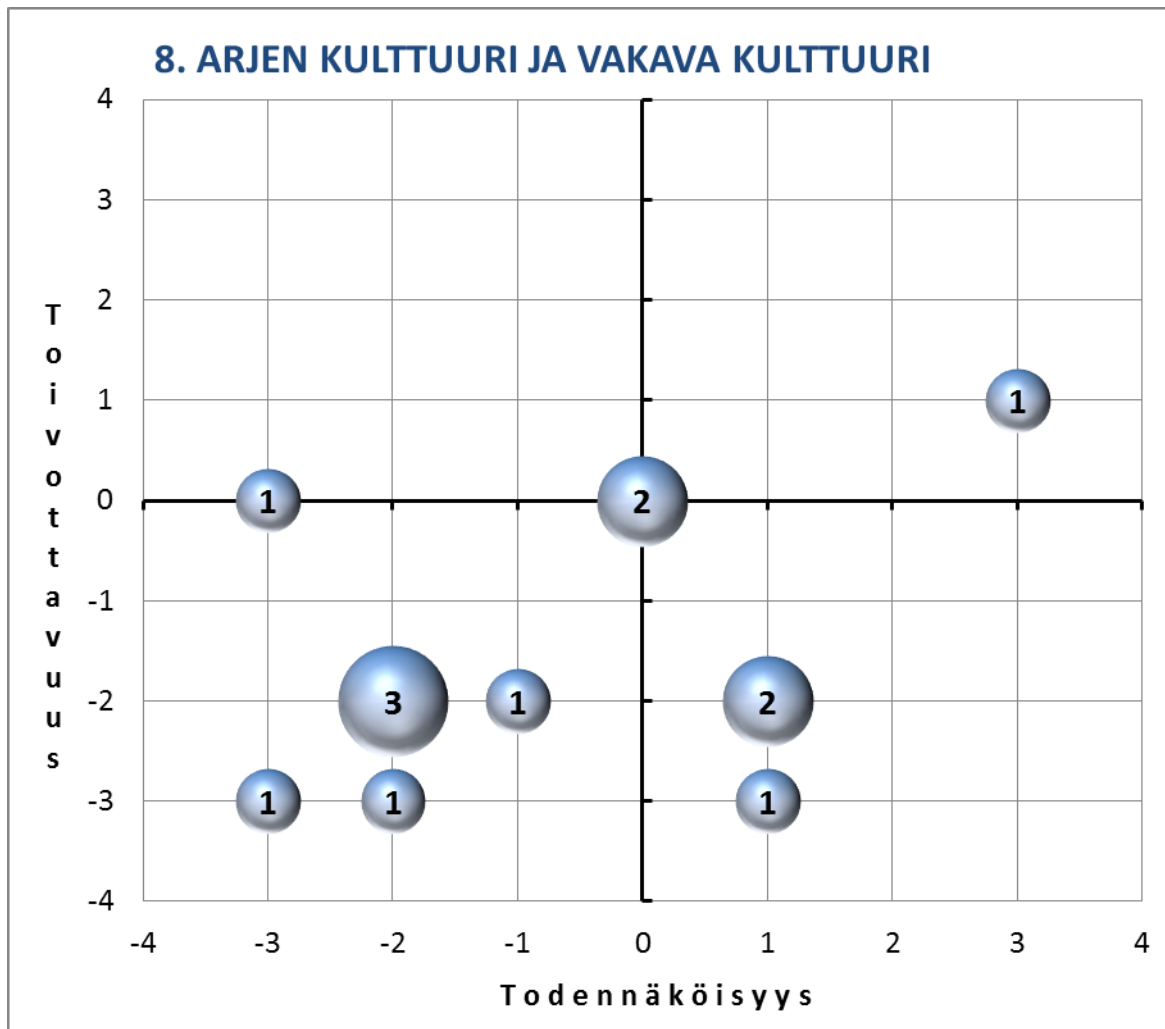
TEESI ARJEN KULTTUURI JA VAKAVA KULTTUURI

Kulttuuri on vuonna 2020 olemassaolevia valtarakenteita pysyttävää, eliitin tarpeisiin toteutettua toimintaa.

SELITYS:

Kulttuuri on myös yhä abstraktimpaa ja siksi yhä voimakkaammin hyväosaisten pääomaa, joka osaltaan auttaa uusintamaan vallitsevia valtarakenteita. Niinpä valtaosa veromarkoista menee yhä toimintoihin, joita vain päättävä eliitti suosii. Tämän brändikehityksen varjosta on noussut vastarintaliike, joka vaatii kulttuurin kehittämistä voimakkaammin pahoinvointitasetoimenpiteillä, kansaan menevällä kulttuuriviihteellä ja itsetekemisen taiteella.

Selitysosion ajatus nousi sekä suoraan toisen kierroksen kommenteista että Oppimisen tulevaisuusbarometri 2030 -tutkimuksesta, jossa barometri-Delfoin asiantuntijapaneelien keskustelussa tuli esiin hyvin samankaltainen ajatusrakennelma. Sitä hyödynnettiin myös, kun barometrin tuloksista rakennettiin skenaarioita. (Linturi ym. 2010; Linturi & Rubin 2011.)

Kuvio 3. Arjen kulttuuri ja vakava kulttuuri. Ilmiön todennäköisyys ja toivottavuus vuoden 2020 näkökulmasta.

Vastausten jakaumista näkyy, kuinka ilmiötä pidetään pääosin sekä ei-toivottavana että ei-todennäköisenä. Vastaajiahan oli tällä kolmannella kierroksella vain 13, joten se pitää ottaa tuloksia tarkasteltaessa huomioon. Silti jakauma heijastelee selvästi toisen kierroksen tuloksia. Tässä kohdassa panelistit uskovat siihen, että maailma muuttuu parempaan suuntaan. Tavallaan voidaan ajatella, että toiveet ja todennäköisyys -kilpailussa toiveet voittavat, olipa se realistista tai ei: *"En usko että eliitti ja kulttuuri on sama asia vielä kymmenen vuoden kuluttua, ajat muuttuvat, ja ovatkin muuttuneet. Jos turkulaiset (toimijat, tutkijat ja päättäjät) kurkkaisivat muualle Suomeen ja Eurooppaan, he ehkä näkisivät vähän laajemmin."*

Toisaalta panelistit ymmärtävät kulttuurin voimana, joka on ja pysyy ja jota ei loppujen lopuksi voida kahlita tai rajata erillisiksi eliitin tai rahvaan kulttuureiksi. *"Kulttuuri on aina näkyvää! Se on meissä kaikissa omanlaisensa."* Samalla taide on yksi ihmisille ominainen tapa olla olemassa: *"Taidetta ei voi kieltää sen paremmin kuin uskontoakaan. Jos kansalla ei ole varaa herrojen taiteeseen niin kansa keksii omansa."*

Silti kuten jo aikoinaan 1800-luvulla kansallisuusaatteen aikaan ja esimerkiksi 1970-luvulla, taide ja kulttuuri ovat myös poliittisia asioita edelleen ja niin on joidenkin panelistien mielestä vielä kymme-

nen vuoden kuluttuakin. Kuitenkin kommenteista myös näkyi, että tämän päivän tilanteesta oli vaikea irtaantua miettimän kulttuurin tulevaisuusnäkökulmia, ja se on osaltaan saattanut vaikuttaa myös vastausten jakaumaan. Erityisesti kevään 2011 eduskuntavaalien läheisyys ja siihen liittynyt, julkisuudessa varsin kärjekkäitä sävyjä saanut kulttuurikeskustelu askarrutti kriittisesti myös panelistia: *“Perussuomalaiset avasivat tätä keskustelua: postmoderni taide menee yli kansan ja päättäjien hilseen, miksi sitä pitäisi tukea? Kulttuuritoimituksissa istuu se kansanosa, joka saa nauttia muille harvinaisesta herkusta: parhaista kulttuurituotannoista ja teatterinäytännöistä. Muista yleistöistä ei osata hakeutua puhuttelevan kulttuurin äärelle, tai hinta karkottaa. Siksi "puhetta" hyvästä kulttuurista riittää ja se on luonteeltaan syrjäyttävää eksklusiivista puhetta, koko ajan on kuin 'ne oikeat bileet' olisivat jossakin muualla. Varmimmin siellä, missä sisäpiiriläiset kohtaavat toisensa.”*

Kolmas kolmannen kierroksen mielenkiintoinen näkökulma koski nuorten kulttuuria. Nykyhetken nuorethan ovat todennäköisesti kymmenen vuoden kuluttua niitä, jotka kulttuurin tilasta, rahoituksesta ja painopisteistä määräävät. *”Haastattelin perheen nuorta kulttuurinkuluttajaa tähän vastaukseen ja hän tiivistäisi ei-elitistisen näkemyksen arjen kulttuuristaan näin: kulttuurivuosi on teennäinen markkinointitapahtuma monien nuorten mielestä siinä, että se pitää pitkälti luoda kulttuurin itsensä vuoksi!! Mukavasta arjen kulttuurista ovat esimerkkejä pienet kaupungin kohtaamispaikat ja kahvilat, arjen oleminen ja kulttuurissa mukana eläminen.”*

Yhteenvedona kulttuurin kehityksen painopisteistä voidaan nostaa se, että arjen kulttuurin ja elitistisen kulttuurin tasapainosta panelisteilla oli pääasiassa optimistinen tulevaisuudenkuva. Elitismi pikemminkin vähenee. Samaten kulttuurikäsitys oli mielenkiintoinen: kulttuuri on voima itsessään, jota ei voida kahlita eikä rajoittaa. Se tuottaa taidetta ja erilaisia ihmiselle hyvää tekeviä elämyksiä, olipa hän itse kulttuurin tuottaja tai sen kuluttaja. Kulttuurin tehtävä on sekä rakentaa yhteiskuntaa että toimia sitä ylläpitävänä liimana. Ongelma on tarjonnan moninaisuudessa ja siinä, ettei meillä oikeastaan ole kehittynyt vielä hyviä työkaluja tehdä valintoja tässä laajenevassa todellisuudessa.

4.3. Kulttuurin terveydellinen merkitys

Kulttuuri on viime aikoina pantu paljon vartijaksi. Kulttuuripolitiikka heijastaa nykyajattelua, jonka mukaan kulttuuriolosuhteet lisäävät onnellisuuden kokemuksia ja elämän mielekkyyttä. Näin se vaikuttaa positiivisesti terveyteen ja pidentää elinikää. (Nummelin 2011.) Delfoissa kartoitettiin sitä, millä tavalla tämä voisi toteutua ja näkyä Turun kulttuurielämässä vuoteen 2020 mennessä.

TEESI KULTTUURI ENNALTAEHKÄISEVÄNÄ HOITONA

Terveydenhoidon alat sekä lääketieteellinen tutkimus painottuvat vahvasti sellaiseen ennaltaehkäisevään hoitoon, jossa kulttuurin merkitys korostuu.

Tässä teesin kohdalla panelistien todennäköisyys jakautuu: 30 % ei ole samaa mieltä teesin väittämän kanssa ja kaksi kolmannelle on. Merkityksellisenä teesiä pidetään aika yksiselitteisesti – vain yksi vastaaja on eri mieltä. Kulttuurin merkitys erityisesti psyykkisen terveyden lisääjänä tunnustetaan: *”Kulttuuri on sielunhoitoa, johon lääketieteessä keskittyy vain psykiatria.”*

Osa panelisteista laittaa kuitenkin vastakkain ennaltaehkäisevän kulttuuripainotteisen hoidon ja ”tulipalojen sammuttamiset” eli akuutteihin terveyttä koskeviin tarpeisiin vastaamisen. Samalla lääketieteessä liikkuu niin paljon rahaa, että siitä tuskin luovutaan – puhutaankin arjen medikalisoitumisesta.

TEESI KULTTUURIA PÄIHDEHUOLTOON

Päihdehuollon katkaisuhoidon, ns. Katkon, hoitojaksoon kuuluu asiakkaalle ilmainen käynti jossain kulttuuritapahtumassa.

Teesin toivottavuus vuonna 2020 on selkeä, mutta oletukset sen todennäköisyydestä vaihtelevat. Päihdehuollon ongelma on se, että sinne päätyvät heikommassa sosiaalisessa asemassa olevat, vaikka päihteen väärinkäyttö ei sinänsä jakaudu sosiaaliluokkien mukaisesti. *”Monesti pahimmat juopot ovat vähän koulutettuja, työttömiä miehiä, joita ei ihan heti saada parfyymitietien seassa innostumaan.”*

Panelistit eivät myöskään kannata pakkoja. Silti päihteistä luopuvan pitäisi voida saada tilalle jostain uutta ja mukavaa, josta tulee uudenlaista sisältöä elämään. Keinoina nähdään esimerkiksi kulttuurireseptit ja kulttuuripainotteinen ennaltaehkäisy.

TEESI ERI-ikäISTEN KULTTUURI-ILTOJA

Turun vanhainkodeissa ja vanhustentaloissa järjestetään yhteisiä kulttuuri-iltoja koulujen/päiväkotien kanssa (rock-konsertteja, tanssi-iltoja, kuvataidekursseja ym).

Eri-ikäisten kulttuuritoiminta nähtiin sekä toivottavana että merkityksellisenä niin ikäihmisten mielenterveyden ja vireänä säilymisen kuin keskinäisen sosiaalisen yhteenkuuluvuudenkin kannalta. Erityisesti yhä useammin vanhus on yksin ja eronneet vanhussinkut tarvitsisivat vuorovaikutusta ja ystäviä. Lisäksi oletukset siitä, mitä ikäihmiset todella haluaisivat ja tarvitsisivat, saattavat olla itsessään vanhentuneita ja epärealistisia: *”En ymmärrä, miksi uskotaan, että vanhat aina haluavat elää menneisyydessä. Kyllä senioreita kiinnostaa nyky-yhteiskunta ja nykykulttuuri, samalla tavalla lapsia kiinnostaa vanhat asiat.”*

Kommenteissa mietittiin lisäksi jo sitä, millä tavalla nämä kulttuuri-illat voitaisiin konkreettisesti järjestää – ilta-aika ei ehkä sittenkään olisi paras vaihtoehto: *”Päiväsaikaan ja ohjatusti, tai iltapäivisin, ja ylipäänsä eri-ikäiset voivat tehdä yhdessä monenlaisia kulttuurijuttuja järjestelykysymys.”*

Kakkoskierroksella teema muuntui keskustelun ja kommenttien pohjalta siihen suuntaan, että korostettiin kaupungin vastuuta ja merkitystä hyvinvoinnin edistäjänä kulttuuritoimintojen avulla. Tämä teema liittyy suoraan myös otsikon ”Kulttuuri ja raha” (ks. jäljempänä) alle, mutta käsitellään hyvinvointikonaisuuden alla siltä osin, kun teesit koskevat hyvinvointia ja terveyttä.

TEESI KULTTUURI HYVINVOINTITALOUDENPITOÄ

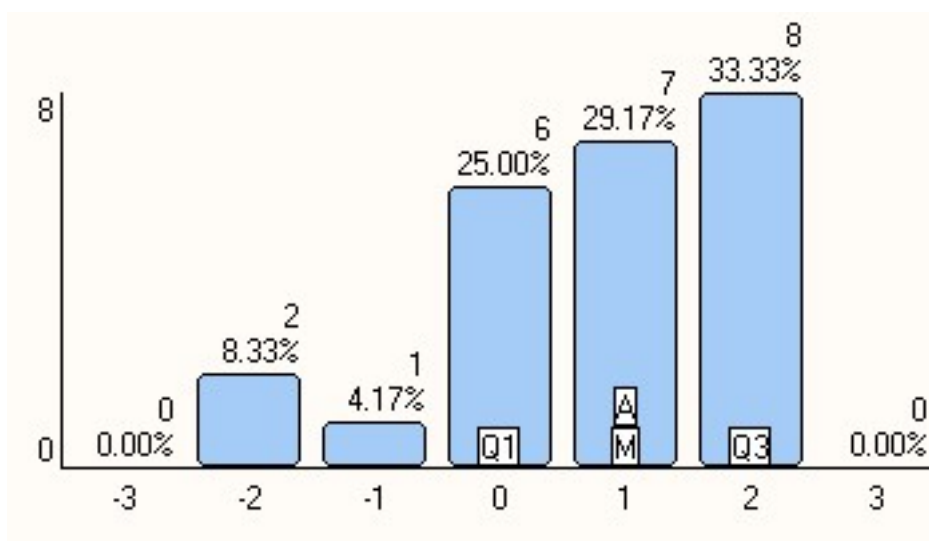
Ollilan maabrändivaltuuskunnan raportissa puhutaan hyvinvointitaseesta ja hyvinvointi-kansantuotoksesta. Sen mukaisesti kulttuurin kehittäminen katsotaan normaaliksi osaksi Turun hyvinvointitaloudenpitoa.

Kulttuuri hyvinvointitaloudenpitoa, todennäköisyyden ja toivottavuuden vastausjakaumat

Vuonna 2020

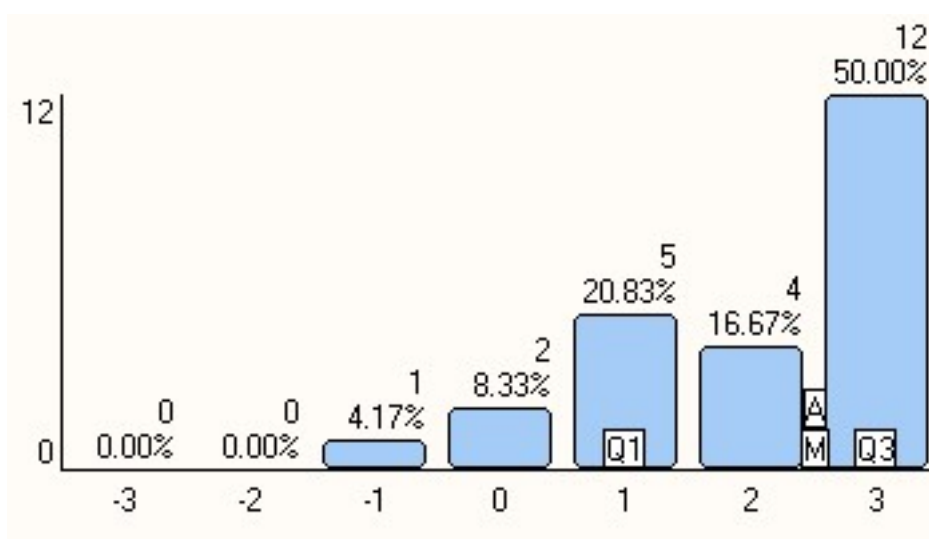
Todennäköisyys

n=24, A=0.75, M=1.00, Q1=0.00, Q3=2.00

Toivottavuus

n=24, A=2.00, M=2.50, Q1=1.00, Q3=3.00

Kuvio 4. Kulttuuri hyvinvointitaloudenpitoa. Vastausten jakaumat toisella kierroksella.

Hyvinvointitalous nähdään todennäköisenä ja toivottavana osana hyvinvointitaloudenpitoa maabrändivaltuuskunnan ehdotuksen mukaisesti. Vastausten kommenteissa nousi esiin tehokkuuden ja tiukan taloudenpidon näkökulma. Näiden nähtiin jollain tavoin automaattisesti kiristävän kulttuurin mahdollisuuksia: *“Kulttuurin hyvinvointitaloudenpidollakin on varmasti hintalappuja, ja tehokkuusajattelu syö jatkossakin hyvinvointia. Hyvinvointiin pyrkiminen nähdään kuitenkin yhteiskuntarauhan ainoaksi takaajaksi, polarisoituminen uhkaa viedä asumisviihtyvyyden ja turvallisuuden.”* Uusliberalismin ja yhteisöllisyyden ristiriita siis nousee esiin tässäkin kysymyksessä.

Toisaalta panelistit olivat skeptisiä siihen nähden, voisivatko ajattelu ja toimintatavat muuttua näin nopeasti. Muutos on hidasta: *“Tähän suuntaan ollaan menossa entistä enemmän jo nyt, mutta en usko, että tätä ajatusta on ostettu aivan kokonaan vielä vuonna 2020.”*

Kulttuurin nähdään kommenteissa myös muuttuvan yhä abstraktimpaan suuntaan ja siksi pelätään, että se muodostuu yhä voimakkaammin hyväosaisten pääomaksi. Tämä osaltaan auttaa uusintamaan vallitsevia valtarakenteita: *“Niinpä valtaosa veromarkoista menee yhä toimintoihin, joita vain päättävä eliitti suosii. Tämän brändikehityksen varjosta on noussut vastarintaliike, joka vaatii kulttuurin kehittämistä voimakkaammin pahoinvointitasetoimenpiteillä, kansaanmenevällä kulttuuriviihteellä ja itsetekemisen taiteella.”*

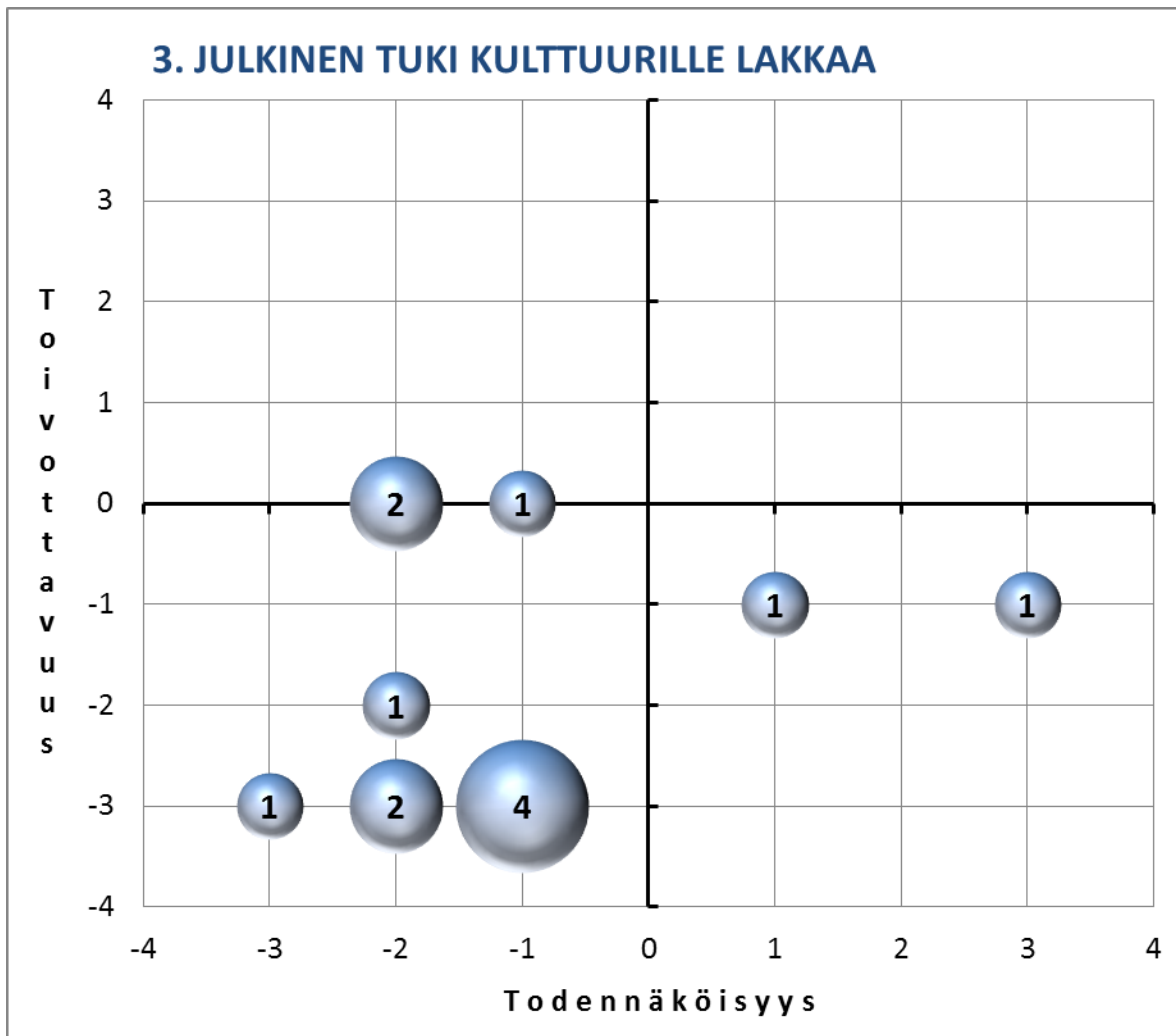
Hyvinvointi mitataan pelkästään taloudellisilla mittareilla. Jos hyvinvointi kuitenkin määrittyy aina viime kädessä taloudellisilla suureilla laskettavilla mittareilla, miten sitä voidaan ylipäänsä mitata henkilökohtaisella tasolla? Kolmannella kierroksella haluttiin valaista vielä lisää tätä ristiriitaa.

TEESI JULKINEN TUKI KULTTUURILLE LAKKAA

Vuonna 2020 kulttuuria tuetaan julkisin varoin vain niillä osa-alueilla, joilla se lisää mitattavissa olevaa hyvinvointia tai synnyttää taloudellista voittoa.

SELITYS

Kulttuuri on tärkeää vain, jos se synnyttää hyvinvointia tai voittoa ja taiteen tukeminen sinänsä menettää merkityksensä.

Kuvio 5. Julkinen tuki kulttuurille lakkaa. Ilmiön todennäköisyys ja toivottavuus vuoden 2020 näkökulmasta.

Tulos näyttää, että kulttuurin tuen lakkaamista ei nähdä todennäköisenä eikä luonnollisestikaan myöskään toivottavana vuoteen 2020 mennessä. Käsitys taiteesta ja sen vaikutuksista on melko yksiselitteinen: se on yhteiskunnassa tärkeä ja hyvinvointia ja terveyttä ylläpitävä voima. *"On ymmärrettävää, että kaiken luovuuden ydin löytyy vapaasta taiteesta. Ilman sitä ei muutkaan taidevaikutukset toteudu. Taiteella tulee säilyä itseisarvo."* Silti taide ei tule toimeen omillaan vaan sitä täytyy julkisin varoin tukea: *"Esittävä taide ei tule toimeen ilman julkista tukea. Sitä tulee vielä olemaan, mutta hyvinvointivaltion murentuessa saattaa olla vaara, että yksityisen tuen tarve kasvaa. Niinhän tapahtui ylipistörahoituksessakin."*

Toinen ongelma on sitten se, millaista kulttuuria tuetaan ja miten sen tuettavuuden tarvetta mitataan. Onko tulevaisuudessa kulttuurin merkittävyyden ja hyvyyden ainoa kriteeri sen saama huomio muualla maailmassa vai se, kuinka paljon taloudellista hyötyä se tuottaa alueelle? Tätäkin pohdittiin: *"Mutta se millä perustein kulttuuria tuetaan, en usko radikaalisti muuttuvan. Kun urheilu lasketaan kulttuuriksi, niin kai on luonnollista mitata sitä, kuinka maailmalla menestytään."*

Toisaalta oma ja itse tehty nousee merkityksessään eikä ole ehkä aina viisasta hakea malleja, produktioita, materiaaleja tai ehkä julkista hyväksymistäkään muualta ja muilta: *"En usko, että kovin mar-*

ginaalisilla ja/tai uusilla taide- ja kulttuurimuodoilla on helppoa kamppailtaessa näkyvyydestä ja tukien volyyymista, mutta toivottavaa olisi, että mietittäisiin kannattaako jokaisessa maassa ylläpitää laadukasta kansallista italialaista ohjelmistoa tuottavaa oopperaa esimerkiksi. Toivon lisää kansainvälisiä produktioita ja vähemmän laitosseiniä. Jos jostakin tulisi tinkiä, en toivo tukia pois laajalaiselta ja massoja koskettavalta elitistisemmän kustannuksellakaan, vaikka perussuomalaisten kulttuuripolitiikalle onkin helppo vitsailla.”

5. LUOVAT ALAT, LUOVAT TILAT

Ensimmäisellä kierroksella, kun teesipatteri oli jaettu kolmeen osioon, ensimmäisen osion teemana oli Luovat tilat ja toimintaedellytykset. Tässä luvussa on yhdistetty luovat tilat ja laajempi temaattinen kokonaisuus luovat alat, joka nousee Delfoin kommenttien pohjalta.

On luonnollista, että Turussa viime vuosina käynyt keskustelu luovien alojen ammattilaisten tilanpuutteesta nousee kyselyssä esiin. Ei ole mitenkään itsestään selvä se, mikä työ, ala tai toiminta on luovaa ja mikä ei. Puhutaankin mm. organisaatioiden luovuudesta ja silloin luovuuden luonnetta ei määritä toiminnan tuotoksen pohjalta vaan pikemminkin se nähdään organisaation rakenteellisena ratkaisuna, organisaatiokulttuurina ja johtamistyylinä (Kallio & Kallio 2011, 38–42; ks myös Wilenius 2004 sekä Ståhle & Wilenius 2006). KTM:n määritelmässä luovaan alaan lasketaan mukaan mainonta, arkkitehtipalvelut, muotoilu, ohjelmapalvelut ja tapahtumatuotanto, graafinen ala, elokuva- ja tv-tuotannot, musiikki- ja äänitetuotanto, kirjojen tuotanto ja jakelu sekä digitaalinen ja niin sanottu perinteinen ei-digitaalinen sisällöntuotanto.

Turussa vuonna 2010 käynnistetty Luova tila -hanke osaltaan pyrkii kehittämään luovien alojen yritysten yhteistyötä ja verkottamaan toimijoita keskenään (ks. <http://www.kulttuuriverkko.fi/luovavila>). Lähtökohta on taloudellinen ja kaupallinen. Innovaatioita kuitenkin syntyy sellaisissa prosesseissa, jotka sallivat ja tukevat erilaisuutta ja uuden kokeilua. Vanhan toimintalogiikan kannalta tulkittuna tämä kuitenkin saattaa näyttää jopa häiriköinniltä, mutta toisaalta antaa tilaa yllättäville löydöille ja ideoille, onnellisille sattumille ja monien eri ajatusten yhdistämiselle (Professori Liisa Välikangas Helsingin Sanomissa 13.7.2008; Ståhle & Wilenius 2006).

Kuitenkin haluttiinpa luovuus sitten ymmärtää johtamisena, kehitystyönä, yritysten kilpailuetuna, luovan työn tekijän luonnollisena tapana tehdä työtä tai yksinkertaisesti vain onnellisen arjen rakennusaineena, sillä on tärkeä merkitys sekä Suomen että Turun talouskehityksen kannalta muuttuvassa, globalisoituvassa ja verkostoituvassa maailmassa. Muutokseen vaikuttavat muun muassa liikkuvuuden, pienyritysjäyyden, professionaalien amatöörien sekä verkostomaisen toiminnan lisääntyminen työmarkkinoilla. Tärkeätä tässä tilanteessa on pyrkiä ennakoimaan työelämän rakennemuutoksesta juontuvia tulevaisuuden tilatarpeita. (Ks. esim. Tukiainen 2009.)

5.1. Luova työ ja tekemisen tilat

TEESI TYÖTILAT

Luovien alojen ammattilaisilla on käytössä toimivat ja tarpeeksi isot omat työtilat kaupunkialueella Turussa.

Vastauksissa kysyttiin todennäköisyyttä ja merkityksellisyyttä (toivottavuuden kysyminen olisi ollut järjestöntä tämän teesin kohdalla). Todennäköisyys painottui selvästi ja teesin kuvaama tila on myös vahvasti merkityksellinen.

Kommenteissa asiantuntijoita askarrutti tilojen kalleus. Korkeat hinnat johtavat helposti myös taiteen ja tekijöiden eriarvoistumiseen: ne joilla on käytössään rahaa, saavat paremmat ja asianmukaisemmat tilat. Lisäksi koettiin, että luovien alojen elinkeinonharjoittajat ovat muutenkin hyvin erilaisessa asemassa, jos verrataan esimerkiksi tietokonepelien tekijöitä ja animaatiotuotantoa perinteiseen käsityörittäjäyyteen. Vastauksena voisi olla nokittelun ja keskinäisen kilpailun asemesta laajempi ja uudennainen yhteistyö ja verkottuminen eri alojen tekijöiden kesken. Erityisesti esittävän taiteen tekijöillä on ongelma, koska harjoittelu- ja esitysten valmistelutilat ovat useimmiten myös esillepano-/esitystiloja. Kohtuuvuokria kaivattaisiin.

"Toimintaedellytysten kehittämistä haittaa kuntatalouden epävarmuus ja mahdollinen kriisiytyminen." Jos julkinen sektori saadaan mukaan kehittämistoimintaan sekä käynnistymisvaiheessa että osittain myös jatkossa, toimintaedellytykset vahvistuvat. Yritykset lähtevät mukaan, jos ne näkevät saavansa taloudellista hyötyä: *"Hiukan voidaan leikkiä sivistynyttä ja tehdä pikkuisen asian hyväksi."* Silloin kuitenkin edellytetään myös itsekannattavuutta. Yläsegmenttiä palvellaan, eli sitä osaa kulttuurista, joka tuo taloudellista hyötyä ja/tai mainetta. Kysymys on kaupungin päättäjien tahtotilasta ja suuri osa panelisteista ei siihen usko.

Luovien alojen ammattilaisten työtuloksen nähdään tuottavan hyvinvointia koko alueelle, mutta *"(j)os tiloja ei ole, ammattilaiset siirtyvät sinne, missä niitä on, mikä näkyy välittömästi tietynlaisena luovuuden ilmapiirin vähentymisenä ja vaikuttaa koko seudun vetovoimaan."*

Teesissä käytetty käsite "tarpeeksi isot" herätti kysymyksiä: oletetaan, että tarpeet kasvavat sitä mukaa, kun niihin vastataan eivätkä ne lopullisesti koskaan kohtaa. Toisaalta yhden panelistin mukaan kulttuuri ja taide eivät ole itseisarvoja vaan *"(k)ulttuuri ja taide syntyy kohdatessaan yleisön."*

Ykköskierroksella kysyttiin myös suoraan suunnitteilla olevista tai jo valmistuneista kulttuuritiloista.

TEESI FORTUNA-KORTTELIIN HUIPPUDESIGNIA

Fortuna-korttelissa toimii huippu-design-myymlöitä ja sen takia tavallisen luovan alan toimijan käyttöön tilat ovat liian kalliita ja hulppeita.

Vastaukset jakaantuvat sekä todennäköisyyden että toivottavuuden osalta. Toivottavuuden kohdalla joka neljäs ei kuitenkaan osannut sanoa mielipidettään. Todennäköisenä teesiä piti selvästi yli puolet.

Mielipiteissä tuli esille mielenkiintoinen jako, joka varmasti heijastuu tulevilla keskusteluilla. Toisaalta halutaan Turulle näyttävää näyteikkunaa, jossa on myös kansainvälisiä design-myymlöitä. Toisaalta haluttaisiin kohtuuvuokraisia ja monipuolisia, monimuotoisia myymälöitä ja muuntuvia, edullisia toimitiloja erityisesti turkulaisten suunnittelijoiden omien tuotteiden myyntiä varten.

"Kenelle kuuluu viime kädessä Fortuna-korttelin tulosvastuullisuus? Onko kehittämisen lähtökohdaksi pelkästään taloudellinen etu, ja jos on, se johtaa erilaiseen päätöksentekoon ja lopputulokseen kuin jos mukaan otetaan myös taiteilijoiden ja suunnittelijoiden etu." Samalla kommenteissa pelättiin, että Fortuna-korttelin kehittäminen vie asiakkaita Suurtorin alueelta ja ihmeteltiin, miksi tätä jo olemassa olevaa aluetta ei haluta kehittää samalla tavoin.

TEESI LOGOMOSSA TAPAHTUU

Luovien alojen keskus Logomo on täynnä toimintaa ja sen 3000 katsojan konserttisali vetää artisteja ja yleisöjä Turkuun.

Väittäjä nähtiin selkeästi sekä todennäköinä että toivottavana tulevaisuuden tilana.

Toisaalta pelätään, että Logomo on liian iso Turkuun pääkaupunkivuoden jälkeen. Turun oma vetovoima ei riitä. Lisäksi sijainti hiukan syrjässä ja vähän hankalien liikenneyhteyksien päässä huolestuttaa. Toisaalta Logomon nähdään sijaitsevan sopivasti keskustassa, kyse on näkökulmasta. Sen takia Logomon avulla: *”... kaupungin keskustan olemusta ja tunnetta keskustasta ja luovasta pöhinästä saataisiin laajennettua.”* Jos kaupungin omat jo olemassa olevat kulttuurilaitokset kytketään Logomon toimintaan mukaan, käyttömahdollisuudet kasvavat (mm. isot konferenssit). Alueellinen mutta myös valtakunnallinen markkinointi on avainasemassa, koska sali on iso ja kilpailua on maanlaajuisesti paljon.

Jotta toimintaa olisi ja jatkuvuus olisi turvattu, puhutaan vaihtoehtoisen kulttuuritoiminnan esiintymistilan tarpeesta erityisesti nyt, kun TVO loppui: *”Logomossa tulee antaa tilaa monenlaisille artisteille.”* Ja jos Logomon kanssa onnistutaan, ehkä silloin *”ei tarvitsisi rakentaa kallista musiikkitaloa?”*

Toisaalta nähdään myös, että Turussa ollaan nyt pakkotilanteessa, koska epäonnistuminen olisi todella paha paikka Turun kulttuurielämälle: *”Logomon täytyy onnistua!”*

5.2. Kulttuuri haastaa julkiset rakenteet

Kakkoskierroksella teesi kehittyi pohtimaan kulttuurin ja rakenteiden suhteita.

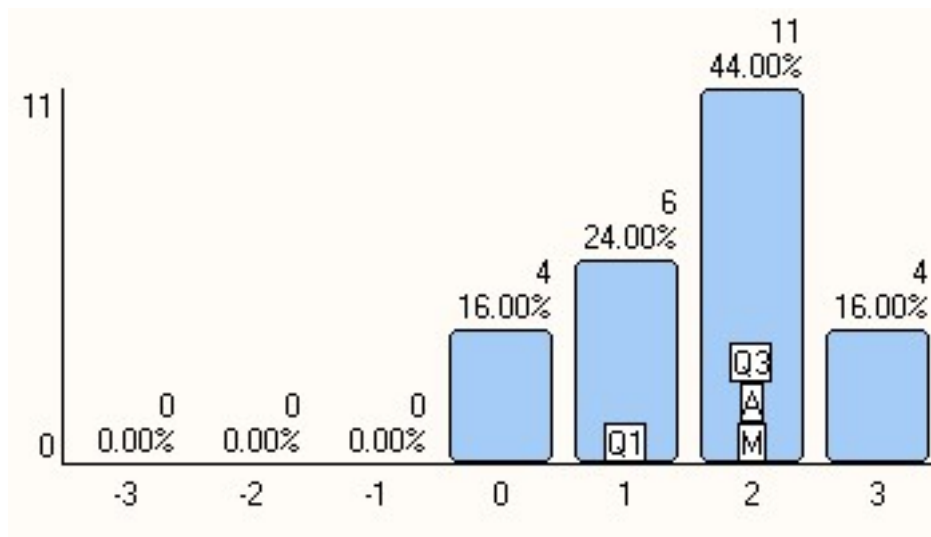
TEESI KULTTUURI HAASTAA RAKENTEET

Koska kulttuurilla ja taiteella haastetaan jatkuvasti yhteiskunnan rakenteita, kulttuurin ja taiteen tekijöiden tuen tarpeet (tilat, resurssit, muut toimintaedellytykset) muuttuvat yhteiskunnan muutosten mukana ilman, että julkinen sektori pystyy kokonaan niihin vastaamaan.

Kulttuuri haastaa rakenteet, todennäköisyyden ja toivottavuuden vastausjakaumat

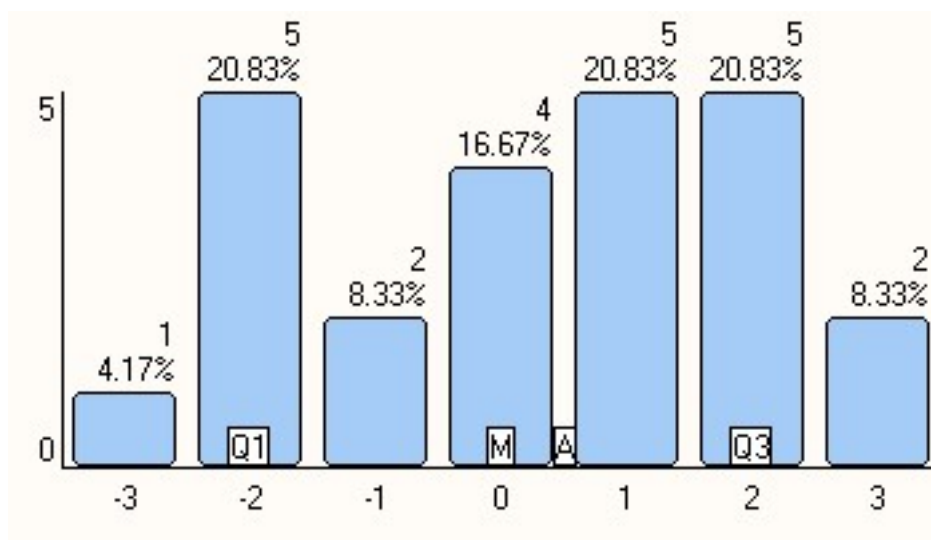
Todennäköisyys

n=25, A=1.60, M=2.00, Q1=1.00, Q3=2.00

Toivottavuus

n=24, A=0.25, M=0.50, Q1=-1.25, Q3=2.00

Kuvio 6. Kulttuuri haastaa rakenteet. Vastausten jakaumat toisella kierroksella.

Ensinnäkin teesiä pidettiin vaikeasti ymmärrettävänä ja muodoltaan hiukan vaikeasti vastattavana. Tulos kuitenkin on todennäköisyyden kohdalla selvä ja yksiselitteinen, mutta toivottavuus jakautuu mielenkiintoisesti: Kolmannes panelisteista ei pidä toivottavana sitä, että julkinen tuki muuttuville kulttuuritarpeille ei pysty seuraamaan aikaansa, kun taas puolet pitää.

Kommenteissa ihmeteltiin sitä, miksi kulttuuria ylipäänsä pitäisi tukea. Taustalla näissä kommentteissa heijastui hiukan romanttinenkin käsitys, että taiteesta tulee parhainta silloin, kun sitä tehdään marginaalissa tai vaikeissa olosuhteissa: *”Miksi ylipäättään verovaroilla pitäisi jatkuvasti ja joustavasti tukea kulttuuria? Ymmärtääkseni todella merkittävät kulttuurisaavutukset on luotu ilman ministeriöiden tms. häsläystä...”* Samalla taide menettää jotain, jos sitä liikaa tuetaan: *”Kulttuurin ja taiteen kentän on säilytettävä vilesyys ja vapaus sekä edelläkävijyys.”*

Toisaalta *”On toivottavaa, että kulttuurikentän riippuvuus julkisesta sektorista loivenee...”*

Kyse on myös tahtotilasta, halutaanko tukea antaa. Samalla nähdään, että eri kulttuurin alueet ovat tavallaan eriarvoisessa asemassa: *”Paletti pysyy koossa niin, että tietynlainen taide on yhä ’oikeampaa’ ja hyväksytympää kuin toinen, ja jonkinlainen taide-eliitti pitää yhä valtaa käsissään.”*

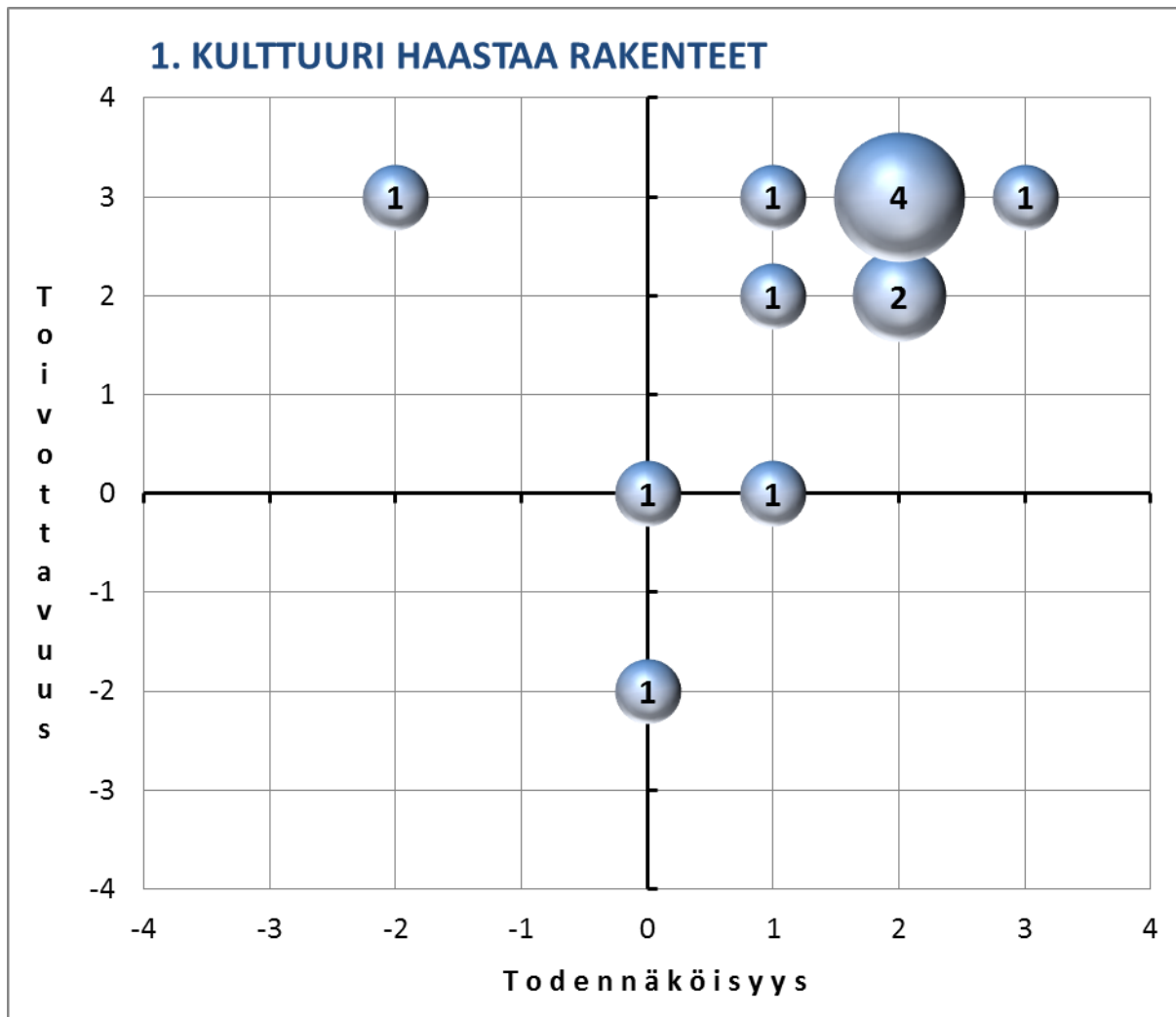
Kolmannelle kierrokselle päästäessä kysytään kulttuurin ja taiteen kyvystä haastaa rakenteita.

TEESI KULTTUURI HAASTAA RAKENTEET

Vuonna 2020 kulttuurin ja taiteen kyky haastaa yhteiskunnallista kehitystä ja arvomaailmaa on kasvanut nykyisestä.

SELITE

Jotta kulttuuri ja taide kulttuuri säilyisivät elävänä ja jotta niillä säilyisi terä, ne eivät saisi olla liian hyväksyttyä. Yksi kulttuurin tehtävistä yhteiskunnassa on toimia herättäjänä ja silmien avaajana ja kertoa siitä myös kriittisesti. Näyttää valoa myös sinne, mikä jäisi muuten piiloon ja näkymättömiin. Tuulettaa. Siihen kulttuuri ja taide eivät pysty, jos ne muuttuvat liian hyväksytyiksi ja itsestään selviksi. Harmihan se olisi jos yhteiskunta voisi täysin vastata kulttuurin ja taiteen tarpeisiin. Silloin taiteen yhteiskuntakriittinen ulottuvuus olisi institutionaalista.

Kuvio 7. Kulttuuri haastaa rakenteet. Ilmiön todennäköisyys ja toivottavuus vuoden 2020 näkökulmasta.

Painotus asteikkovastauksissa oli sekä toivottavuuden että todennäköisyyden puolella – vain muutama erimielinen löytyy.

Kommenteissa teesi kuitenkin herätti kiitettävästi huomioita, vaikka vastaajia olikin vähemmän kuin edellisillä kierroksilla. Ristiriitaisia käsityksiä löytyi: *"On vaarallista jos taiteelle asetetaan yhteiskunnallinen tehtävä, edes oppositiossa", sanoi yksi vastaaja, ja toinen sanoi, että "(o)n tärkeää, että kulttuuri pystyy myös tulevaisuudessa olemaan yhteiskuntaa uudistava tekijä."* Tässä heijastuu jo maailmankatsomukseen liittyvä näkökulma. Silti kulttuurin tehtävä ei ole ristiriidaton: *"Voin kuulostaa 2011 mainoslauseiden mannekiinilta nyt, mutta "kulttuuri on kaikki". Ja 'kaikki', tuo pelottava sana, niinkuin eräs runoilija sen ilmaisee...."*

Tulevaisuus ei kuitenkaan näyttäytyä yksiselitteisenä ja vain yhdenlaisia malleja tarjoavana: *"Uskoin, että taide on voimakkaasti kahtiajakautunutta: on hyväksytympää, myyvämpää, rahoitetumpaa taidetta ja toisaalta kriittisempää taidetta. Taide jos jokin pystyy haastamaan yhteiskunnallista kehitystä."*

Elämispainotteisuus syvällisemmän taidekokemuksen kustannuksella tuntuu kasvavan, kun elämä ja arki kovenevat: *”Tehokkuutta vaativan yhteiskunnan aika: vapaata aikaa alkaa olla kortilla. Yhä enemmän ihmiset hakeutuvat kulttuurin pariin, kun käytettävissä oleva aika täytyy maksimoida. Ihminen rentoutuu elämyksissä, kun on mahdollista päästä hetkeksi arjesta irti. Tehokkuuden maksimointi alkaa vaikuttamaan ihmisen vointiin entistä negatiivisemmin, jolloin ihmiset hakeutuvat kulttuurin ja taiteen pariin entistä hanakammin.”*

Tästä näkökulmasta kulttuurin ja taiteen suhde yhteiskuntaan kautta aikojen pohdiskelutti myös syvällisemmin: *”Näin se varmasti on: aaltoilua. Kulttuurin ja taiteen eri muotojen tulemistä osaksi vakiintuneita instituutioita ja viihdettä ja liiketoimintaa, ja toisaalta yhteiskunnan jatkuvaa muutosta, jossa on erilaisia ja erisuuntaisia 'ravistelevia' prosesseja. Varauksia on kuitenkin otettava siinä, onko tulevaisuus kuitenkin jatkuvaa viihteellistä virtaa, ihmisten itsetekemistä ja näkymistä. Silloin 'tuettu' kulttuuri menettää otetta, kulttuuri ja taide jäävät nykyiseen verrattuna jalkoihin, syrjäytyvät ihmisten käydessä paljon vakavampia arkisia kamppailujaan leväten välillä viihteellisten 'tästähetkestä-kaikkinyt' kulttuuripläjäysten parissa. Tuulettava kulttuuri ja taide olisi aivan kuin nytkin polarisoituneen maailman hyvinvoivan eliitin ja harvojen antaumuksellisten tulisielujen – tai friikkien -käsissä.*

5.3. Kulttuuri ja kaupunki: suunnittelun haasteet

Kakkoskierroksella menttiin toisaalta käytännönläheisempään suuntaan, toisaalta kartoitettiin edelleen kulttuurin ja tulevaisuuden kaupungin suhteita.

Helsingin kaupunginvirastossa toimii vuorovaikutussuunnittelija, jonka tehtäväkenttä liikkuu nuorisasioista ympäristöjen kehittämiseen. Tarvittaisiinko Turussakin tämän kaltaista mallia?

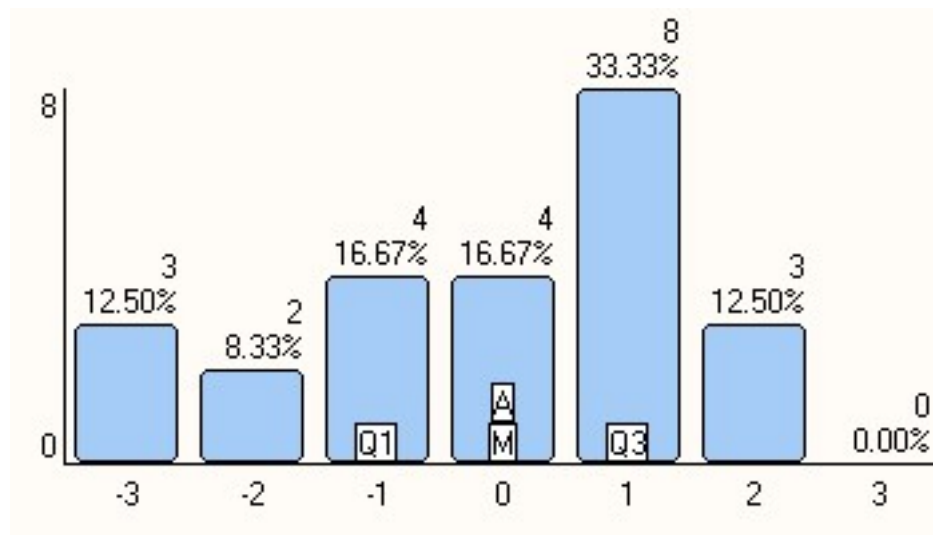
TEESI VUOROVAIKUTUSSUUNNITTELIJA

Helsingin tavoin Turussa kaupunkisuunnittelusta vastaa erillinen kaupunkisuunnitteluvirasto, jossa on erityinen kulttuuriosaamista hyödyntävä ”vuorovaikutussuunnittelija”.

Vuorovaikutussuunnittelija, todennäköisyyden ja toivottavuuden vastausjakaumat

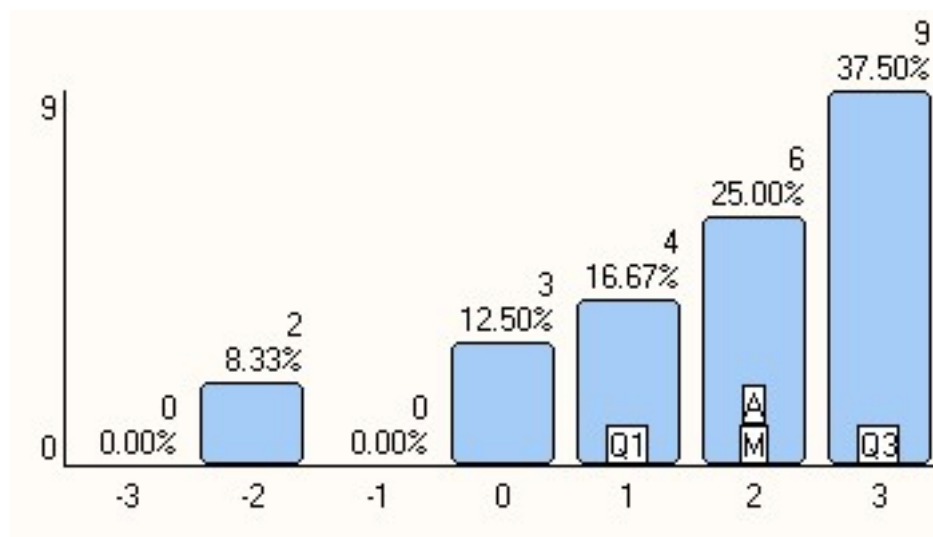
Todennäköisyys

n=24, A=-0.13, M=0.00, Q1=-1.00, Q3=1.00

Toivottavuus

n=24, A=1.63, M=2.00, Q1=1.00, Q3=3.00

Kuvio 8. Vuorovaikutussuunnittelija. Vastausten jakaumat 2. kierroksella.

Vuorovaikutussuunnittelijateesi herätti kovasi eriäviä mielipiteitä todennäköisyyden kohdalla. 38 % oli eri mieltä ja 46 % samaa mieltä teesin kanssa. Toivottavuus oli kuitenkin aika yksiselitteisesti positiivinen.

Panelistit olivat lievästi skeptisiä siinä, olisiko “vuorovaikutussuunnittelija” juuri se henkilö, joka olisi sopivin kulttuuriosaamisen edistäjä kaupunginhallinnossa: *”Vuorovaikutussuunnittelijan’ leipää on kansalaisvaikuttaminen enemmän kuin kulttuuriasiat – tai sitten jälkimmäiset pitää ymmärtää niin laveasti, että niiden merkitys tyhjenee.”*

Kulttuurimyönteisen ajattelun pitäisi panelistien mielestä läpäistä koko kaupunkisuunnittelun alue. Yksi vakanssi ei muuta tilannetta vaan saattaa sen sijaan olla *”vain tekosyy olla tekemättä muuta.”* Ongelma ei ehkä olekaan siinä, että puuttuu sopiva virkamies vaan pikemminkin siinä, että ei osoiteta resursseja eikä sopivia tiloja: *”Luovia tiloja suunnataan erityisesti nuorille ja syrjäytymisvaarassa oleville alueille, tilojen korjaus- ja käyttökustannukset pienenevät kun asukkaat osallistetaan mukaan suunnitteluun ja tekemiseen alusta alkaen.”*

Kakkoskierroksen kulttuurin ja kaupungin suhdetta käsittelevässä teesissä palattiin takaisin yleisempiin teemoihin:

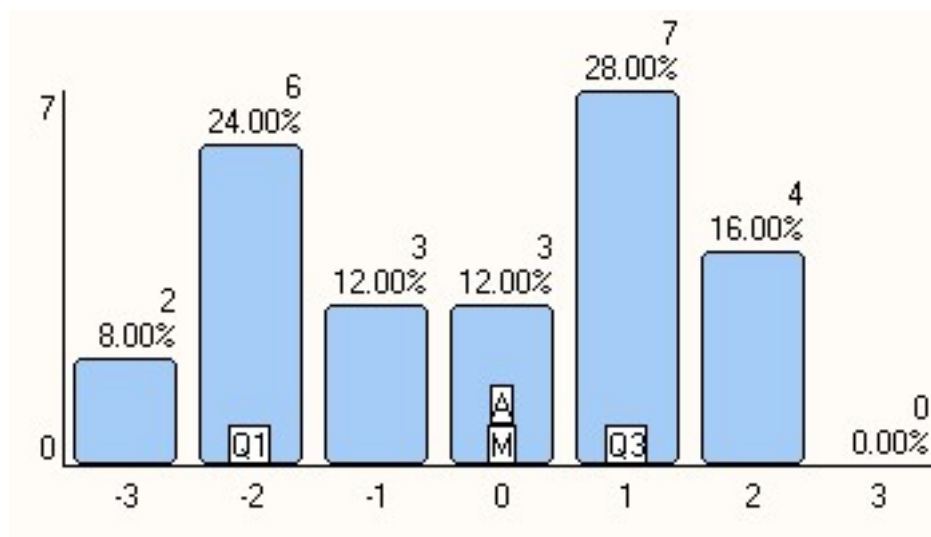
TEESI KULTTUURI KAUPUNGIN PALVELUNA

Kulttuuripalvelut ovat muuntuneet osaksi kaupungin eri hallintosektoreiden palveluja ja budjetointia.

Kulttuuri kaupungin palveluna, todennäköisyyden ja toivottavuuden vastausjakaumat

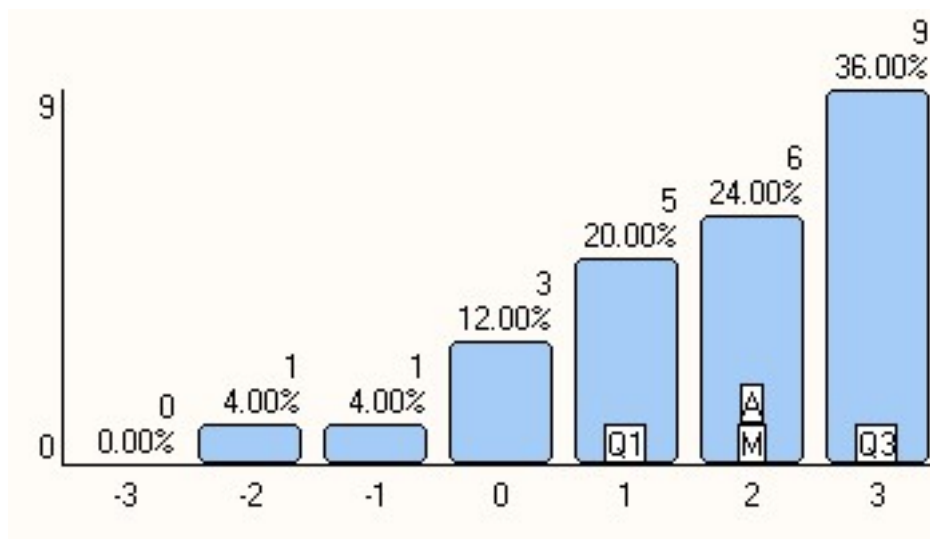
Todennäköisyys

n=25, A=-0.24, M=0.00, Q1=-2.00, Q3=1.00

Toivottavuus

n=25, A=1.64, M=2.00, Q1=1.00, Q3=3.00

Kuvio 9: Kulttuuri kaupungin palveluna. Vastausten jakaumat 2. kierroksella.

Vastausten todennäköisyys jakautuu mielenkiintoisesti: 42 % panelisteista on eri mieltä teesin kanssa ja 44 % samaa mieltä. Toivottavuudessa vastaukset painottuvat selvästi kyllä-puolelle.

Panelistit ovat epäileviä siinä, kykenevätkö kaupungin päättävät elimet muuttamaan toimintatapaansa ja käytäntöjä yhdeksässä vuodessa. Kunnallispolitiikka on ensinnäkin luonteeltaan hankalaa ja muutokset tapahtuvat hyvin hitaasti: *”En usko, että byrokraatit oikeasti alkavat huomioida kulttuuria raskaiden ja hankalien kunnallispoliittisten asioiden ohjaajana.”* Samalla pelätään eräänlaista vasta-reaktiota: *”Tämä olisi prosentti taiteelle mielessä toivottavaa ja ehdottomasti tavoiteltavaa, mutta seuraavina vuosina vedetään pikemminkin käsijarrusta kun lisätään panostuksia taiteeseen ja luovaan talouteen.”*

Kulttuurin jo tieteellisestikin todetut hyvinvointivaikutukset kuitenkin luovat positiivisia odotuksia: *”Kulttuurilla on selvästi todettuja hyvinvointivaikutuksia, ja sitä suositaan terveyssektorilla, päiväkodeissa ja kouluissa nykyistä laajemmin. Yksityistettyjen mutta kaupungin välittämien Kodinhoitopalveluiden valikoimiin kuuluu myös kirjasto- taide- ja musiikkipainotteisia palveluita, muistelmakirjoittajia ja ’kulttuurikävelyttäjiä’. Palvelut maksetaan palveluseteleillä, ja säästöt näkyvät mielenterveyden kulujen laskemisena ja yleisenä hyvinvointina. Myös kolmas sektori on aktiivinen kulttuurivälittäjä.”*

Silti kulttuurin ja taiteen merkitystä ei voida rajoittaa vain niiden hyvinvointia tuottavalle voimalle: *”Kulttuurin merkitys kaikille hallintosektoreille varmasti korostuisi, jos näin kävisi, mutta pelkona on, että syntyisi ajatus, että kulttuuri on tärkeää vain, jos se synnyttää hyvinvointia tai voittoa, ja taiteen tukeminen sinänsä unohtuisi. Siksi pidän erillisen kulttuurisektorin säilymistä tärkeänä, vaikka toki on toivottavaa, että kulttuuri leviää muuallekin niin paljon kuin mahdollista.”*

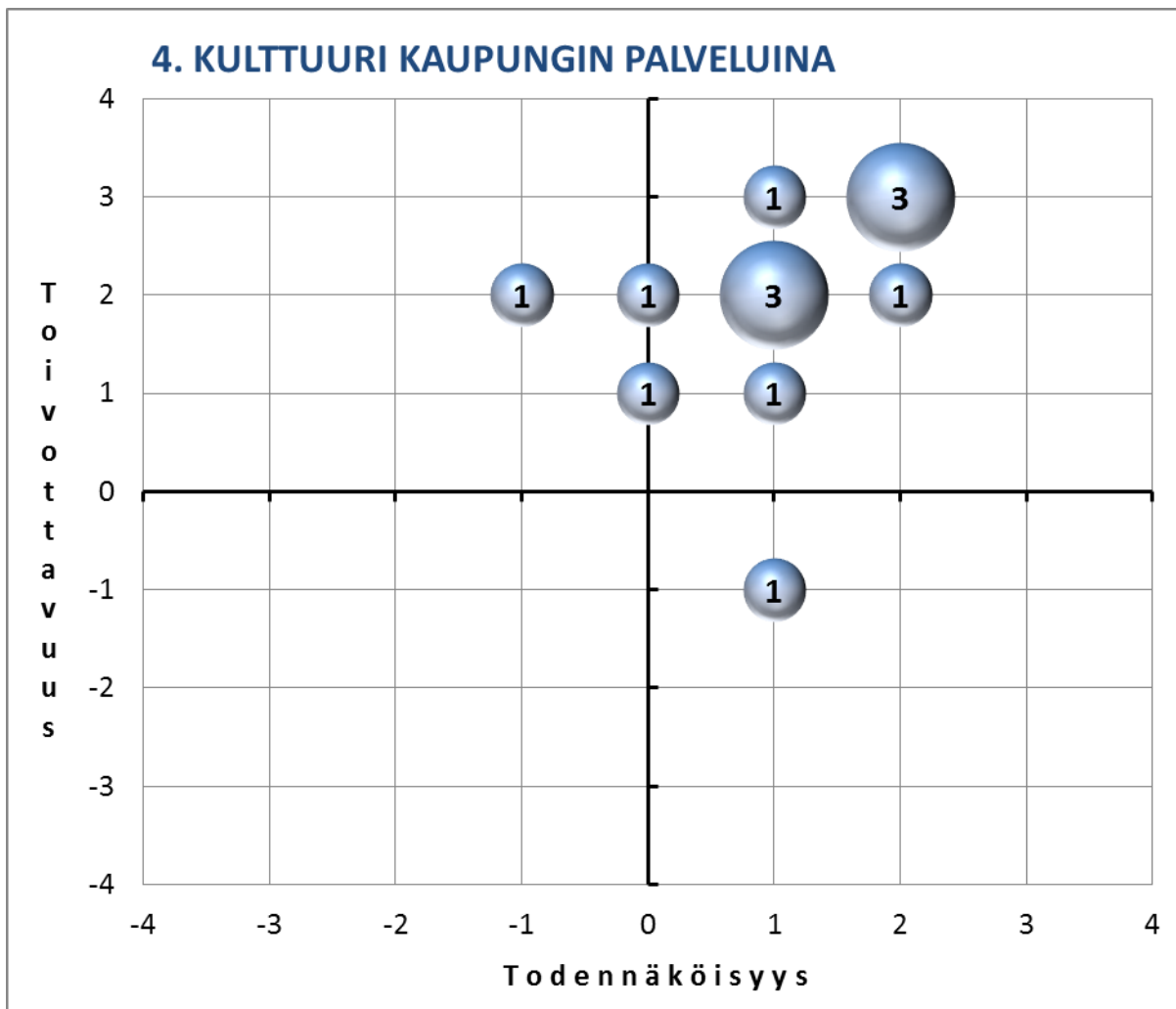
Kolmannella kierroksella kysyttiin kaupunkisuunnittelun merkitystä kulttuurille. (Seliteosa oli lainausmerkeissä siksi, että se nousi suoraan yhden panelistin antamasta kommentista kakkoskierroksella.)

TEESI KULTTUURI KAUPUNGIN PALVELUNA

Vuonna 2020 kaupunkisuunnittelu on avainasemassa, kun mietitään sitä, miten kulttuurista tulee yhteiskuntaa läpäisevä voima.

SELITE

”Tämä suunta olisi kaikkein toivottavinta: prosentti taiteelle ja eräänlaisia kulttuuriasiamiehiä, jotka osallistuvat suunnitteluun ja päätöksentekoon ja huolehtivat siitä, että kaupungista kasvaa kulttuuriystävällinen paikka, jossa on helppoa nauttia kulttuuria ja osallistua kulttuurin tekemiseen sekä myös tehdä sitä työkseen.”

Kuvio 10. Kulttuuri kaupungin palveluina. Ilmiön todennäköisyys ja toivottavuus vuoden 2020 näkökulmasta.

Kaupunkisuunnittelun merkitys kulttuurin kehittämisessä vuonna 2020 nähtiin sekä todennäköisenä että toivottavana ilmiönä. Toisin ajatellutkin kommentoi asiaa lähinnä professiokysymyksenä: *”Muuten erityisen toivottavaa, mutta voi olla jonkinmoinen professio-ongelma. Kulttuurin asiat eivät kuitenkaan ole pohjimmiltaan kaupunkisuunnittelun asioita.”*

Professionäkökulmasta asia ei ole mitenkään selkeä. Mitä kompleksisemmaksi yhteiskunta tulee ja mitä laajemmat sen yhteydet ovat, sitä vaikeampi kaikkea on yhden ihmisen – korkean tason ammattilaisenkaan – hallita: *”Kyllä ja ei – en usko yleisiin kulttuuriasiamiehiin, joilla ei kuitenkaan ole kaikkien alojen asiantuntemusta. Tai kyllä, he olisivat vain helposti niitä poliittisia asiamiehiä, jotka pitäisivät tiettyjä asioita agendalla ja toimisivat poliittisen päätöksenteon vahtikoirina. Ja kyllä, kaupunkisuunnitteluun pitää kaikilla tavoin tuoda ihmisläheistä ja asukaskeskeistä näkökulmaa, mutta ehkä se tuleekin eräänlaisen yhdessä tekemisen kulttuurin ja osallistavuuden myötä, ja sitä kautta että uudenlainen suunnittelijapolvi valtaa alaa: ymmärretään, että vetovoimaisia kaupunkeja tulee vain kun näkökulma on tarpeeksi alhaalla, ei lintuperspektiivissä eikä norsunluutorneissa. Kulttuuriväkikin voi olla osa hampaatonta norsunluulinnaketta, jos prosenttiperiaate antaa valtaa harvojen valinnoille.”*

Kaupunkisuunnittelua tarkasteltiin myös laajemmasta näkökulmasta: *”...sen kautta on mahdollista saada paremmin ihmisen näköisiä ja kokoisia kaupunkeja. Erityisesti em. suuntaus vahvistaisi osallisuutta.”* Silti suunnitteluun sinänsä eivät kaikki usko: *”On myös esimerkkejä täysin päinvastaisesta: monoliittisesta kaupunkisuunnittelusta, joka levittää / on levittänyt / läpäisevästi yhdenlaista kulttuurista vaikkapa modernistista näkemystä. Kulttuurinen näkemys, joka on vallitsevan poliittisen ja suunnitteluideologian mukaista, yhtenäistävän ideologian varassa, siitä on esimerkkejä ’naapurilähiöissä’. Ei kestävää eikä kannattavaa, mutta ’läpäisevää’ kyllä. Eli miksi toivoisin tällaista läpäisevyyttä?”*

6. VERKOSTOITUMINEN, KANSAINVÄLISTYMINEN JA MATKAILU

6.1. Verkotot ja yhteistyö

Ykköskierroksella kysyttiin yhteistyöstä verkostojen näkökulmasta vuonna 2020.

TEESI AMMATILAISTEN JA HARRASTAJIEN YHTEISTYÖVERKOSTOT

Kulttuurin ja taiteen alan ammattilaiset ja harrastajat tuottavat yhteistyöverkostoissa uudistuvia ja innovatiivisia kulttuurituotteita myyntiin eri tahoille.

Panelistit pitävät yhteistyöverkostoja selvästi sekä todennäköisenä että merkityksellisenä. Silti yksi panelisti on sitä mieltä, että Turku on paikka, jossa luovia toimijoita yhdistää heterogeenisyys. Tämä on johtanut kritiikittömyyteen ja ”jee jee -henkeen”, jossa kaikki tukevat kaikkia eikä *”...kritiikittömässä / palautteettomassa ilmapiirissä pystytä kasvamaan oman ammatin perusrajojen yli.”* Myös luovien ihmisten kykyä liittoutua epäillään, erityisesti silloin, jos liittoutumiseen olisi otettava mukaan myös harrastajat. Toisaalta jotkut näkevät, että jo nyt tapahtuu tämänkaltaista verkostoitumista. Samalla toivotaan, että verkostoituminen onnistuisi myös toimiala- ja osaamisrajojen yli. Näin yllättävistä yhdistelmistä voisi syntyä aitoa uutta ja innovatiivista.

Kulttuuriuralle lähteminen on vapaaehtoista, mutta se tapahtuu *”vuonna 2020 omalla riskillä tai erilaisten managerien tai lahjakuustunnistajien turvin.”* Samalla rajat harrastajien ja ammattilaisten välillä häilyvät yhä useammin ja vakava harrastaminen alkaa yhä useammin täyttämään jo ammattilaisuuden mitat: *”Harrastamisesta tulee osalle ammatti, joka voi tuottaa kokonaan tai osittain elannon.”*

Myös opiskelijoiden asema askarruttaa. Ammattimainen yhteistyöverkko ei saisi esimerkiksi nykyisten konservatorioiden tapaan hyödyntää opiskelijoita ilmaisena työvoimareservinä vaan opiskelijoille pitäisi antaa ennalta määrätty ja oikeudenmukainen osuus tuotoista.

Jatkoteesi kakkoskierroksella käsitteli avoimen yhteistyön muotojen kehittymistä.

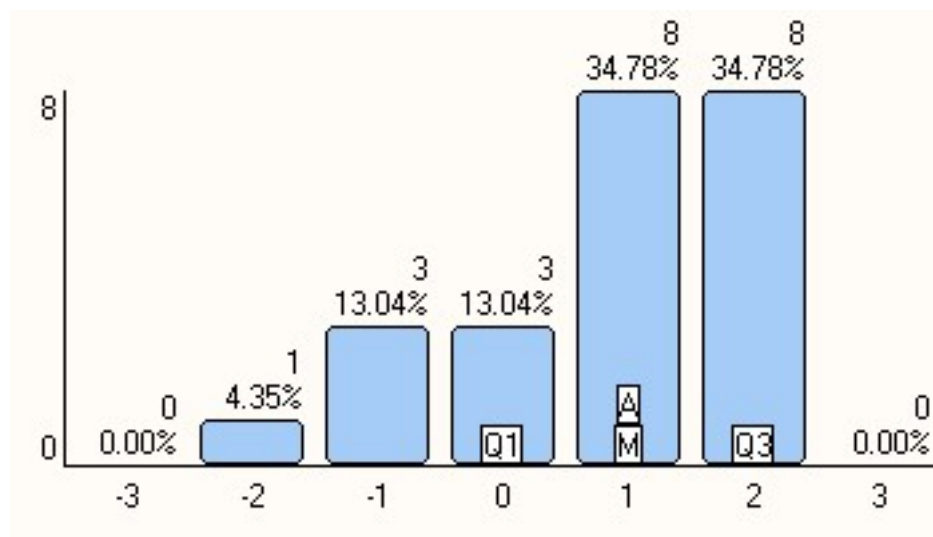
TEESI AVOIMEN YHTEISTYÖN MERKITYS

Vuoteen 2020 mennessä erilaiset kulttuurin teemavuodet ovat opettaneet kulttuurialan toimijoille avoimen yhteistyön merkityksen sitoutumisen edistäjänä.

Avoim yhteistyö, todennäköisyyden ja merkityksellisyyden vastausjakaumat

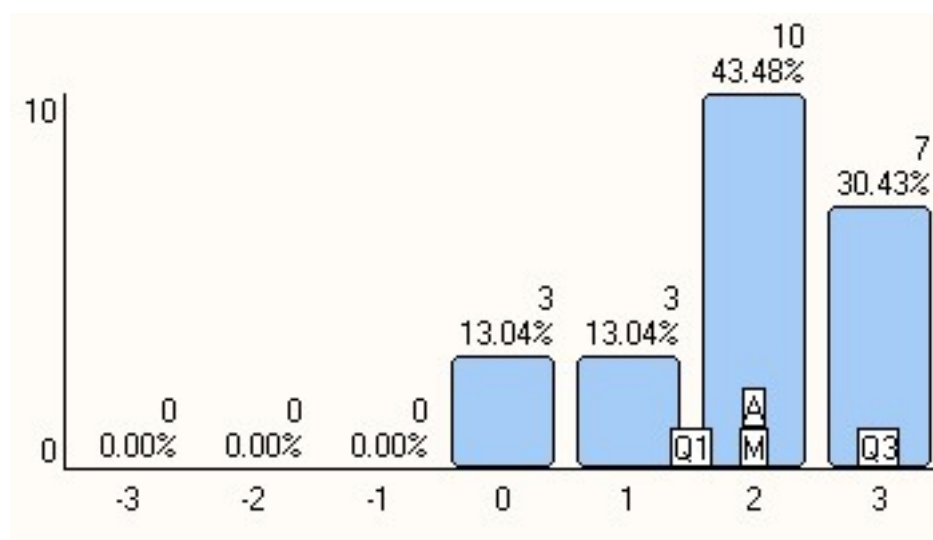
Todennäköisyys

n=23, A=0.83, M=1.00, Q1=0.00, Q3=2.00

Merkityksellisyys

n=23, A=1.91, M=2.00, Q1=1.50, Q3=3.00

Kuvio 11: Avoimen yhteistyön merkitys. Vastausten jakaumat toisella kierroksella.

Tämän teesin kohdalla kysyttiin todennäköisyyden lisäksi merkityksellisyyttä. Muutama vastaaja ei pidä yhteistyön merkityksen kasvua todennäköisenä, merkittävänä teesiä pitävät lähes kaikki.

Todennäköisyyteen epäilevästi suhtautuva panelisti ei oikein usko suomalaisten kykyyn tehdä yhteistyötä: "Suomalainen ei oikein ole tiimi-ihminen, ja otaksuisin, että kulttuuriväki on keskimääräis-

täkin eripuraisempaa. Eivätkä seeprat raidoistaan pääse.” Toisaalta osalle panelisteja turkulainen toimintakulttuuri näyttäytyy vaikeana muuttaa: “Avoimuus ja läpinäkyvyys ovat Turussa vaikeita asioita. Olisi korkea aika oppia. Ihmisten epäluottamus hallintoon vain lisääntyy, jos salailu- ja peittelykulttuuri hallinnossa jatkuu entiseen malliin.”

Tämän teesin kohdalla nähtiin muutenkin mahdollisuus kritisoida turkulaista tapaa toimia: *“Tietenkin tämä on merkityksellistä, erityisesti Turussa, jossa nyt mm. kulttuuripääkaupunkivuoden valmistelujen yhteydessä on nähty surkuhupaisiakin ilmiöitä, kun hallinto on vanhasta tottumuksesta yrittänyt pitää salassa kaiken mahdollisen rahoituspäätösten perusteluista suunnitelmiin, kustannusarvioista vastuualueiden määrittelyihin ilman, että siitä on ollut mitään muuta kuin haittaa. Kuitenkin avoimessa ilmapiirissä on helpompi hengittää ja kun on helpompi hengittää, veri kiertää. Kun veri kiertää, myös lihakset toimivat paremmin. Näin yksinkertainen asia eikä se kuitenkaan ole avautunut kaikille vieläkään.”*

Samalla nähdään, että muutos on välttämätön, Turussakin: *“Kulttuurialan toimijoista ovat menestyneet parhaiten ne, jotka ovat olleet joustavia ja yhteistyökykyisiä ja kyenneet luomaan hyviä verkostoja. Mutta aina tämä ei tarkoita samaa kuin kiinnostavuus ja laatu.”*

6.2. Turun houkuttavuus

Turun houkuttelevuutta selvitettiin kakkoskierroksella kysymyksellä kulttuurin tilasta tulevaisuudessa:

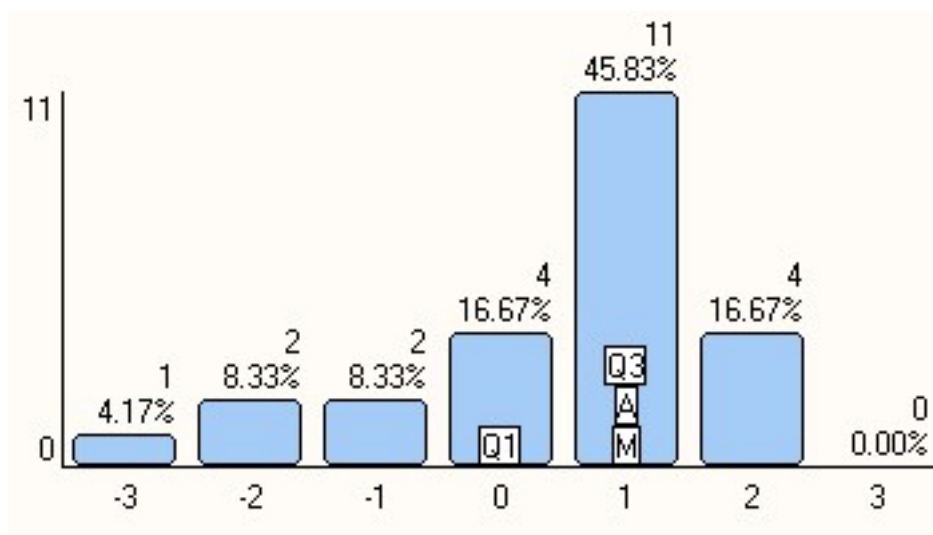
TEESI TURKU HOUKUTTELEVANA KULTTUURIKAUPUNKINA

Turku houkuttelee innostavalla kulttuuritoiminnalla, yhteistyöverkostoilla ja oppimismahdollisuuksillaan taiteilijoita ja muuta luovan alan väkeä sekä muualta Suomesta että ulkomailta.

Turun houkuttelevuus kulttuurikaupunkina, todennäköisyyden ja merkityksellisuuden vastausjakaumat

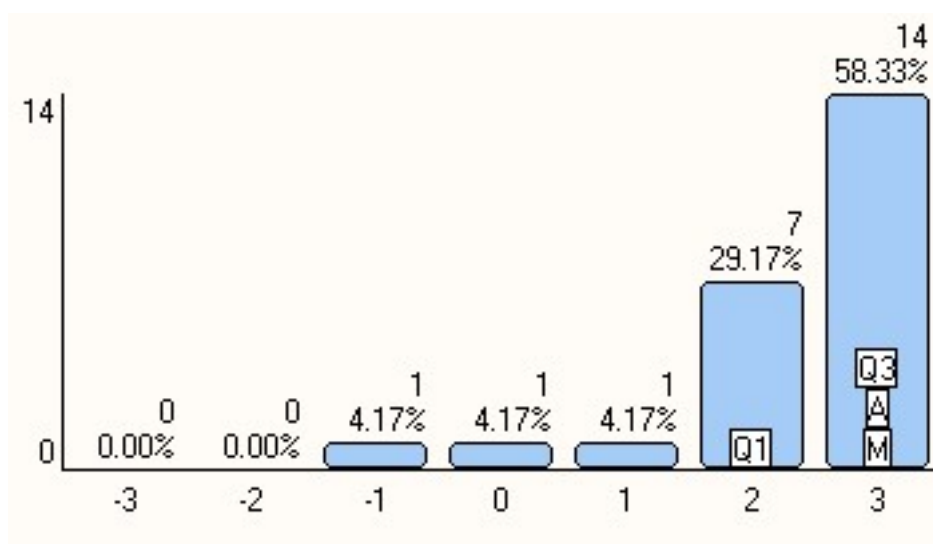
Todennäköisyys

n=24, A=0.42, M=1.00, Q1=0.00, Q3=1.00

Merkityksellisyys

n=24, A=2.33, M=3.00, Q1=2.00, Q3=3.00

Kuvio 12: Turku houkuttelevana kulttuurikaupunkina. Vastausten jakaumat toisella kierroksella.

Myös tässä väittämässä kysyttiin toivottavuuden asemesta merkityksellisyyttä. Tämän väittämän kohdalla tuli aika selkeä tulos, panelistit näkivät Turun kulttuurikaupunkiuden sekä todennäköisenä että merkityksellisenä ilmiönä vuonna 2020. Muutama panelisti oli eri mieltä ilmiön todennäköisyydestä, mutta merkityksellisenä asiaa pitivät yhtä lukuun ottamatta kaikki.

Turku kuitenkin koetaan aika klisheemäisesti kovana ja sisäänlämpiävänä paikkana, jonne on ulkopuolisen vaikea tulla ja vielä vaikeampi kotiutua. *“Turku on Suomen tylyimpiä kaupunkeja, jonka johto on aina ollut näköalatonta. Ei se siitä miksikään muutu. Turku ei ole tuohon riittävän vetovoimainen edes 10 vuoden päästä.”* Vanhoja tapoja ja käytäntöjä on kovin vaikea ja hidasta muuttaa: *“Turkuun ei ole muualta helppo tulla. Kaupungilla on kovin hapan maine, joka perustuu toisaalta menneiden vuosien talouskupruihin ja suljettuun, pienen piirin ylläpitämään mädäntyneeseen hallintokulttuuriin ja toisaalta varsinaissuomalaiseen sisäänpäin kääntyneisyyteen. Mutta onko muutokseen tah- totila? Luutuneet käytännöt, salailukulttuuri ja pienen hallitsevassa asemassa pörräävän porukan itsestään selvänä pitämä "maan tapa" ovat niin syvään juurtuneita, että niitä on vaikea edes itse näh- dä...”*

Silti Turulla on jotain, mitä muualla ei ehkä ole: *“Vanhana historiakaupunkina ja porttina länteen Turku on uskottavampi ko. roolissa kuin juuri mikään Suomen kaupunki.”* Lisäksi nostettiin esiin, että Turku on sopivan pieni, täällä asuminen on edelleen kohtuuhintaista, mutta silti Turulla on toimivat ja vankat kansainväliset suhteet ja verkosto. Turku on turvallinen, täällä on ympärillä upea saaristo ja luonto tarjoaa valtavasti erilaisia mahdollisuuksia: *“Matkailija on matkansa eri vaiheessa monessa roo- lissa, ns. heavy-usereita on todella vähän... Siksi on puhuttava enemmän siitä ja tehtävä kehitystyötä, miten kulttuuri+taide+turkulaisuus näkyvät kaupungissamme, mikä tekee Turusta Turun. Kaupunki- kulttuuria saariston sylissä on edelleen vuonna 2020 toimiva lause.”*

Tavallaan Turku on panelistien mielestä Suomen mannermais- in kaupunki, jolla on oma keskieu- rooppalainen henkensä ja ilmapii- rinsä, niin hyvässä kuin pahassa. Kuitenkin Turusta pitäisi saada tai- teen muuttovoittokaupunki ja panelistit näkevät, että se on mahdollista saavuttaa.

6.3. Turku matkailukaupunkina

Matkailuteemasta kysyttiin toisella kierroksella Turku-näkökulmasta:

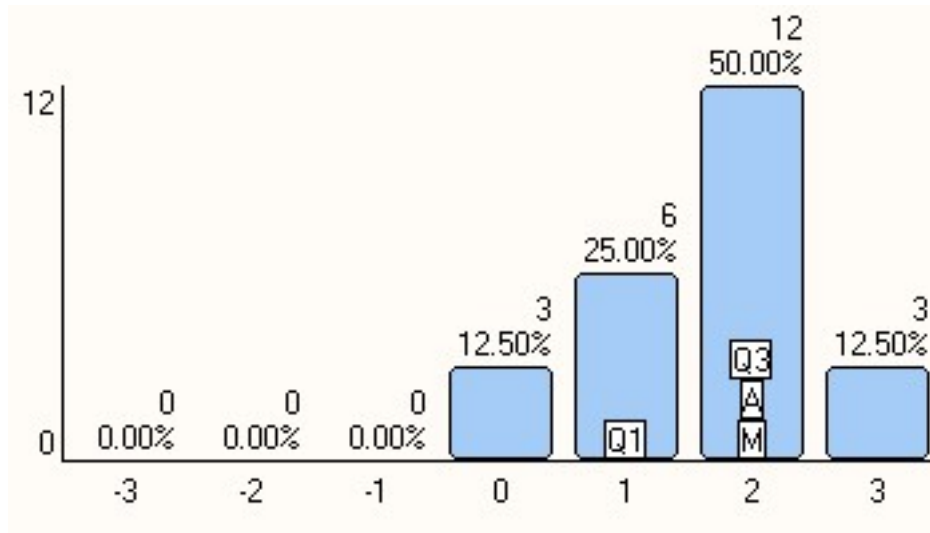
TEESI TURKU KIINNOSTAA MATKAILIJOITA

Turku on matkailijoita kiinnostava kulttuurikohde.

Turun kiinnostavuus, todennäköisyyden vastausjakaumat

Todennäköisyys

n=24, A=1.63, M=2.00, Q1=1.00, Q3=2.00

Kuvio 13: Turku kiinnostaa matkailijoita. Vastausten jakaumat toisella kierroksella.

Tämän teesin kohdalla panelistit ovat kovasti optimistisia. Tulos on selvästi todennäköinen, toivotavuutta ei tämän teesin kohdalla enää kysytty.

Turun haasteena nähdään, että tästedes kaupungin hallinnossa ja yritystoiminnassa ei tehdä vääriä ja kulttuurivastaisia päätöksiä: *“Voisi olla ja voi tulla sellaiseksi, kunhan vanhaa ei enää pureta ym. vaan tajutaan, että matkailussa ja kiinnostavuudessa jokin uusi keskus tai tapahtuma ei merkitse mitään. Kokonaisuus merkitsee.”*

Kulttuurin painoarvon pitäisi kuitenkin vielä kasvaa, jotta matkailijat kokisivat Turun kiinnostavana paikkana vierailla: *“Jos kulttuurin profiili oikeasti ja vahvasti nousee Turussa, niin sitten kyllä. Muutoin ei. Matkailijavirrat Turkuun ovat olleet kutakuinkin vaakasuoran kehityksen 'käyrällä' hyvin pitkään, ja aikamoista saa tapahtua, ennen kuin stabiloitunut marssi muuttuu pikajuoksuksi.”*

Silti myös suhteellisuudentaju kannattaa muistaa: *“Varmasti vuosi 2011 lisää Turun kiinnostavuutta, mutta ei siitä Pariisin kilpailijaa tule koskaan.”*

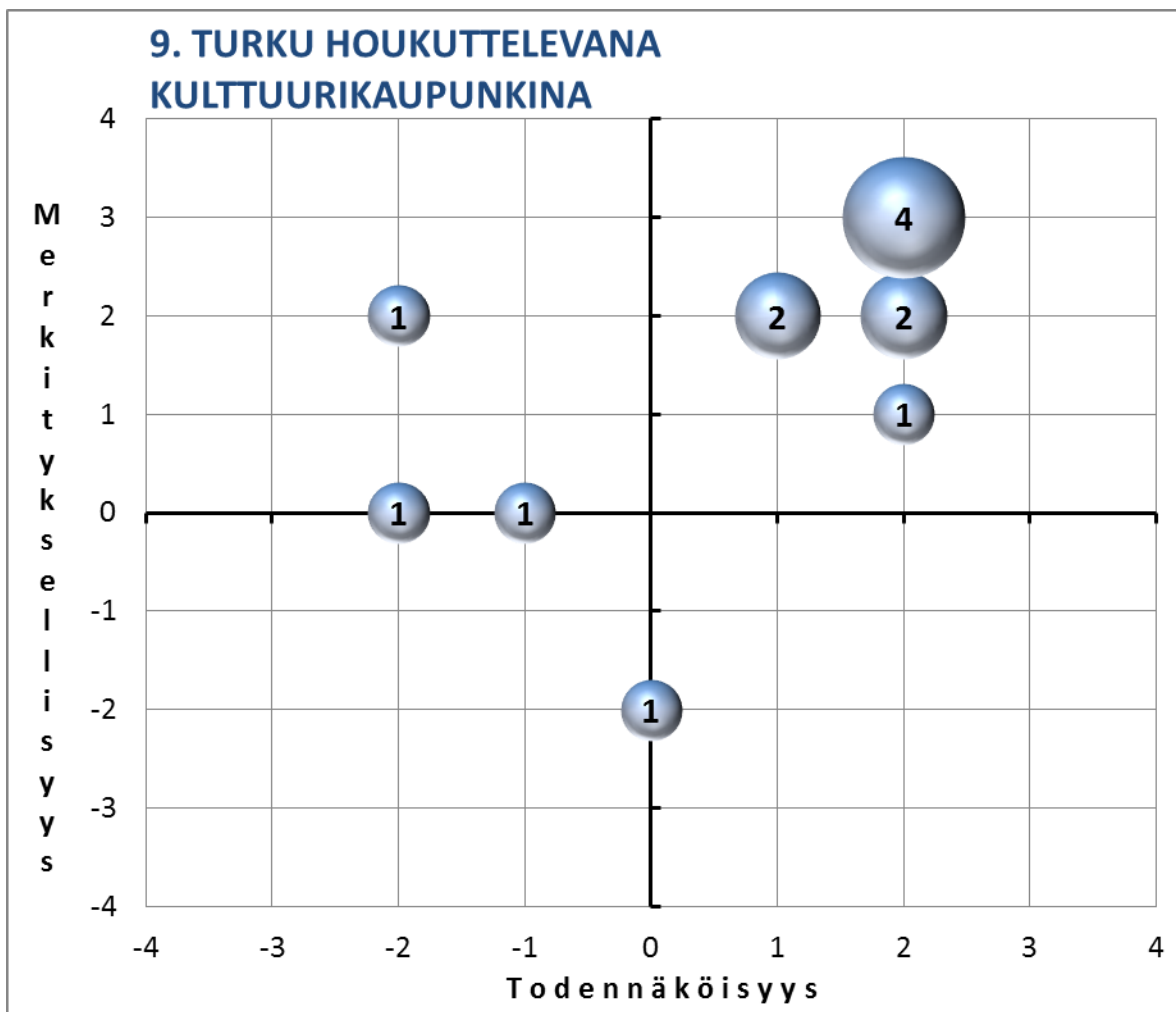
Kolmannella kierroksella kysyttiin kulttuurimatkailun tulevaisuudesta. Tässä teesissä yhdistettiin Turun laajempi kulttuurinen houkuttavuus ja matkailu. Väittämän selite muokattiin toisen kierroksen kommenttien perusteella:

TEESI TURKU HOUKUTTELEVANA KULTTUURIKAUPUNKINA

Kulttuurimatkailu on vuonna 2020 Turun tärkein elinkeino ja työnantaja.

SELITE

Turku on ihmisen mittakaavainen kaupunki, jossa ruokakulttuuri on loistossaan: ravintoloita on tullut lisää 2011 matkailijabuumin jälkeen, ja vain turistien ansiosta ne ovat onnistuneet pysymään hengissä. Turismista on tullut myös joidenkin taiteilijaryhmien tärkein tulonlähde, kun palveluita on onnistuttu suuntaamaan oikeanlaisille ihmisille oikeanlaisina. Matkailijoita arvostetaan – turkulaiset osaavat hyödyntää kaupunkikulttuurinaan eri vuodenaikojen mukaisesti niin jokivarsihiihtoa kuin toriluisteluakin. Kesällä linnan puistot ja tuomiokirkon edustat ja muut kulttuurinähtävyydet keräävät niin ikään kulttuuriliikunta-, kulttuuripuutarha- ja kulttuurikulinarismien harrastajia eri puolilta Suomea ja muuta maailmaa.

Kuvio 14. Turku houkuttelevana kulttuurikaupunkina. Ilmiön todennäköisyys ja merkityksellisyys vuoden 2020 näkökulmasta.

Tässä kysyttiin toivottavuuden asemesta jälleen ilmiön merkityksellisyyttä toisena tulevaisuusnäkökulmana. Painotus on sekä todennäköisyydessä että merkityksellisyydessä, vaikka muutama toisinajattelijakin löytyy. Perustelutkin ovat mielenkiintoisia: *"...enpä tiedä, että toivonko millekään alueelle, että matkailu olisi sen tärkein elinkeino. Kuulostaa turistiryssä." Toinenkin panelisti on samoilla linjoilla: "Toivottavaa ei ole golf-resorttien ja kylpylöiden lisääntyminen, vaan lisääntyvissä määrin luonnonkauneudessa ja perinnemaisemissa matkailun lisääntyminen."*

Toisaalta Turun nousu matkailukaupungiksi on myös joiltain osin kiinni sellaisista tekijöistä, joihin Turku itsessään ei voi vaikuttaa: *"Tähän vaikuttaa myös ilmastonmuutos, lähimatkailu nousee, kun lentojen hinnat kasvavat paljon."*

Turun vetovoimana on Turku itse: *"...vahva paikan tuntu "sense of place", joka koostuu niin paikallisesta kulttuurielämästä, arjen elämäntavasta, ruuasta, ihmisistä, maisemasta jne. Vahvana osana tätä on ihmisten tietous itsestään ja omasta menneisyydestään. Tämä näkyy kävijälle niin tarinoina kuin turkulaisuutena, korkealuokkaisina palveluina ja spontaanina "hospitalitynä" – vieraanvараaisuutena. Yhteiskuntavastuullisuus on merkittävä osa tätä."*

Niinpä pitää luottaa omiin vahvuuksiin: *"Omannäköinen kaupunki on paras, ei toisilta kopiointi ja leikkaa – liimaa -periaate."*

6.4. Turun ja Tallinnan yhteistyö

Teeseissä pohdittiin myös vuoden 2011 kahden kulttuuripääkaupungin yhteistyön jatkomahdollisuuksia vuoden 2020 näkökulmasta.

TEESI TURUN JA TALLINNAN YHTEISTYÖ

Turun ja Tallinnan kulttuuriyhteistyö tuottaa jatkuvasti uusia yhteisiä tilaisuuksia, konsertteja ja verkko-tapahtumia.

Yhteistyö Turun ja Tallinnan välillä nähtiin vahvasti toivottavana, mutta merkityksellisyyttä ei pidetty niin itsestään selvänä, vaikka suurin osa niin ajattelleekin. Keskustelu jäi pinnalliseksi, kommentteja esitettiin vain muutama.

Tärkeänä korostettiin vuorovaikutteisuutta ja perinteiden kunnioittamista. Silti poikkeaviakin näkemyksiä oli: *"Ei vaikuta todennäköiseltä, koska logistisesti Helsinki on lähempänä Tallinnaa kuin Turku. Ei suoria laivayhteyksiä?"* Helsingin ja Tallinnan luontevaa yhteistyötä korostettiin useassa kommentissa. Toisaalta *"Tukholma – Turku olisi voinut olla parempi "pari" ja sitä voi kehittää!"*

Ylipäänsä yhteistyö nähdään tärkeänä ja kehittämisen arvoisena asiana, kunhan se lähtee luontaisista tarpeista: *"Kaikki teennäinen yhteistyö kuollutta"* Myös valtasuhteet mietityttävät: *"Periaatteessa hyvä, mutta ylikansalliset hommelit ovat aika hankalia silloin, kun kenelläkään ei ole selkeää käskyvaltaa."*

7. KULTTUURI JA RAHA

Taiteen maksullisuus ei ole mikään uusi asia – olivathan taiteilijat alun perin käsityöläisiä, jotka myivät työtään ja osaamistaan asiakkailleen. Silti ihminen on aina myös luonut itsellisesti, omaksi ja lähimmäistensä iloksi. Tarinoilla on kerrottu historiaa ja opetettu oman heimon tai perheen lapsia ja nuoria jo silloin, kun kirjoitettua historiaa ei vielä ollut. Laulavat bardit kulkivat kertomassa uutisia, kiertävät sirkukset ja näyttelijäryhmät kirjoittivat ja esittivät omia esityksiään jo keskiajalla. Ihminen on aina pyrkinyt imaisemaan itseään, hakemaan kauneutta ja hyvyttä ja kertomaan rumuudesta ja pahuudesta. Tanssilla ja musiikilla on juhlistettu ja rakastettu, vihattukin.

Samaa keskustelua kulttuurin hinnasta on käyty kautta aikain, mutta nyt yhteiskunnan muuttuessa, arjen kovenemisesta ja tehokkuuden ja talouden merkityksen kasvaessa kulttuurin ja talouden vuorovaikutuksesta on tulossa niin kansantaloutta kuin kulttuuria ohjaava tekijä. Silti kulttuurin yhä voimakkaammin muuttuessa markkinatekijäksi luovan työn, kulttuurin ja taiteen itseisarvoa ei pitäisi unohtaa (ks. esim. Wilenius 2004, 19). Samalla luovilla aloilla työskentelevien toimeentulo on edelleen usein hyvin pirstaleinen ja epävarma. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010). Millä tavalla kulttuuriyrittäjyys näyttää toteutuneen tai voisi toteutua seuraavien vuosien aikana niin, että vuonna 2020 tilanne olisi toinen? Näitä kysymyksiä pohdittiin useissa Delfoin väittämässä kaikkien kolmen kierroksen ajan.

7.1. Kulttuurisetelit

Kulttuurikortti on Turun kulttuuriasiainkeskuksen yhteinen, maksuton kulttuuriasioiden etukortti, joka on tarkoitettu kaikille kulttuurista kiinnostuneille. Parissakin teesissä mietittiin erilaisten kulttuurisetelien ynnä muiden sellaisten mahdollisuuksia ja heikkouksia.

TEESI KULTTUURISETELIT

Turkulaiset voivat ostaa kioskeista edullisia kulttuuriseteleitä, jotka käyvät maksuna kaikkiin kaupungissa järjestettäviin kulttuuritapahtumiin.

Panelisteista yli puolet oli teesin kanssa samaa mieltä – kulttuurisetelit tulevat ja niiden toivotaankin tulevan. Pari panelistia ei pitänyt ajatuksesta, mutta yleisesti ottaen kulttuurisetelimalli tuntui toivottavalta vuoden 2020 näkökulmasta.

Erilaiset setelit tai kortit pitäisi muutaman panelistin mielestä muuttaa digitaalisiksi – paperiversioita pidetään vanhanaikaisina ja työläinä hallinnoida. Millainen voisi olla sähköinen kulttuuriseteli?

Kulttuuriseteliin otettiin myös työhyvinvointinäkökulma – nyt kulttuurikortteja voi saada muun muassa työterveyslääkäreiltä. Samalla ehdotettiin terveystieteisiin omaa osa-aluetta kulttuurin merkitykselle ihmisen terveydessä. Vasta perustettu Turun yliopiston kulttuurisen terveyden ja hyvinvoinnin professuuri voisi hyvin tutkia *”tieteellisesti taiteen ja kulttuurin osallisuutta ihmisen hyvinvoinnissa.”*

Kuitenkin kulttuuriseteli herätti myös kysymyksiä: ”Vähentäisivätkö kulttuurisetelit kulttuurin määrärahoja ja julkista tukea?”

Toisella kierroksella menttiin yksityiskohtaisempaan tulevaisuuskuvaan:

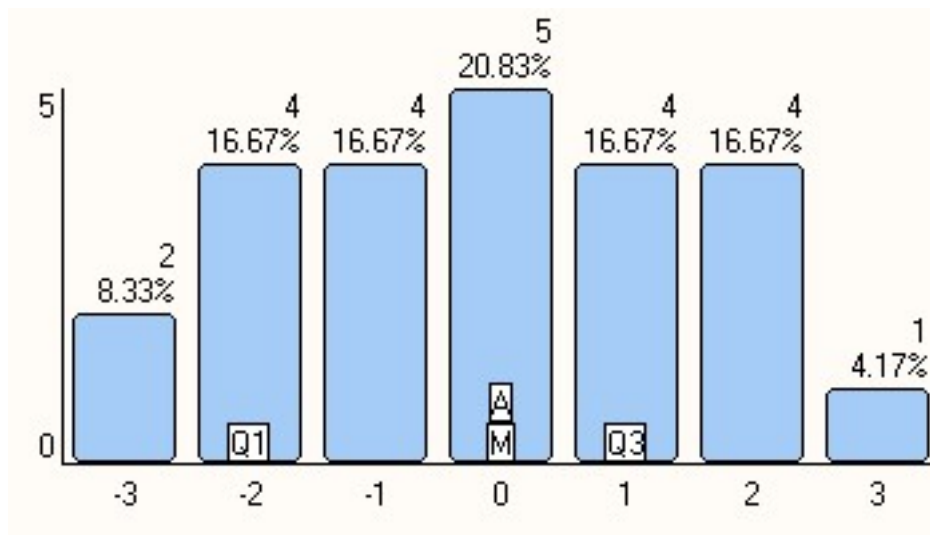
TEESI KULTTUURISETELIT

Kolmannes kaupungin budjetissa määrätystä kulttuurimäärärahasta jaetaan kaupunkilaisille kulttuuriseteleinä.

Kulttuurisetelit, todennäköisyyden ja toivottavuuden vastausjakaumat

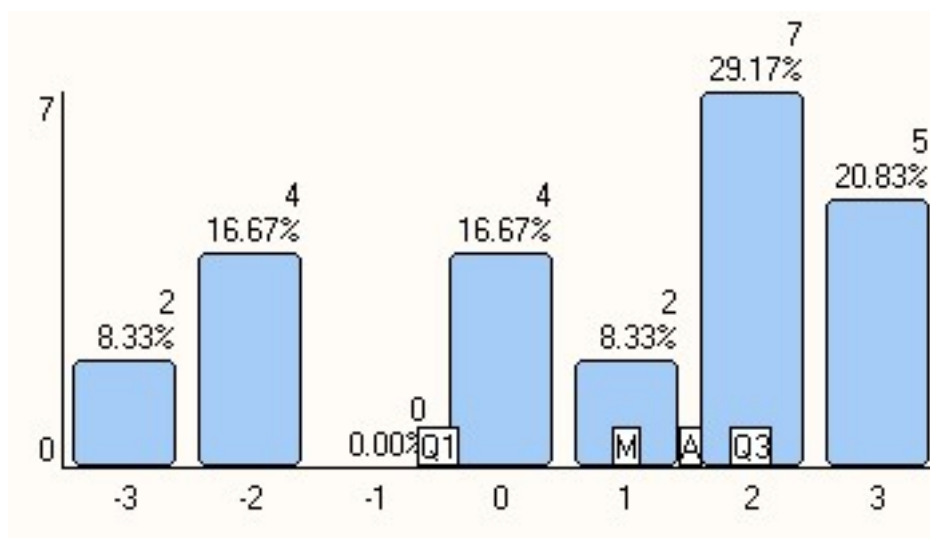
Todennäköisyys

n=24, A=-0.13, M=0.00, Q1=-1.25, Q3=1.00

Toivottavuus

n=24, A=0.71, M=1.50, Q1=-0.50, Q3=2.00

Kuvio 15: Kulttuurisetelit. Vastausten jakaumat toisella kierroksella.

Tässä teesissä sekä todennäköisyys että toivottavuus jakaantuivat selvästi. 42 % panelisteista näki ei-todennäköisenä ja 38 % todennäköisenä. Joka viides piti teesiä ei-toivottavana, hiukan yli puolet (58 %) toivottavana. Silti niiden osuus, jotka eivät osanneet sanoa mielipidettään, oli yli 20 % eli sekin joka viides.

Kulttuurisetelit nähtiin ovelana keinona paikata kaupungin kuihtuvaa kykyä tukea kulttuuria: *“Tilanteessa, jossa kaupungilla ei enää olisi varaa pitää yllä teatteria, orkesteria, kirjastoja jne. tämä olisi luova teko: antaa taiteelle niin paljon varoja kuin mahdollista kulttuuriseteleinä. Tällä tavalla kysyntä ratkaisisi tarjonnan.”* Toisaalta kulttuurisetelien käyttötilastoista olisi käytännön hyötyä, koska *“(a)inakin sitä kautta nähtäisiin minkälainen kulttuuri oikeasti kiinnostaa ihmisiä.”*

Toisaalta *“kulttuurin tuki ei saa perustua yleisönsuosioon.” Kulttuurisetelit saattaisivat siis johtaa siihen, että muun kuin viihteen ja ns. arkikulttuurin tuet vähenisivät entisestään.”*

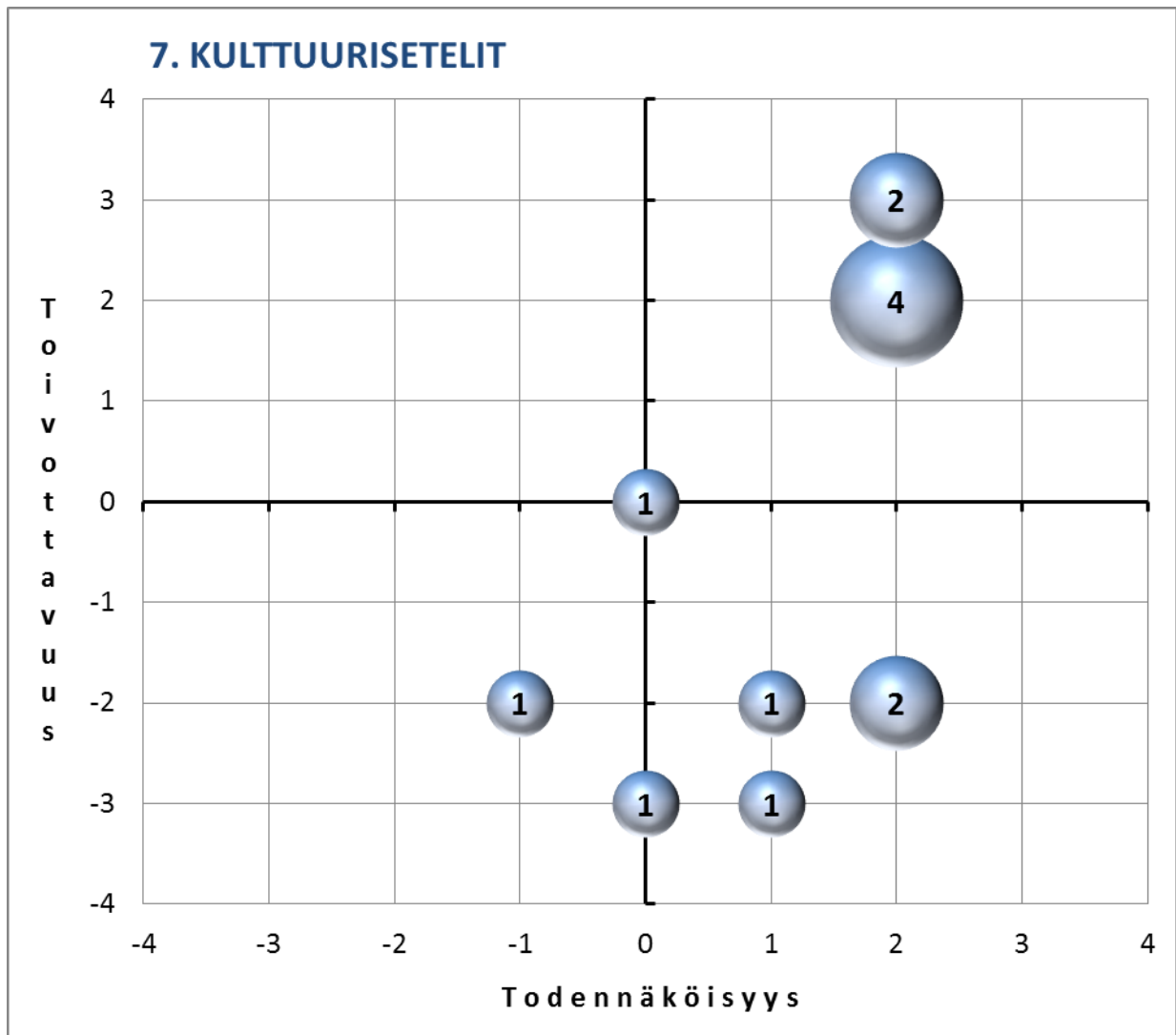
Vaikka vastausten kirjo levisi laajaksi, varsinaisia kommentteja tähän teesiin ei kertynyt monta. Kolmannella kierroksella kulttuurin rahoitusta kulttuuriseteleillä kartoitettiin erityisesti siitä näkökulmasta, millaisia palveluita niillä rahoitettaisiin vuonna 2020.

TEESI KULTTUURISETELIT

Kulttuuriseteleitä käytetään vuonna 2020 erityisesti viihdetapahtumien ja –tilaisuuksien pääsylippuihin.

SELITE

Vakiintunut, valtionapuja nauttiva kulttuuri- ja museotoiminta näivetty kirjastopalveluja lukuun ottamatta, samalla, kun kulttuurin tuottamisen jatkuvuus ja ennakointi kärsii poukkoilevien asiakkaiden käsissä. Joitakin kulttuuripalveluja on jatkuvasti kilpailutettava ja työntekijöiden hyvinvointi kärsii. Markkinoille on tullut myös ulkomaalaisia yrittäjiä, ja kulttuurin franchising-yrittäjyyttä.

Kuvio 16. Kulttuurisetelit. Ilmiön todennäköisyys ja toivottavuus vuoden 2020 näkökulmasta.

Kulttuurisetelien viihdekäytön yleistymiseen todennäköisyyteen uskotaan yleisesti, mutta sen toivottavuus jakautuu mielenkiintoisesti täysin tasan – yhtä paljon niitä jotka pitävät sitä toivottavana kuin ei-toivottavana. *”Viihteellä riittää kysyntää ilman kulttuuriseteleitäkin.”*

Samoin kuin kakkoskierroksella, kommentoissa kulttuurisetelin käyttöön tuleminen pelättiin kaventavan kulttuuritoimintaa ja kulttuurin tarjontaa: *”Monipuolinen toiminta ei saa näivettyä, vaan sille on löydettävä uusia kehittymisen muotoja! Sen sijaan ulkomainen yrittäjä on ihan tervetullutta.”*

Kirjastopalveluiden näivettymistä ja keskittymistä pelkäsi parikin panelistia kommentoissaan: *”Kirjastotoiminnalla on todella suuri merkitys ja toivon että jatkossa kirjastoista muodostuisi yhä enemmän kulttuurin keskuksia, jotka houkuttaisivat erilaisia ihmisiä (esim. nuorisotilojen yhdistäminen?)”* Samalla erityisesti museoiden paikoilleen juuttunut ja epäkiinnostava näyttelytoiminta sai moitteita, vaikka *”massojen viihdytysnäyttelyitäkään”* ei kaivata: *”...Museolaitos jää helposti nationalistiseksi kulissiksi, kesytetyksi tulleet. Toivoisin jonkinlaista museosisäلتöjen kapinaa, mutta jos on miellytettävä massoja, sellaista ei saada edelleenkaan. ...”*

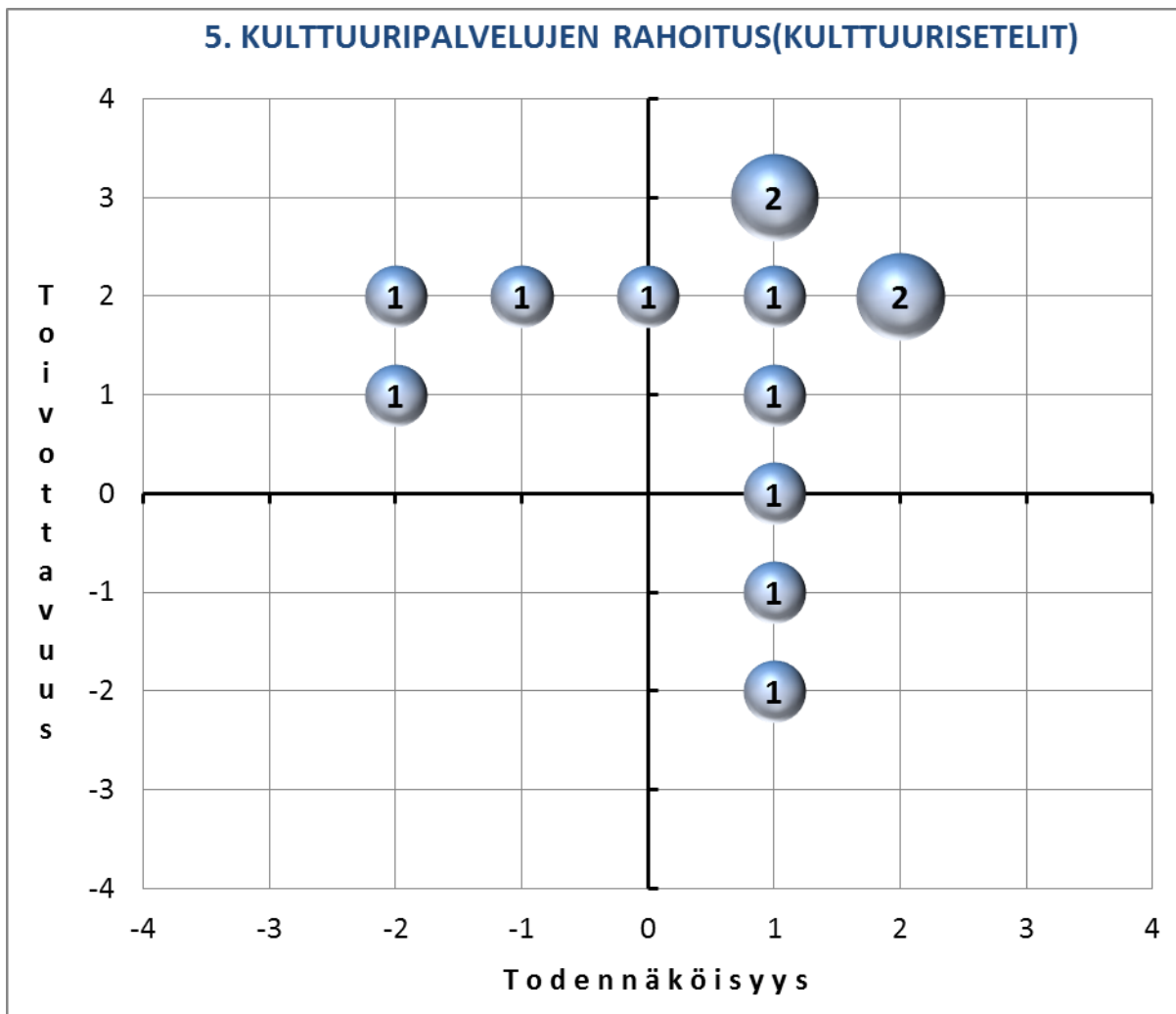
Kolmannella kierroksella teesissä syvennettiin näkökulmaa kaupunkilaisiin itseensä ja heidän vastuuseensa kulttuuria koskevassa päätöksenteossa ja valinnoissa.

TEESI KULTTUURIPALVELUJEN RAHOITUS (KULTTUURISETELIT)

Vuonna 2020 turkulaiset kaupunkilaiset päättävät itse siitä, mitä kulttuuriprojekteja rahoitetaan ja tuetaan.

SELITE

Todennäköisesti mennään kohti Ruotsin mallia (vrt. Tukholmassa, jossa tekijät listaavat ideat ja kaupunkilaiset päättävät mihin toteutuksiin raha annetaan).

Kuvio 17. Kulttuuripalvelujen rahoitus. Ilmiön todennäköisyys ja toivottavuus vuoden 2020 näkökulmasta.

Todennäköisyyden kohdalla monivalintavastaukset jakautuivat, mutta painotus oli kuitenkin ilmiön todennäköisyyden puolella. Myös toivottavuutta kysyttäessä jakauma oli samanlainen: kulttuurin rahoituskehityksen tilanne nähtiin teesissä esitetyn mukaisena.

Tämä teesi herätti paljon keskustelua. Se rakennettiin tarkoituksella niin, että siinä kuvattu asia voidaan nähdä sekä positiivisena (kansalaisaktiivisuus) että negatiivisena (julkisen tuen lakkaaminen). Osa panelisteista puuttui juuri tähän ilmiön kahtaallisuuteen: *"Sekä hyviä että huonoja puolia. Riskejä suorastaan, mutta väistämätöntä kyllä. Vielä pidemmälle mentäessä on pakko valita erilaisista projekteista ja vielä etsiä projektille Halvin tuottaja – kirjasto ja kaivaustoiminta ulkoistetaan ja kaikesta tulee yhtä valintasirkusta. Voihan olla, että luottamusrakenteita syntyy tätäkin kautta, mutta riskien vuoksi en pidä tätä niin hirveän toivottavana vaikka kaupunkilaisten sanavaltaa arvostankin. Ammattitaitoisen kulttuurijohdon sijasta kansalaislähtöiseksi menevä valintapolitiikka viihteellistää ja tasapäistää – ehkä. Mutta jos Tukholmassa on onnistunutkin, ja ehkä virheistä voi oppia? Olen vähän optimistinen... miksei?"*

Monissa kommentteissa kuitenkin vedettiin tilanne takaisin nykyhetkeen ja esimerkiksi teesin todennäköisyyttä perusteltiin sillä, että kun ei nykyisinkään asioita tehdä kulttuurin ehdoilla, niin miksi niin tehtäisiin tulevaisuudessa. *"Ei näytä siltä, että kaupunki kuuntelisi asukkaitaan yhtään enempää tulevaisuudessa: juurihan aluekumppanuustoiminta ajettiin alas."*

Tässä kommentissa heijastuu epäluottamus päättäjien kykyyn tehdä yhtään sen parempia kulttuuripäätöksiä: *"En usko että Turussa päästään tähän vuorovaikutusmalliin näin äkkiä; Helsingissä enemminkin (ja osittain jo nyt eri hankkeissa). Turku-parka tulee todennäköisesti vielä yhdeksänkin vuodenkin päästä pysymään päättäjien hyppysissä, niiden samojen, jotka ovat päättäneet asioista viimeiset kymmenet vuodet."*

Toisaalta jotkut panelistit eivät myöskään pidä "kansan" kykyä tehdä kestäviä kulttuurivalintoja kovin todennäköisenä: *"Tämä on vähän kuin kansanedustajavaalit: kansa saa mitä tilaa. Minusta pitäisi olla asiantuntijoita, joilla on ammattitaitoa päättää mitä projekteja tuetaan, mutta myös kaupunkilaisten mielipidettä kuultaisiin yhä enemmän."* Sama ajatus heijastuu tästä kommentista: *"Olisi hienoa, jos asukkaat voisivat osallistua jonkin osan kulttuurituen päättämiseen, mutta ei kaiken. Asiantuntijoilla tulisi olla kuitenkin mahdollisuus nostaa tuen piiriin jotakin muutakin, ei vain yleisömagneetteja."*

Vaarana on siis populismi: *"...taiteen ja kulttuurin yhtenä tehtävänä on herättää: se ei aina ole kaikkein suosituinta. Millä taataan monimuotoisuus?..."*

Johtopäätöksenä on että tavoitteeksi pitäisi saada laaja ja avoin kulttuurikäsitys, jotta tuen kriteerit eivät olisi pelkästään taloudellisia: *"Pitää olla uskallusta rahoittaa potentiaalista, vähemmän taloudellisesti ansioitunutta tekijää."*

7.2. Kulttuurimäärärahat

Delfoissa kysyttiin myös panelistien mielipiteitä kulttuurin julkisesta tuesta ja sen tulevaisuudesta vuoden 2020 näkökulmasta. Tässä teesissä pyrittiin liittämään kaupungin talous laajempiin kokonaisuuksiin, ympäristön tilaan ja maapallonlaajuisen talouden ongelmiin.

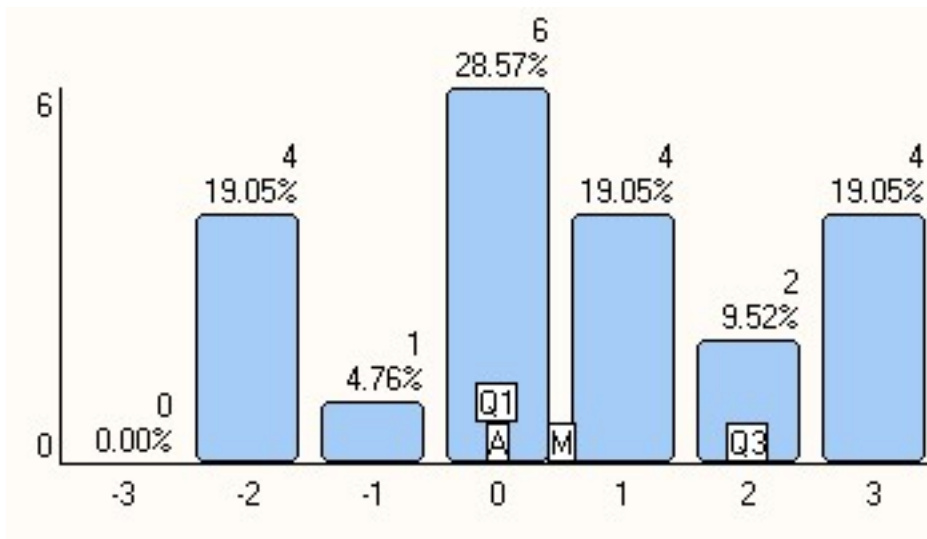
TEESI KULTTUURIMÄÄRÄRAHOJEN SUURUUS

Turun kaupungin kulttuurimäärärahat ovat noin 36 m€ vuodessa kymmenen vuoden päästä (vuoden 2010 talousarviossa ne olivat 35.381,334 €).

Kulttuurimäärärahojen suuruus 2020, todennäköisyyden vastausjakaumat

Todennäköisyys

n=21, A=0.52, M=-0.00, Q1=-0.00, Q3=-2.00

Kuvio 18. Kulttuurimäärärahojen suuruus 2020, vastausten jakaumat todennäköisyyden perusteella.

On hälyttävää, että kulttuuriin käytettävien julkisten määrärahojen summan oletettiin pysyvän suunnilleen ennallaan seuraavien yhdeksän vuoden aikana. Puolet vastaajista piti oletusta todennäköisenä eli kaksi kertaa useampi kuin epätodennäköiseksi sen katsovat. Aika moni (lähes 30 % vastaajista) oli kuitenkin epävarma. Toivottavuus yllättäen jakaantui, vaikkakin enemmistö piti tätä samana pysymisen kehitystä ei-toivottavana.

Niiden kommentteissa, joiden mielestä määrärahojen korotus ei ole niinkään toivottavaa, nähtiin toisaalta, että jo yleinen indeksikorotus nostaa summaa suuremmaksi kymmenessä vuodessa. Myös kulttuuripääkaupunkivuoden talousarviota koskeissa keskusteluissa korostettiin, että kulttuurimäärärahat kasvaisivat myös sen jälkeen asteittain. Jos summa säilyy ennallaan, jotain toimintoja olisi pakko lopettaa, eikä sitä nyt kukaan kaupungin hallinnossa halua. Lisäksi Turussa kulttuuritoimi on työvoimavaltainen ja se vaatii joka tapauksessa lisäsatsauksia. Toisaalta pelkästään inflaatiokehitys laskee kulttuurimäärärahojen suhteellista osuutta. Reaalitaso laskisi siten selvästi, jos satsauksia ei tehdä.

Toinen vaihtoehto olisi, että *"Kaupungin budjetissa kulttuuri voisi olla pikemminkin osana eri sektoreiden budjetteja, tavallaan perustoiminnan osana..."*

Kaupungin hallinnolta toivotaan kulttuuripolitiikkaan lisää avoimuutta. Suljetusta ja vanhakantaisesta toimintamallista hyvänä esimerkkinä pidetään sitä, miten kulttuuripääkaupunkihanketta on hallinnoitu: *"Kulttuuripolitiikassa päättäjillä on vaikea ymmärtää kauaskatsoisesti. Turussa kulttuuripolitiikka vaatii enemmän avoimuutta. Turku 2011 on esimerkki hyvin sulkeutuneesta toimintaprosessista. Kulttuuripolitiikka vaatii avointa kansalaiskeskustelua."*

Toimiva ja järkevä kulttuuriin panostaminen voi myös tuoda esimerkiksi yritysverotuottojen kasvun kautta rahaa takaisin kaupungille palveluiden tuottamiseen. *"...tulokset kulttuuriin panostamisesta*

voivat olla niin merkittävät, että panostukset jäävät niiden rinnalla pieniksi. Tuloksina mm. luova talous ja ennaltaehkäisy. Niiden rinnalla kulkee taiteen itseisarvo, mutta sitä on vaikea mitata kuntatalousmittareilla.”

Ensimmäisellä kierroksella kysyttiin myös kulttuuripäätösten perustelujen arvoja kaupungin hallinnossa vuoden 2020 näkökulmasta.

TEESI PÄÄTÖSTEN PERUSTELU

Sen sijaan, että kaupungin hallinnossa päätöksiä perustellaan sillä, riittääkö raha, niitä perustellaan sillä, tuottavatko ne kulttuurista hyvinvointia. Vasta sen jälkeen pohditaan, mistä rahoitus hankitaan.

Vastaajat olivat kuitenkin aika pessimistisiä: väitteen kanssa eri mieltä oli yli 60 % vastaajista ja vain joka viides oli samaa mieltä. Merkityksellisenä väitettä pitivät yhtä epätietoista lukuun ottamatta kaikki panelistit (tässä ei kysytty toivottavuutta).

Kymmenen vuotta katsottiin liian lyhyeksi ajaksi näin suurelle asennemuutokselle, varsinkin, kun *”... julkinen talous erityisesti kuntien osalta on ylipäättään kriisiytymässä.”* Lisäksi *”... kuntatalouden kirstunvartijoiksi harvoin sattuu merkittäviä maalaustaiteen tai viulunvingutuksen ystäviä.”* Toisaalta vastakkainen näkökulma nousi esiin kommentoijalla, joka ajatteli, että kymmenen vuoden harkinta- ja tulevaisuuden pohdintasykli on liian pitkä, jotta osattaisiin tehdä hyviä ja kauaskantoisia päätöksiä nyt.

Turussa edetään usein siten, että päätöksiin otetaan mallia muualta ja sen takia *”... innovatiivisen spontaaniuden puute estää luovan toiminnan.”* Myös huomautettiin, että oma suomenruotsalainen kulttuuriperintömme on Turussa vahvempi kuin suomalainen, jo historiallisista syistä. Loppujen lopuksi *”... rahan suhteen määrä ei aina ole ratkaiseva vaan se, mihin se laitetaan. Joskus saa ihmeitä aikaan pienellä rahalla, toki se on harvinaista.”*

Kulttuurin ja hyvinvoinnin suhdetta käsiteltiin monessa kommentissa. Siinä missä lisääntynyt talouskasvu on tuottanut suomalaisen hyvinvoinnin kasvun nykyiselle tasolle viimeisten 100 vuoden aikana, nyt pitäisi ottaa uusia tavoitteita, esimerkiksi mielenterveysongelmien ja syrjäytymisuhan vähentäminen. Tässä kulttuurilla voisi olla työsarkaa. Ehdotuksena talouden parantamiseksi oli esimerkiksi se, että kaupungin omistamia kiinteistöjä kannattaisi vuokrata kulttuurialan tarvitsijoille. Kulttuuripääkaupunkivuoden toivotaan opettavan uudenlaista ajattelua kaupungin päättäjille(kin). Viime kädessä kysymys on tahtotilasta.

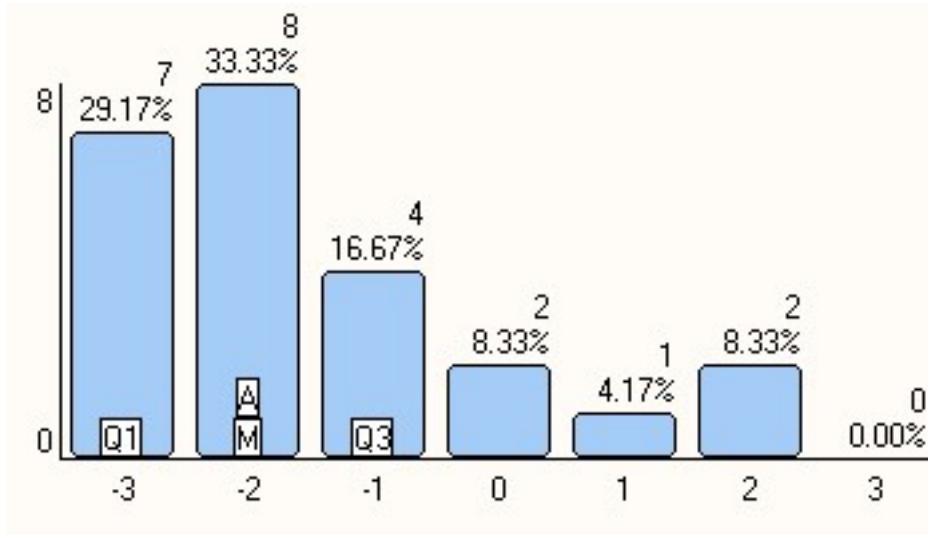
Kakkoskierroksella samaa teemaa jatkettiin edellisen kierroksen kommenttien pohjalta negatiivisen väittämän kautta.

TEESI JULKINEN TUKI KULTTUURILLE LAKKAA

Kulttuuri elää ihmisten arjessa ja yritystoimintana, mutta julkinen tuki kulttuurille on lakannut kokonaan globaalin talouden ja ekosysteemin vakavan kriisiytymisen vuoksi.

Todennäköisyys

n=24, A=-1.50, M=-2.00, Q1=-3.00, Q3=-1.00

Kuvio 19: Julkinen tuki kulttuurille lakkaa. Vastausten jakaumat toisella kierroksella.

Tämän teesin kohdalla ei kysytty toivottavuutta. Ilmiö nähtiin lähes järjestään epätodennäköisenä ja vain 13% vastaajista eli kolme panelistia näki sen todennäköisenä tulevaisuuden kehityksenä.

Jotta teesiin voisi kunnolla vastata, se edellytti eräänlaista tulevaisuuteen kohdistuvaa ajatusjumpaa: ajatusta siitä, että seuraavien yhdeksän vuoden aikana tapahtuisi ympäristön tai maailmantalouden tilassa jotain niin katastrofaalista, että se vaikuttaisi kulttuurin tilaan. Tätä ei siis pidetty todennäköisenä, koska aika on panelistien mielestä liian lyhyt: ”Vuoteen 2020 on aikaa yhdeksän vuotta. Siinä ajassa kulttuurin julkista tukea ei todellakaan ehditä lakkauttaa, vaikka tapahtuisi mitä. Päinvastoin, kulttuurin merkitys materian vastakohtana, kohtuullisen elämäntyylin merkityksellistäjänä ja hyvinvoinnin lisääjänä kasvaa.”

Panelistien omat arvot, toiveet ja todennäköisyys selvästi sekoittuivat monissa kommenteissa. Kulttuuri koetaan niin oleellisena osana inhimillistä olemista, että ei haluta ajatella, että se katoasi tai edes kohtaisi suuria vaikeuksia: ”Vaikea uskoa, että lakkaisi kokonaan ellei sitten yhteiskunta tällaisenaan romahtaisi ja vaikka romahtaisi, niin uudet vallan muodot tarvitsevat kuitenkin omat kulttuuriset monumenttinsa ja merkkinsä. Osa kulttuurimuodoista on niin välttämättömiä koko yhteiskunnalle myös ihan perustarpeiden kannalta (raha, kulttuurisidonnainen lainsäädäntö), ettei jotain yhteistä tukea niille vaan voida jättää antamatta.”

Samalla taide ja kulttuuri ovat sellaisia elementtejä inhimillisessä toiminnassa, jotka eivät katoa kaaosaikoinakaan, vaan sen sijaan niiden voima ehkä vain lisääntyy vaikeina aikoina: ”Mutta globaalien uhkien torjuminen vie enemmän verovarvoja kuin koskaan, joten kulttuuripalveluita tuotetaan monilla erilaisilla tavoilla. Intohimoiset kulttuurin tuottajat elävät niukkojen resurssien kilpailuyhteiskunnas-

sa eräänlaisessa vaihdantataloudessa. Toisaalta juuri kulttuuri tarjoaa ehtymättömästi resursseja ja selviytymisen voimavaroja.”

7.3. Kulttuuriyrittäjien tuki ja neuvonta

Koska globaalin kehityksen vuoksi Suomessakin yhä suurempi osa tuotannosta kohdistuu aineettoman kulutuksen tarpeisiin, myös kulttuuriyrittäjyyden merkitys nousee entisestään sekä Turun kaupungin elinkeinotoiminnan kehittämisen että yksittäisen kulttuuriyrittäjän näkökulmasta. (Wilenius 2004) Tuotteiden ja palveluiden kulttuuriset ominaisuudet muodostuvat yhä keskeisemmiksi ja korkeatasoinen sosiaalinen ja kulttuurinen pääoma voi hyvin olla se tekijä, joka nostaa Turun tulevaisuudessa merkittäväksi toimijaksi ja houkuttelevaksi paikaksi asua ja elää Suomessa. Tämän vuoksi Delfoihin nostettiin useita kulttuuriyrittäjyyttä ja sen tulevaisuutta koskevia kysymyksiä.

TEESI NEUVONTATUKI

Turun alueella on tarjolla neuvontatukea kulttuurin ja taiteen yrittäjyyteen eri taustoista tuleville toimijoille.

Neuvontatuki nähtiin hyvin yksimielisesti sekä merkityksellisenä että toivottavana teesinä (todennäköisyyttä ei kysytty).

Kommenteissa ei kyseenalaisteta, etteikö tällaista neuvontatukea olisi, mutta mietitään sitä, kuka tai mikä elin sitä tarjoaa, kenen toimenkuvaan se kuuluisi (ELY, TSEK?). Kysytään myös, *”minkä verran luova ihminen haluaa mennä kyselemään neuvoa joltain virkamieheltä.”* Myös pelätään, että yrittäjyyteen liittyvä tieto ja osaaminen ei välttämättä oikein kiinnosta taiteen alan ammattilaista: *”Ikävä kyllä taiteilijoiden on otettava lusikka käteen ja opeteltava rahamaailman säännöt, jos he haluavat selvitä.”*

Paikallinen korkeatasoinen neuvonta ja liiketoimintaosaaminen synnyttää *”paikallisia sidoksia ja solmuja ja jatkuvuutta verkostoihin, eivätkä kaikki menestyjät halua enää pysyvästi Shanghaiin, New Yorkin ja pääkaupunkiseudun markkinoille.”* Silti neuvonnan on myös oltava arvoneutraalia ja laatukriteerit pitää ottaa huomioon: *”Merkittävää on se, että molemmat osapuolet tietävät mitä on art ja mitä on business.”*

TEESI YRITYSTEN PALKKAAMAT KULTTUURIOSAAJAT

On tavallinen käytäntö, että yritykset palkkaavat kulttuuriosaajan, jonka tehtävänä on luovuuden edistäminen yrityksen toiminnassa ja henkilökunnan hyvinvoinnissa.

Teesin todennäköisyys hajosi puolet väitteen puolesta ja puolet vastaan. Silti lähes neljännes paneleista ei osannut sanoa mielipidettään. Toivottavuus sen sijaan painottui vahvasti kyllä-puolelle.

Kommenteissa puhuttiin *”luovista konsulteista”*, joiden rooli ja virkamiestyöaika tuntui joistain vastaajista mahdottomalta – siis näkökulma oli se, ettei moinen sovellu luovan työn tekijöille: *”Luovuus on oivallus, hetki, havainto, ahaa! –ratkaisu. Sitä ei pysty lataamaan tuntikaavoihin tai pyrkimyksin*

ikuisesti pysyvänä työsuhteena. Tai silloin se on jotain ihan muuta, toimintaterapian luonteista toimintaa.”

Toisaalta luovuuden lisääminen nähdään myös yritysten ja Suomen kansantalouden kehittymisen edellytyksenä. Silti monesta panelistista tuntuu vaikealta nähdä, että kiristyvässä kilpailutilanteessa yritys palkkaisi vielä kymmenenkään vuoden kuluttua *”työntekijöitä, joiden tuoma lisäarvo ei ole heti nähtävissä.”* Sen sijaan muuan panelisti olettaa, *”että erillisen kulttuuriosaamisen tarve tulee jatkossa merkittävästi kasvamaan, mutta en ole vakuuttunut, että tätä kovinkaan laajasti ymmärretään vielä kymmenessä vuodessa.”*

7.4. Kulttuuriyrittäjyys ja kulttuuriosuuskunnat

Näkökulmana tulevaisuuden kulttuuriyrittäjyyden toiminnan rakenteeksi panelisteilta kysyttiin mielipiteitä ja käsityksiä osuuskuntamallista.

TEESI KULTTUURIOSAAJIEN OSUUSKUNTA

Turussa toimii kulttuuriosaajien oma aktiivinen osuuskunta (nimeltään vaikka KULO tai LUOTO), johon saavat liittyä kaikki luovien alojen toimijat.

Melkein puolet vastaajista ei osannut sanoa, onko osuuskuntamallin kehittyminen todennäköistä vai ei. Toivottavaksi se nähdään voimakkaasti.

Perusteluissa pelätään toisaalta, että osuuskunta yrittämisen muotona ei toimi Turussa: *”Turussa ei ole sellaista yhteistoiminnallista ilmapiiriä, joka johtaisi spontaaneihin osuuskuntien perustamiseen. Osuuskunta on hallinnollisesti hyvin vaativaa.”*

Turussa kokemus osuuskunnista on ollut huono ja sillä perusteella oletetaan, että se olisi huono tulevaisuudessakin: *”On ollut kituuttamista. Ne [osuuskunnat] kaatuvat usein taloudellisiin ongelmiin, ja vapaaehtoisten toimijoiden vähyyteen.”* Toinen panelisti kertoo omista huonoista kokemuksistaan osuuskuntamallista: *”...Olen ollut itse perustamassa 2000-luvun alussa samankaltaisia osuuskuntia, tuloksetta. Kaupunki on liian pieni ja heterogeeninen mielenkiintoisten pioneerien jäämiseksi.”* (Oletetaan, että panelisti tarkoittaa edellä homogeenista heterogeenisen sijasta.)

Toisaalta kerrotaan esimerkkejä jo toimivista osuuskunnista (Kirjakahvila, Avocado, Kulttuuriteko), eikä menestymistä koeta välttämättä mahdottomana. Siitä huolimatta osa panelisteista katsoo, että osuuskuntamuotoinen yhteistoiminta toisi tullessaan ennen kaikkea turvallisuutta: *”Uskon että on useita osuuskuntia. Niiden avulla niihin kuuluvat katsovat saavansa luoduksi itselleen ja muille mukana olijoille turvaa ja verkostoitumisen tuomaa etua oman ja muiden toiminnan kehittämiseksi. Osuuskuntia syntyyneen kuitenkin useita, ja kaikki ovat monialaisia, ehkä jonkin verran erilaisilla painotuksilla. Jokunen organisaatio voi lähteä toimimaan myös muun yritysorganisaation muodossa, esimerkiksi osakeyhtiönä, jos tuotto-odotukset ovat sellaiset, että alkupääoman sijoitus on mahdollista tehdä.”*

Joillain panelisteilla on kliseinen kuva turkulaisuudesta: Ulkopuolelta tulevat eivät viihdy täällä tai että yhteistoimintaa ei kannata edes yrittää, koska varsinaissuomalainen luonne ei siihen taivu: *”Ulko-puoliselta kulttuuriosaajalta vaatii luonteenvahvuutta tulla Turkuun.”*

Osuuskunta koetaan hankalaksi ja byrokraattiseksi toiminnan malliksi, niiden avoimuudesta ollaan myös eri mieltä. Kaupungilta toivotaan kädenojennusta osuuskunnille ja samalla yhteistyön kaupungin kanssa katsotaan paranevan, jos tai kun osuuskuntia tulee.

Kakkoskierroksella kysyttiin lisää kulttuuri-osuuskunnista:

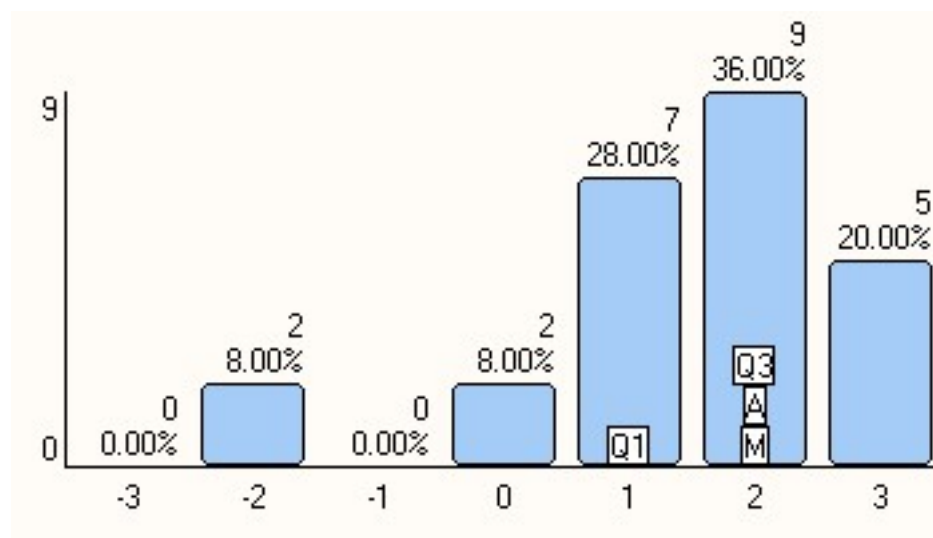
TEESI KULTTUURIOSUUSKUNNAT

Turussa on useita yrityksiä ja osuuskuntia, jotka tarjoavat luovien ammattilaisten palveluita yrityksille ja julkiselle sektorille.

Kulttuuri-osuuskunnat, todennäköisyyden ja toivottavuuden vastausjakaumat

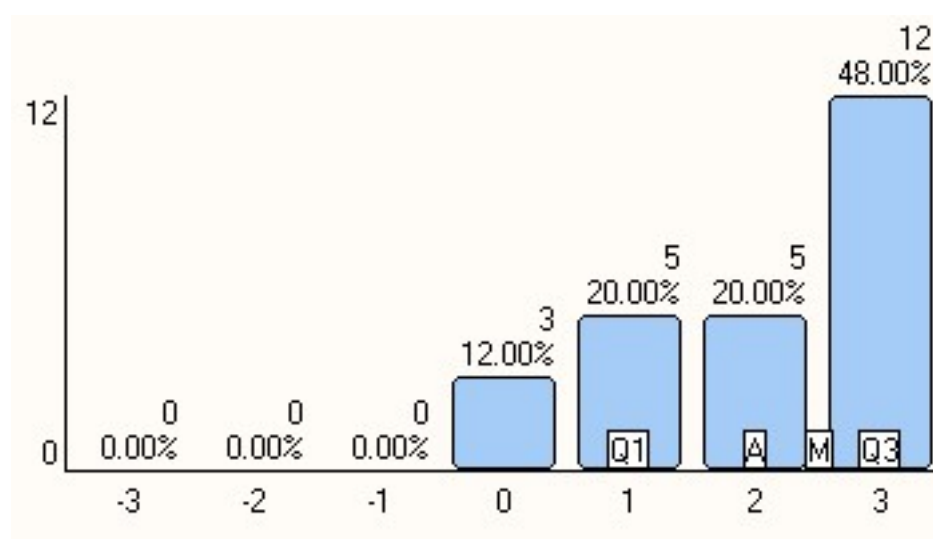
Todennäköisyys

n=25, A=1.44, M=2.00, Q1=1.00, Q3=2.00

Toivottavuus

n=25, A=2.04, M=2.00, Q1=1.00, Q3=3.00

Kuvio 20: Kulttuuri-osuuskunnat. Vastausten jakaumat toisella kierroksella.

Vastausten jakauma oli melko yksiselitteinen todennäköisyyden kohdalla. Kulttuuriosuuskuntien toivottavuus on yksiselitteinen, vaikka kolme vastaajaa ei osannut sanoa mielipidettään.

Panelistit ovat sitä mieltä, että yrittäjyyden ja kulttuuri-/taidetoiminnan yhdistäminen on toivottava ja positiivinen tulevaisuuden tila: *“Luovien ammattilaisten mukaantulo yrittäjyyteen on innovaatioita ja luovuutta talouden tekijöinä yhä voimakkaammin hehkuttavassa kansantaloudessa varmaa.”*

Kuitenkaan osuuskunta kulttuurialan ammattilaisten toimintamuotona ei saa varauksetonta kannatusta: *“Osuuskunta on haastava yrittämisen muoto.”*

Panelistien mielestä Turussa tarvitaan uudenlaista yrityskulttuuria, jotta taiteen ja kulttuurin yrittäminen toimisi. Pienuus ja joustavuus ovat tärkeitä: *“Todennäköisesti yksi toimija ei riitä, pienet ja ketterät toimijat osaavat suunnata tuotteita paremmin erilaisille valikoiduille yleisöille ja marginaaliryhmille.”*

Toisella kierroksella oli toinenkin taideyrittämistä ja osuuskuntamuotoa koskeva teesi:

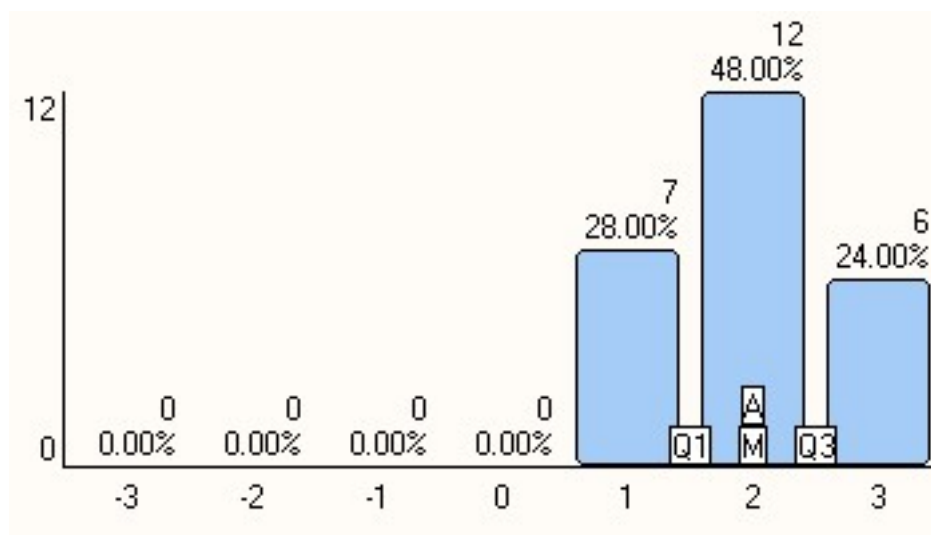
TEESI KULTTUURI SEKOITTUU YRITTÄJYYTEEN

On tavallista, että kulttuuri sekoittuu eri alojen yrittäjyyteen: osuuskunnat palkkaavat markkinoinnin ammattilaisia, johtajia ja tuottajia välittämään taiteilijoiden ja muiden luovien alojen toimijoiden tuotteita.

Kulttuurin sekoittuminen yrittäjyyteen, todennäköisyyden ja toivottavuuden vastausjakaumat

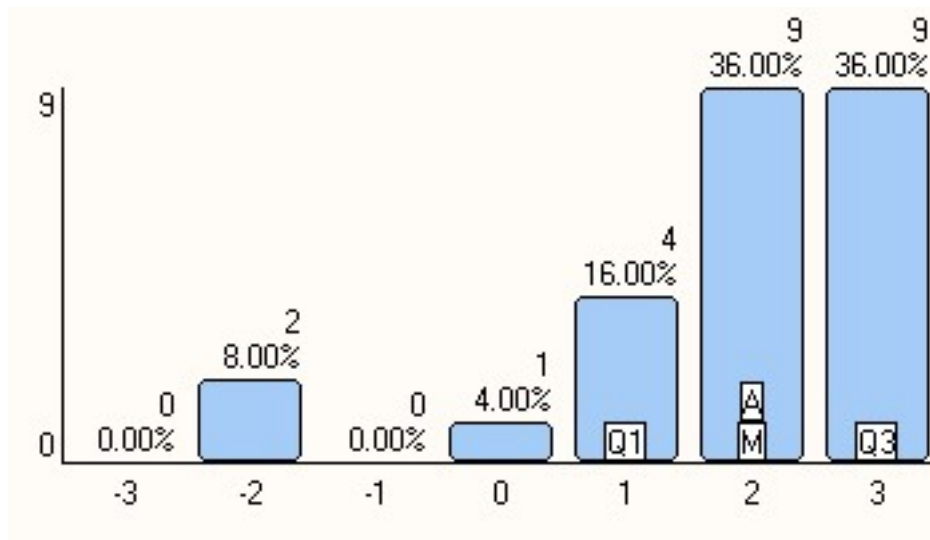
Todennäköisyys

n=25, A=1.96, M=2.00, Q1=1.00, Q3=2.00

Toivottavuus

n=25, A=1.80, M=2.00, Q1=1.00, Q3=3.00

Kuvio 21: Kulttuuri sekoittuu yrittäjyyteen. Vastausten jakaumat toisella kierroksella.

Likert-asteikko tuotti tämän teesin kohdalla vahvan ja yksiselitteisen tuloksen. Toivottavuuden osalta on kaksi mielenkiintoista poikkeusta vastauksissa, muut ovat sitä mieltä että teesi on toivottava.

Kaupallisuuden lisääntyminen kulttuurin ja taiteen sektorilla nähdään itsestäänselvytenä: "Kyllä varmaan jossakin mielessä taiteen ja kulttuuripalvelujen ammattimainen tuottaminen, myynti ja markkinointi lisääntyy – mutta kysymyksen voisi tulkita laajemminkin: taide ja kulttuuri menee mukaan elintarviketeollisuuteen, rakentamiseen, metalliteollisuuteen, sosiaali- ja terveystalouteen jne. Siis aivan eri alojen yrittäjyyteen. Rajapinta taiteen ja muun tekemisen välillä häviää aivan kuten on käynyt tietoteknologian ja ympäristöasioiden kanssa..."

Silti se ei ole välttämättä toivottavaa: "Jotta taide selviäisi yhä kaupallisemmaksi muuttuvassa maailmassa, sen on pyrittävä itsekin toimimaan taloudellisin ehdoin toimivan ja määrittyvän maailman mukana. Toisaalta pidän kaupallistumista sellaisenaan huonona asiana, koska se muuttaa maailmaa yhä kovemmaksi. Jatkuva kilpailun todellisuudessa on raskasta elää."

Toisaalta kulttuurialaa pidetään vanhanaikaisena alueena, jossa markkinahenkisyydellä ja kaupallisuudella ei välttämättä ole tilaa uudenaikaisille toimintatavoille: "Ihmiset ovat itse aktiivisia, tiedotus ja markkinointi on aika vanhakantaisella perällä, mikäli ainoa tie siihen on 'välittäjä'".

Tarvitaan uudenaikaisia toimijoita ja uudenaikaista asenneilmapiiriä: "Yleensä kulttuuripersonat eivät ole kauppiaita, ja hyvää tavaraa jää hyllyyn."

Tarvitaan myös kulttuurialalle uudenaikaista näkemystä: "On tärkeää, että kulttuurialan tekeminen ei muodostu osaamattomien saarekkeeksi, silloin kun sisällöt pitää saada myös kaupan ja osaaminen levitykseen uusille yleisöille."

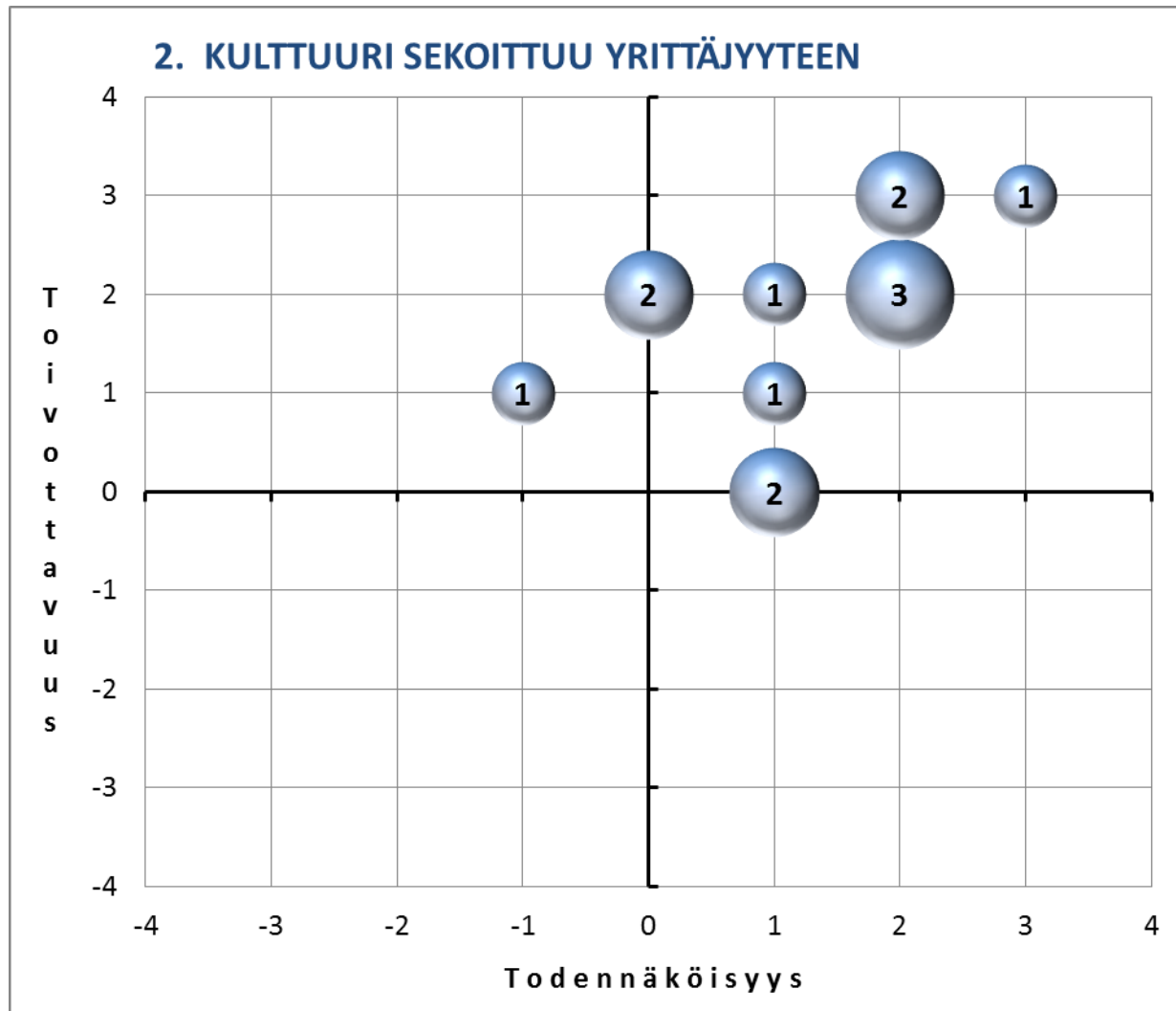
Kolmannella kierroksella ei enää kysytty osuuskuntamuodosta vaan taideyrittämisestä sinänsä:

TEESI KULTTUURI SEKOITTUU YRITTÄJYYTEEN

Vuonna 2020 taideyrittämisestä on muodostunut voimakkaasti kasvava osa Turun elinkeinoelämää.

SELITYS

On tärkeää, että kulttuurialan tekeminen ei muodostu osaamattomien saarekkeeksi, silloin kun sisällöt pitää saada myös kaupan ja osaaminen levitykseen uusille yleisöille. Taide tarvitsee uusia markkinoita ja niitä pitää löytää yksityisen sektorin aktiivisuudella.

Kuvio 22. Kulttuuri sekoittuu yrittäjyyteen. Ilmiön todennäköisyys ja toivottavuus vuoden 2020 näkökulmasta.

Kulttuuriyrittäjyys nähtiin sekä toivottavana että todennäköisenä tulevaisuutena.

Kommenteissa pohdittiin taideyrittäjyyden luonnetta ja merkitystä niin taiteelle kuin ihmisten laaja-alaiselle hyvinvoinnille: *"Ihmisten kaipuu ja tarve ainutkertaisiin asioihin ja elämyksiin tulee korostumaan teollisesti suunnitellussa ja toteutetussa ympäristössä."*

Silti kulttuuriyrittäjyys ei ole mikään kovin yksiselitteinen asia. *"Se millaiseksi taideyrittäminen määritellään, vaikuttaa tämän argumentin todennäköisyyteen. Jos puhutaan perinteisestä taiteesta ja yrittämisestä, niin varmasti tämäkin yrittäjyys on kasvuun päin."*

Joidenkin panelistien mielestä yrittäjyyden lisääntyminen toisi tarpeellisia uusia mahdollisuuksia ammattitaiteeseen. Silti kaikki eivät kuitenkaan halua voimakasta yritysmäisen ajattelun kasvua taide- ja kulttuurialalle: *"Minusta taide ja kulttuuri pitää olla myös vapaata yrittäjyydestä!"*

Samalla taideyrittämisen kasvamisen pitäisi olla *"...myös ekologisesti kestävä, tehdään ja kulutetaan vähemmän."*

Monipuolisesti ilmiötä tarkastelemalla taideyrittäjyyden kasvussa näyttäytyy sekä haasteita että mahdollisuuksia. Silti se on kehityksen suunta nyt ja tämä panelisti kaipaa uudenlaista ajattelua alueelliseen kulttuuripolitiikkaan: *"...En tiedä onko se toivottavaa, että on muutamia niin onnekkaita, joita apurahaputket suosivat niin, että ammattilaisuus on koko ajan kokopäiväisesti taiteilijana olemista. Jos samaan aikaan suuri joukko kyvykkäitä ihmisiä jää tukijärjestelmien ulkopuolelle. Ja onko itsestä ajatella, että taiteilijan tukijärjestelmät jonkun muun asian kustannuksella tästä karttuisivat? Itse toivon, toivon kovasti, että elinkeinoelämässä ja julkisella sektorilla nähtäisiin ja uskottaisiin juuri kulttuurin ja taiteen kykyyn luoda uudistumista, kulttuurista ja sosiaalista pääomaa, ja välillisesti erilaisten rikkauten sisältöjen ja toimintatapojen luoman kulttuurin ja luottamuksen kautta myös tehokkaasti omillaan kasvavaa taloutta. Että kaikki ei olisi vain joko tai, vaan yhtä lailla voisi olla sekä että. Olisi sekä julkista ja kannattamatonta kulttuurialan toimintaa, mutta myös pitkiä hyötyjä tuovaa ja poliittisten toimijoiden kulttuurisen osaamisen ansiosta hyvin arvostettua ja pitkäjänteisesti kehitettyä toimintaa. Vain sitä kautta syntyy tarpeeksi turvallisuutta luovia rakenteita, että myös kestävä, laadukkaasta perusosaamisesta ammentavaa kaupallisesti kannattavaa toimintaa."*

8. TURKU JA YMPÄRISTÖ

Turku ei ole ainoa Varsinais-Suomen kunta ja kulttuuriasioita, kulttuurin alan toimijoita ja yrittäjiä sekä kulttuurin kuluttajia riittää alueen kunnissa muuallakin. Alueen pääkaupungin ja muiden kuntien välistä kulttuuriyhteistyötä kartoitettiin myös Kulttuuri maaseudun voimavarana (KULMA) –hankkeessa viime vuosikymmenen puolivälissä (Helander ym. 2005.)

Yhteistoimintaverkostojen tietoinen rakentaminen ja niiden työtä ohjaavien sisällöllisten tavoitteiden kehittäminen ovat alueellisen kulttuurityön ja kulttuurin tulevaisuuden kannalta ehdottomia edellytyksiä sille, että varsinaissuomalainen kulttuurielämä on vireää ja takaa elannon kulttuurialan ammattilaisille myös tulevaisuudessa. Yksittäiselle kunnalle tai kaupungille on yhä tärkeämpää, että koko alue on tunnettu aktiivisesta kulttuurielämästä, sillä luovat ja osaavat ihmiset hakeutuvat sinne, missä heillä on hyvät toimintaedellytykset ja sekä yleisön että myös kollegoiden tukea.

Ollakseen toimivaa alueellisen yhteistyön on rakennuttava kolmen periaatteen varaan. Ensinnäkin erilaisten toimijoiden välinen avoin kumppanuus ja terveen kilpailun luova ilmapiiri edistää liiketoimintaa ja sen mahdollisuuksia ja siitä on tulossa myös kulttuuriyrittämisen näkökulmasta yhä tärkeämpi tekijä. Toiseksi alueellisen ja paikallisen vetovoiman lisääminen on sekä julkisen vallan että yksittäisten kulttuuritoimijoiden – että alueen asukkaiden – yhteinen intressi. Kolmanneksi, toimivat verkottuneet kulttuuriorganisaatiot ja julkiset tuki- ym. järjestelmät mahdollistavat innovatiivisen ja luovan toiminnan alueella sen kunta- ym. rajojen yli. (Ks. myös Wilenius 2004, 155.)

8.1. Turun uhat ja mahdollisuudet

Mutta jos tämä ei onnistukaan? Delfoin muutamissa teeseissä ensimmäisellä kierroksella esitettiin uhkakuvia.

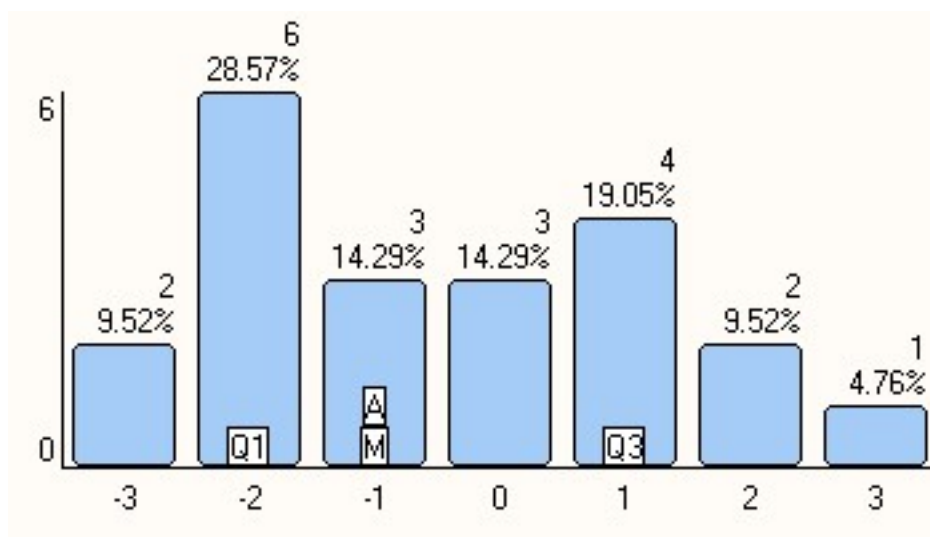
TEESI POISMUUTTO

Kulttuuripääkaupunkivuoden jälkeen luovien alojen toimijat turhautuivat päätöksenteon nihkeyteen ja määrärahojen ja mahdollisuuksien niukkuuteen ja suuri osa muutti pois Turusta.

Poismuutto, todennäköisyyden ja merkityksellisyiden vastausjakaumat

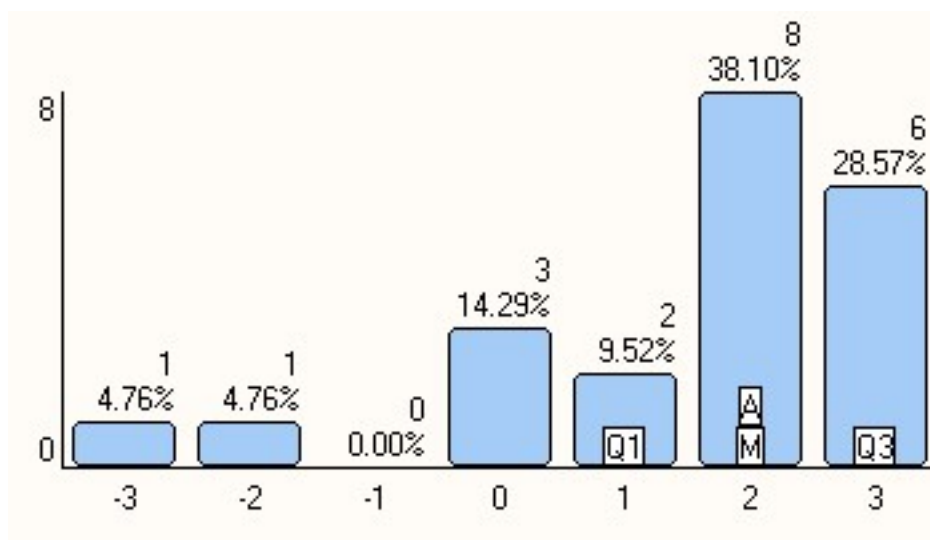
Todennäköisyys

n=21, A=-0.48, M=-1.00, Q1=-2.00, Q3=1.00

Merkityksellisyys

n=21, A=1.48, M=2.00, Q1=1.00, Q3=3.00

Kuvio 23: Poismuutto. Vastausten jakaumat ensimmäisellä kierroksella.

Hiukan yli puolet panelisteista oli samaa mieltä teesin uhkakuvan kanssa, mutta joka kolmas ei uskonut siihen. Toivottavuutta tässä ei kysytty, merkityksellisenä teesiä piti suurin osa.

Yhä useampi kulttuuriosaaja osaa myös yrittäjyyttä. Panelistien mielestä "Turussa on aina ollut ja on edelleen tunne, joilla tulee aina olemaan kulttuuri-ihmisiä ja luovien alojen osaajia." Myös ihmisten

paikkasidonnaisuus on voimakas. Tästä muuan panelisti käytti hauskaa ja luovaa ilmaisua ”*uhmakas yrittäjyys*”. Paljon julkisuudessaakin keskustelua herättäneen toimitilakysymyksen ratkaiseminen on tässä avainasemassa.

Joillain panelisteilla oli silti kovin negatiivinen kuva kotikaupungistaan. Mitään uutta ei oikeastaan tapahdu, koska ”*Turusta ... lähtevät ne, jotka haluavat luoda jotain uutta, oppia jotain uutta. Turkuun jäävät ne, jotka kokevat hyväksi sen jutun, mitä he ovat aina ennekin tehneet (karrikoiden).*”

Turusta toivotaan nykyistä notkeampaa ja porisevampaa kaupunkia. Jos kehitys pysähtyy nykytasolle, niin ”*myös kulttuuripääkaupunkivuoteen sijoitetut satsaukset menettävät suhteellisen nopeasti voimansa.*”

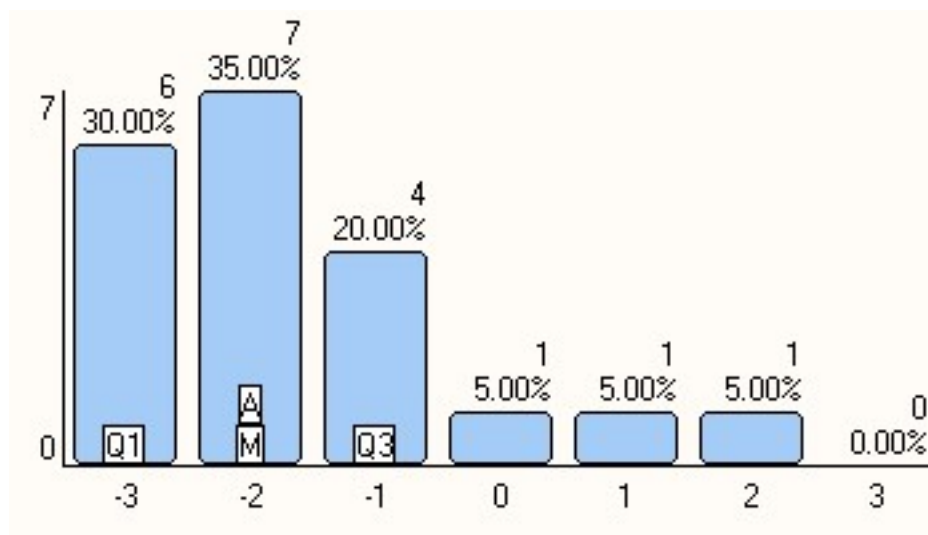
TEESI KULTTUURIPÄÄKAUPUNKIVUOSI EPÄONNISTUI

Kulttuuripääkaupunkivuosi epäonnistui, koska turkulaiset eivät tunteneet juhlavuotta omakseen eikä tapahtumiin saatu houkuteltua väkeä ja sen vuoksi alueellinen itsetunto on pohjalukemissa.

Kulttuuripääkaupunkivuoden epäonnistuminen, todennäköisyyden ja merkityksellisyyden vastausjakaumat

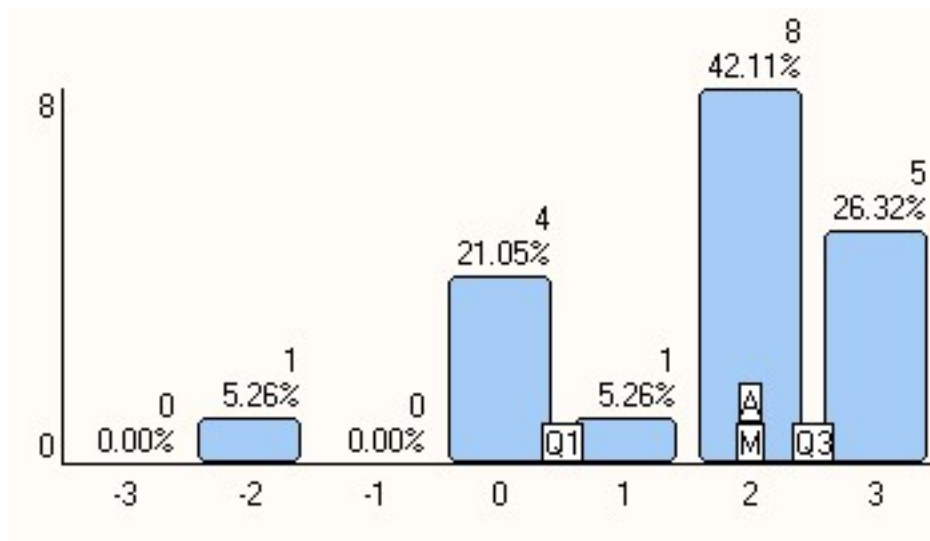
Todennäköisyys

n=20, A=-1.65, M=-2.00, Q1=-3.00, Q3=-1.00

Merkityksellisyys

n=19, A=1.58, M=2.00, Q1=0.50, Q3=2.50

Kuvio 24: Kulttuuripääkaupunkivuosi epäonnistui. Vastausten jakaumat ensimmäisellä kierroksella.

Väittämän kuvaamaa epäonnistumista ei pidetä todennäköisenä, mutta sen merkityksellisyys on vahva.

"Turkulaiset ovat ylpeitä omasta kaupungistaan." Ja kulttuuripääkaupunkivuosi ei koostu vain tapahtumista vaan paljosta muustakin. Myös tieto siitä, että kaupungissa on *"luovaa pöhinää"*, jo itsessään luo onnistumisen tuntua.

Toivottavuus hehkuu todennäköisyyden takana: *"Turku saa roppakaupalla positiivista huomiota, oppii ottamaan sen vastaan iloiten, ja tämä kaikki onnistuu murtamaan turkulaisen sisäänpäin katsumisen vankan jäähmyden, mikä luo Turkuun aivan uutta elinvoimaa."* Hyvin vahvasti se, että näin toivotaan, heijastuu siinä, että tämä nähdään todennäköisenä. Tästä voidaan päätellä, että olisi kaupungin henkiselle ilmapiirille erittäin raskasta, jos lopputulemana kulttuuripääkaupunkivuosi olisi enemmän pettymys kuin toiveiden toteutuma.

Panelistit kuitenkin pelkäävät, että pääkaupunki-innostuksen keskellä panostetaan liikaa speaktaakeleihin ja jo tuttuun ja turvalliseen, erityisesti julkisissa tilaisuuksissa. Toisaalta vuosi *"käynnistää kilpailun yleisöstä"* joka voi sinänsä olla elvyttävä tilanne. Kuitenkin panelistien näkemyksen mukaan kulttuuripääkaupunkivuoden täydellinen onnistuminen edellyttää suurempaa julkisuutta kuin mitä valmisteluissa on toteutettu.

Turussa jo kehitettyjä hyviä kulttuurikäytäntöjäkin käytiin Delfoissa läpi.

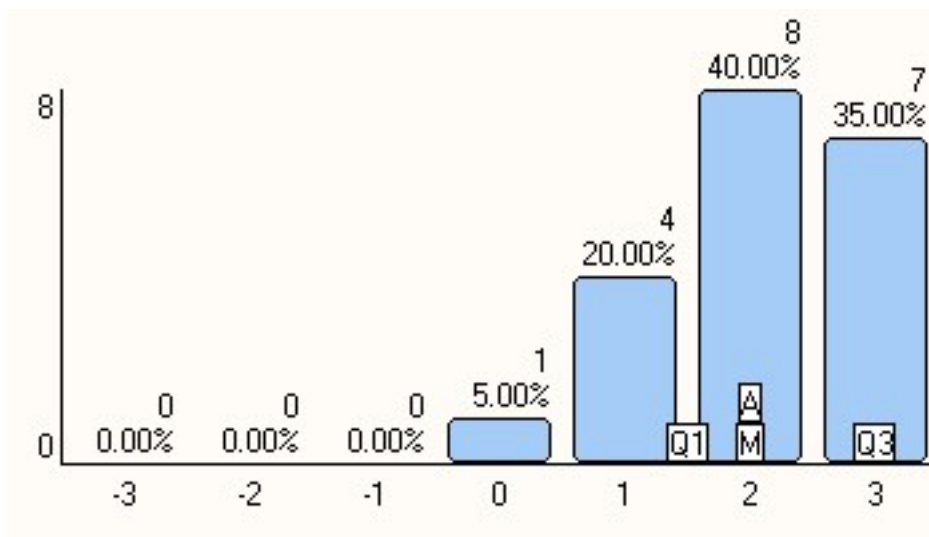
TEESI KULTTUURIPOLKUJA KOKO MAASSA

Turun koulujen kulttuuripolkujärjestelmä on levinnyt koko maan opetussuunnitelmiin.

Kulttuuripolkujen yleistymisen, todennäköisyyden ja merkittävyyden vastausjakaumat

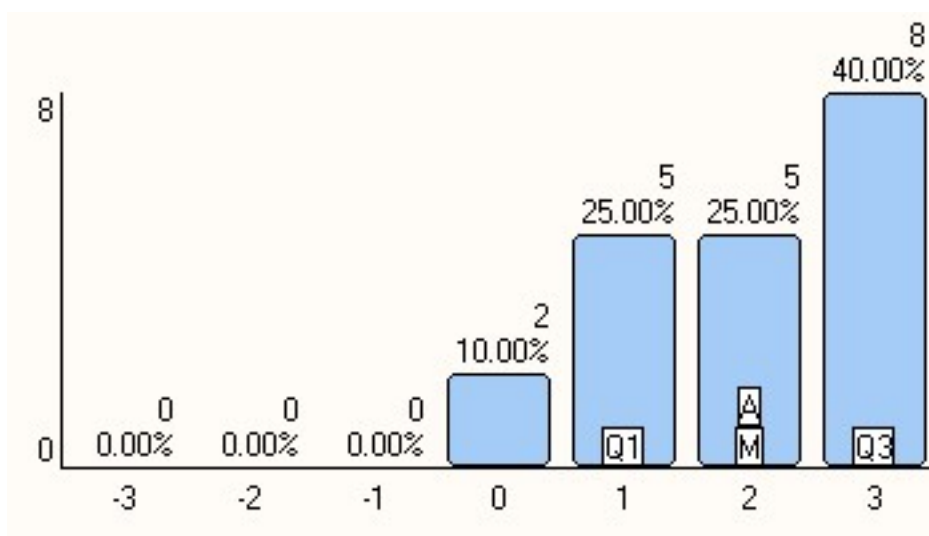
Toivottavuus

$n=20$, $A=2.05$, $M=2.00$, $Q1=1.75$, $Q3=3.00$

Merkittävyys

$n=20$, $A=1.95$, $M=2.00$, $Q1=1.00$, $Q3=3.00$

Kuvio 25: Kulttuuripolkuja koko maassa. Vastausten jakaumat ensimmäisellä kierroksella.

Tämän teesin kohdalla kysyttiin toivottavuutta ja merkityksellisyyttä ja kuten graafit osoittavat, panelistit olivat yksimielisesti sitä mieltä, että kulttuuripolkujen leviäminen on sekä toivottavaa että merkityksellistä.

Panelistien mielestä *"Turhaa Turku-maailmanvalloituspuhetta"* kannattaa välttää, koska se saattaa vain ärsyttää. Sen sijaan hyviä käytäntöjä, kuten tätä, kannattaa aina edistää.

Tärkein oppi kulttuuripääkaupunkihankkeesta on kyky oppia kuuntelemaan muualla toimivia ja otamaan heiltä vastaan ideoita, vaikutteita ja mahdollisuuksia. Toisaalta samalla on opittu antamaan omasta osaamisesta myös muille. *"Kulttuurista tällä tavalla normaali osa elämää kaikille koululaisille!"*

8.2. Turku Varsinais-Suomessa

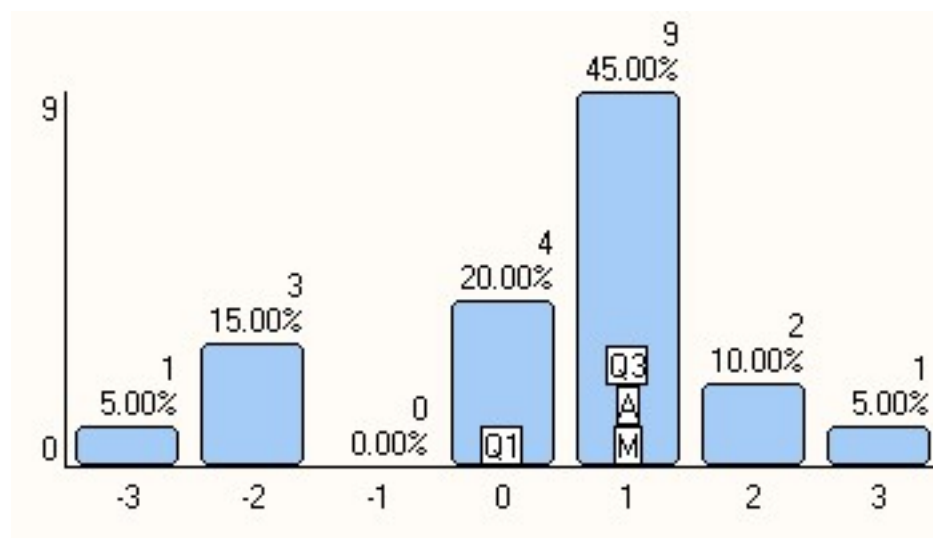
TEESI VARSINAIS-SUOMI KULTTUURIN KESKUS

Varsinais-Suomi on profiloitunut kulttuurisen hyvinvoinnin kansalliseksi ja niin sektoriaalisia kuin maantieteellisiä rajoja ylittäväksi keskuksiksi.

Varsinais-Suomi kulttuurin keskus, todennäköisyyden ja merkityksellisyyden vastausja- kaumat

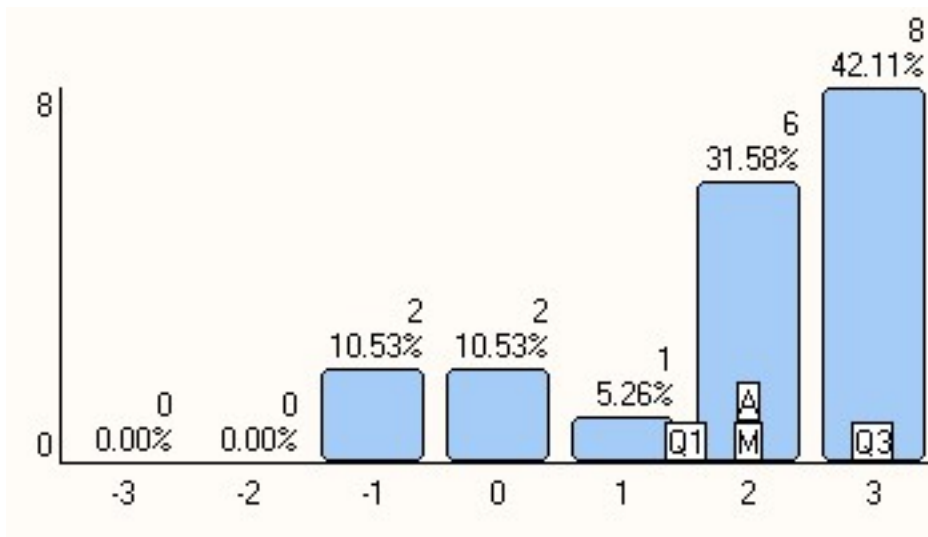
Todennäköisyys

n=20, A=0.35, M=1.00, Q1=0.00, Q3=1.00

Merkityksellisyys

n=19, A=1.84, M=2.00, Q1=1.50, Q3=3.00

Kuvio 26: Varsinais-Suomi kulttuurin keskus. Vastausten jakaumat ensimmäisellä kierroksella.

Todennäköisyys jakautuu: joka viides ei usko tähän ja samaten joka viides ei osaa sanoa mielipidetään. 60% panelisteista pitää Varsinais-Suomen nousua todennäköisenä. Myös ilmiön merkityksellisyys on vastausten mukaan aika selvästi positiivinen.

Varsinais-Suomi on liian hajanainen eikä siitä ole kulttuurin keskukseksi. ”Voimakas kehittyminen tapahtuu akselilla Helsinki – Tampere – Oulu.” Helsinkiä on myös vaikea ohittaa. Kilpailu on kova mutta panelistit korostivat sitä, että kaikki maakunnat pyrkivät tähän. Yhteistyöverkostojen rakentaminen olisi tässä tehtävä juuri nyt.

Toisaalta koska Turku on niin luonteeltaan sisäänpäin lämpiävä, esimerkiksi kulttuuritoimenjohtajan pitäisi tulla ulkomailta. Muualta Suomesta vaatisi melkoista kanttia tulla tänne. Ja ”Ruotsista se kehitys on tullut ennenkin jälkijunassa Suomeen.” Vaan miksi asioiden pitäisi tapahtua jollain tavalla vain sen takia, että niin on tapahtunut ennen? Missä on aito muutosnäkökulma?

”On oleellista, että Varsinais-Suomi tekee tasaveroista yhteistyötä monien eri alueiden kanssa maailmalla.” Ei siis mitään sooloilua eikä tarvetta nousta muiden yläpuolelle. Mutta päinvastainenkin näkemys nousee esille.

Samaa teemaa käsiteltiin hiukan toisesta näkökulmasta ensimmäisen Delfoi-kierroksen toisessa väittämässä, jossa Turku vie leijonanosan alueen kehityksestä.

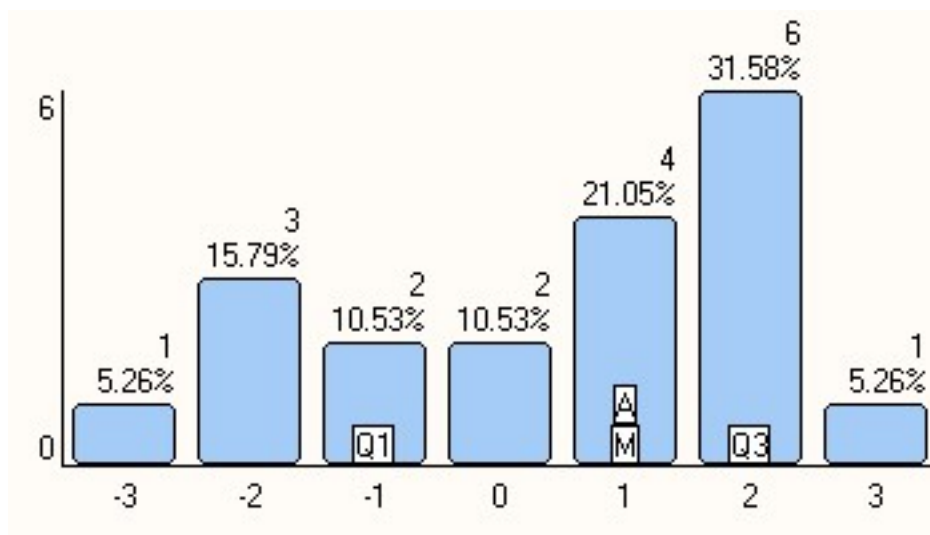
TEESI TURKU PORSKUTTAA, MUUT KITUVAT

Turussa kulttuuri porskuttaa, mutta ympäröivissä kunnissa kulttuurialalla on todella vaikeaa, koska kuntien päättäjät katsovat, että Turun hyvä kulttuuritilanne riittää alueellisesti eikä niiden omaa panostusta tarvita.

Turun kulttuurinen valta-asema, todennäköisyyden ja merkityksellisyyden vastausjakaumat

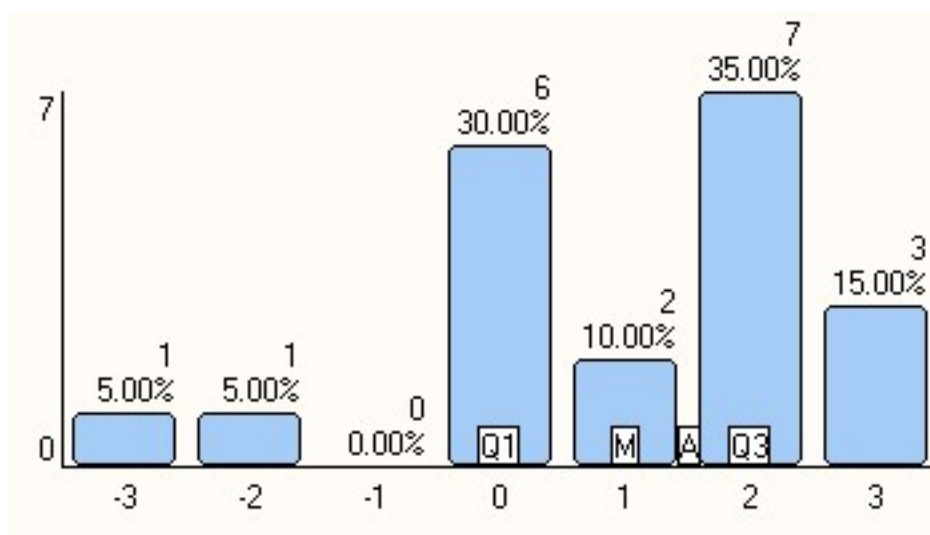
Todennäköisyys

n=19, A=0.42, M=1.00, Q1=-1.00, Q3=2.00

Merkityksellisyys

n=20, A=1.00, M=1.50, Q1=0.00, Q3=2.00

Kuvio 27: Turku porskuttaa, muut kituvat. Vastausten jakaumat ensimmäisellä kierroksella.

Todennäköisyys jakautuu aika selkeästi: Kolmannes panelisteista on eri mieltä, lähes 60 % samaa mieltä teesin kanssa. 30 % vastaajista ei osaa sanoa, onko teesi merkityksellinen, mutta 60 % pitää sitä merkityksellisenä.

Panelistit kysyvät, onko aina niin, että *"...suurempi määrää tarjonnasta [on muualla] (esim. Helsinki tai kv. verkko suhteessa Turkuun)?"* Ei myöskään pidetä tavoiteltavana sitä, että kunnissa maksetaan jossain muualla tuotetusta kulttuurista, joka sitten tuodaan asukkaille. Myöskin ympäristökuntien puolelta kiinnostusta voisi yhteistyöhön olla paljon nykyistä enemmän: *"Tuntuma kuitenkin siitä, että ympäröivillä kunnilla ei ole kiinnostusta Turku 2011:een. Esimerkiksi tietääkseni Paraisten integraatio on olematon. Sellainen vaikutelma on tullut, ettei ympäristökuntien kanssa ole yhteistyötä. Tiedän vain, että Helsinki on yhteistyökumppani. Ei tietoa, kuinka esimerkiksi Kustavi osallisena ... konkretia saariston kulttuuriosaamisen kanssa."*

Yksi kyyninen panelisti on eri mieltä väittämän kanssa siksi, että *"ympäröivät kunnat on liitetty Turkuun."* Toisaalta *"todennäköistä on pikemminkin, että ympäristökunnat hyötyvät siitä, että Turku porskuttaa ja nostaa vanavedessään myös ympäröivää aluetta ja sen kulttuuripalveluita."* Joka tapauksessa kuntarakenteen muutoksella nähdään vaikutusta siihen, miten Turun ja ympäristökuntien kulttuurinen yhteistyö kehittyy.

Kommenteissa myös korostetaan kirjastojen, yhdistysten ja kylätoiminnan merkitystä paikallisen kulttuurin vaalijoina. Verkostoituminen voisi olla voimavara ja selviämisstrategia tässäkin. Toisaalta Turku yksin on silti kovin pieni toimija ja tarvitsee lähikuntia tässäkin suhteessa.

Yhteenvetona voisi esittää, että Turun nousu voisi hyödyttää suoraan lähikuntiakin. Ja tälle on historiallista pohjaa, koska Turku keskiaikaisena pääkaupunkina ja isona keskuksena on aina tarjonnut kulttuuripalveluja myös lähikunnille. Vaikutelma on kuitenkin että nykyisellään yhteistyö ontuu.

9. KULTTUURIALAN KOULUTUS JA TUTKIMUS

Vaikka taiteen ja kulttuurin ammatteihin tähtäävä ammatillinen ja korkea-asteen koulutus Suomessa on volyymiltään laajaa, silti muodollisesti kelpoisista taide- ja kulttuuriaineiden opettajista on pulaa. Perus- ja lukio-opetuksen, ammatillisen opetuksen sekä vapaan sivistystyön oppilaitosten kulttuurialalle tähtäävässä ammatillisessa koulutuksessa alaa opettavien muodollinen kelpoisuusaste on tutkimusten mukaan lisäksi keskimääräistä heikompi, selvästi alle maan keskiarvon. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010.)

Samalla kulttuurialan pätevää tutkimusosaamista on ajettu alas. Esimerkiksi Vanhasen toisen hallituksen hallitusohjelmassa mainittiin termi ”innovaatio” peräti 58 kertaa, kun taas käsitteistä ”tiede” ja ”tutkimus” on ainoastaan yksittäisiä mainintoja. Käytännössä aidon osaamisen ja pätevän opetuksen puuttuessa ”luovuus jää usein vain kuolleeksi sanaksi hallitusohjelmaan ja opetussuunnitelmaan tai pakolliseksi koristeeksi liike-elämän visiopuheisiin” (Kallio & Kallio 2011, 34).

TEESI EI TAIDEALAN KOULUTUSTA

Turussa ei ole enää ollenkaan taidealan koulutusta.

Tämä oli ensimmäisellä kierroksella vahvasti epätodennäköiseksi ajateltu tulevaisuudenkuva, mutta samalla panelistien mielestä myös hyvin merkityksellinen.

Kommenteissa korostettiin sitä, että Turulla on pitkä perinne taidealan koulutuksessa. Kukaan päättäjä ei haluaisi tai uskaltaisi sitä lopettaa. Toisaalta tämä on aika mielenkiintoinen näkemys, kun juuri viime vuonna esimerkiksi nukketeatteri- ja sirkuskoulutusta oltiin lakkauttamassa.

Vaikka ammattikorkeakouluissa on paljonkin erilaisia opiskelumahdollisuuksia, silti Turussa ei ole yliopistollista taidekoulutusta. Panelistit peräänkuuluttavat tätä: *”Ei kukaan innovatiivinen yksilö tänne eksy, jos ei kyseisen korkeakouluopetuksen yksikköä täällä.”* Toisaalta jo pelkästään se, että korkea-asteen taidekoulutusta löytyy kaupungista, tuo tänne uusia ajatuksia ja uutta eloa: *”opiskelijat tuovat jo opiskeluaikanaan kulttuurielämään paljon.”*

Toisaalta täytyy myös tarkastella sitä, *”...mikä rooli taidealan koulutuksella loppujen lopuksi olisi. Rovaniemellähän se toimii pitkälle matkailuyrittäjyyden ja ’napapiirin olosuhteiden’ ehdoilla.”* Tämä liittyy myös kysymykseen kulttuuriyrittäjyyden professuurista.

Samaa teemaa käsiteltiin ykköskierroksella toisessakin teesissä:

TEESI KULTTUURIYRITTÄJYYDEN PROFESSUURI

Turun yliopistoon on perustettu kulttuuriyrittäjyyden professuuri

Tämän teesin panelistit näkivät olevan pääosin sekä toivottava että merkityksellinen.

Muutama toisinajattelijakin kuitenkin joukosta löytyi: *”Tärkeämpää olisi tukea taidekasvatusta ja sitä tukevia teemoja.”* Tässä mallissa asetetaan siis vastakkain kulttuurin tekeminen ja yrittäjyys. Samalla toinen panelisti ihmettelee, miksi *”tämä professuuri olisi TY:ssä eikä Aalto-yliopistossa.”*

Taidekasvatuksen professuurihan meillä on jo. *”Myös kauppakorkeakoulun mediatalouden professuuriin voisi liittää myös tällaisen aspektin.”*

Kakkoskierrokselle teeman käsittely jatkui taidealan koulutuksen painopisteen muuttamisella vuoteen 2020 mennessä.

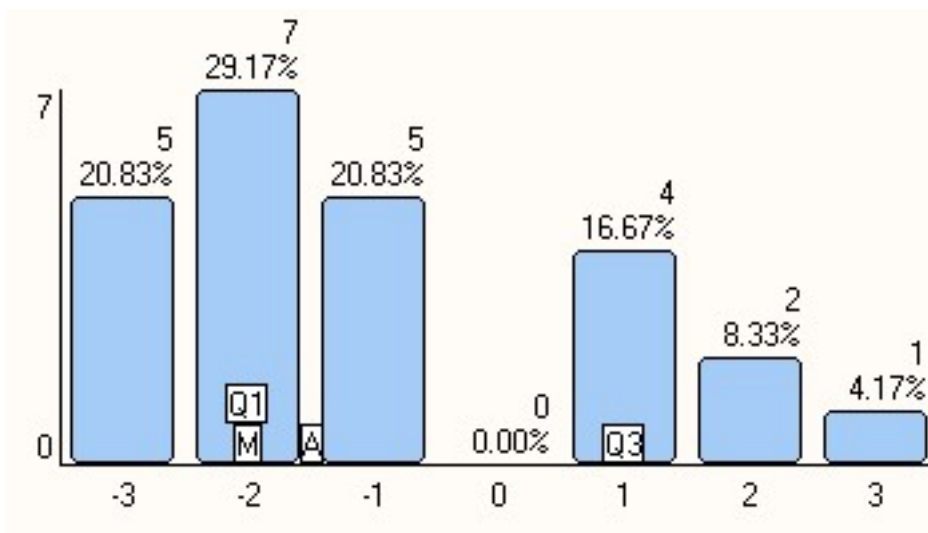
TEESI TAIDEKOULUTUKSEN NÄKÖKULMAN MUUTOS

Taidekoulutus on Turusta lopetettu ja tilalle on tullut design- ja kulttuuriyrittäjyyskoulutusta.

Taidekoulutuksen näkökulman muutos, todennäköisyyden ja merkityksellisyyden vastausjakaumat

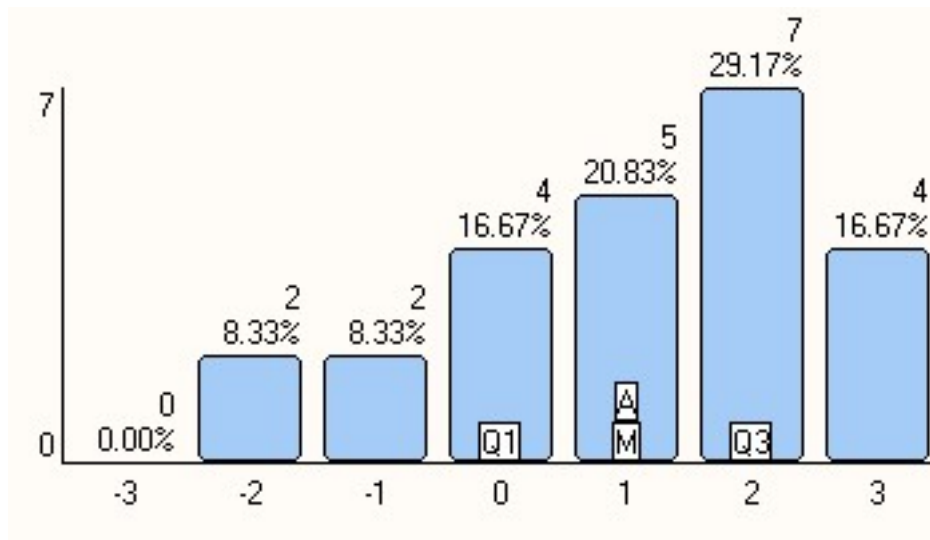
Todennäköisyys

n=24, A=-0.96, M=-1.50, Q1=-2.00, Q3=1.00

Merkityksellisyys

n=24, A=1.04, M=1.00, Q1=0.00, Q3=2.00

Kuvio 28: Taidekoulutuksen näkökulman muutos. Vastausten jakaumat toisella kierroksella.

Vastaukset jakautuivat mukavasti todennäköisyyden kohdalla. Kuitenkin painotus on selvästi ei-todennäköisessä, jota kannatti 70 % panelisteista vs. 30 % teesin väittämän puolesta. Panelistit lisäksi näkivät asian selvästi merkityksellisenä. Vain muutama vastaaja oli eri mieltä.

Panelistit eivät halunneet pitää taidekoulutusta ja design-/yrittäjyyskoulutusta toistensa vastakohdina. Sen sijaan kannatettiin sitä, että molempia olisi saatavilla: ”...näkisin pikemminkin niin, että yhteistyötä tarvitaan tässä taiteen arvoketjussa perusopetuksesta yrittäjyyteen/ammattimaisuuteen sekä taiteen ja muun toiminnan rajapintojen rikkomiseen. Eli taiteen ammattikoulutuksen pitäisi vain tehdä enemmän yhteistyötä kulttuurialan yrittäjyyttä kehittävien organisaatioiden kanssa – ja myös muiden alojen toimijoiden kanssa niin, että taiteilijan uraputket kehittyisivät ja monipuolistuisivat.”

Samalla yrittäjyyskoulutus kulttuuri- ja taidealalla ei välttämättä eroaisi muusta yrittäjyyskoulutuksesta: “Kulttuuriyrittäjyys tuskin hirmuisesti eroaa yrittäjyydestä ylipäättään. Tarvitseeko sitä erikseen opettaa? Sama kirjanpito, markkinointilogiikka, verotus ym. koskee kaikkea yritystoimintaa.”

Laadukas osaaminen on kuitenkin se, joka viime kädessä ratkaisee, menestykö turkulainen taide ja kulttuuri: ”... mutta itse uskon siihen, että aivan kuten yliopistoissa korostuu seuraavina vuosina kansainvälisesti laadukas perustutkimus, niin myös taiteessa pitäisi panostaa ja panostetaan kansainvälisesti laadukkaaseen perustaiteeseen. Käsityötaitoon.”

Uudet ja yllättävät tavat tehdä taidetta ja kulttuuria vievät taiteen koulutustakin uusiin suuntiin. Tämä muuttaa myös kulttuuria, toimintatapoja ja esimerkiksi tilojen käyttötarkoituksia: “Visuaalinen, audiovisuaalinen ja muu aistittava osaaminen yhdistyy materiaaliosaamiseen designia laajemminkin, ja lopulta on tajuttu myös perinteisen taideosaamisen merkitys luovuuden ja osaamisen parantamisessa. Niinpä taidekoulutus jatkaa ympäristössä, jossa perinteiset raja-aidat eri taidemuotojen välillä ovat kaatuneet. Saksofonin soittoa opetetaan kuvataideluokassa, tilojen monikäyttö on lisääntynyt. Tilat eivät ole koskaan tyhjinä.”

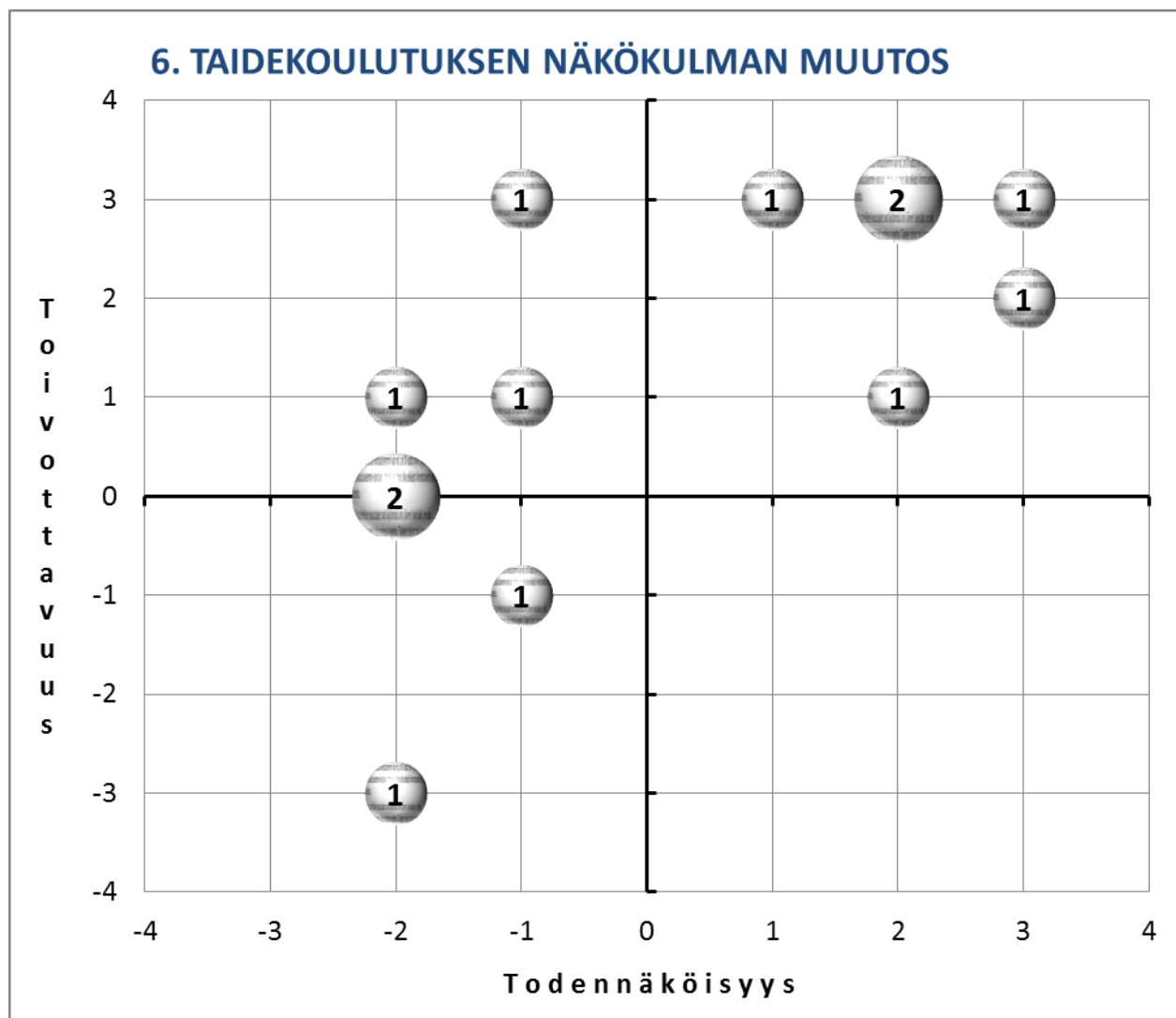
Kolmannelle kierrokselle painopiste siirtyi opetettavien taidealojen rajoihin ja tiloihin ja niiden murtumiseen.

TEESI TAIDEKOULUTUKSEN NÄKÖKULMAN MUUTOS

Vuonna 2020 eri taidemuotojen rajat ovat murtuneet ja taidealan oppilaitoksissa voi saada monipuolisesti poikkitaiteellista opetusta.

SELITYS

Visuaalinen, audiovisuaalinen ja muu aistittava osaaminen yhdistyy materiaaliosaamiseen designia laajemminkin, ja lopulta on tajuttu myös perinteisen taideosaamisen merkitys luovuuden ja osaamisen parantamisessa. Niinpä taidekoulutus jatkaa ympäristössä, jossa perinteiset raja-aidat eri taidemuotojen välillä ovat kaatuneet. Saksofonin soittoa opetetaan kuvataideluokassa, tilojen monikäyttö on lisääntynyt. Tilat eivät ole koskaan tyhjinä.

Kuvio 29. Taidekoulutuksen näkökulman muutos. Ilmiön todennäköisyys ja toivottavuus vuoden 2020 näkökulmasta.

Todennäköisyyden kohdalla vastaukset hajautuivat mielenkiintoisesti: lähes puolet näkivät taidekoulutuksen muuttuvan nykyistä poikkitaiteellisemmaksi, kun taas hiukan yli puolet ei tähän uskonut. Ilmiötä pidettiin kuitenkin selvästi useammin toivottavana kuin ei-toivottavana.

Kommenteissa korostui se, että muutokselle annetaan teesissä aika lyhyt aika: *"Vaikka voisi opiskella monipuolisemmin kuin nyt, on 10 vuotta hyvin lyhyt aika muuttaa taidekoulutuksemme kokonaan."* Toinen usein esille noussut näkökulma on se, että koska jotain ei ole aikaisemmin tapahtunut, ei sitä tapahdu myöskään tulevaisuudessa. *"Poikkitaiteelliset koulutukset ovat käytännössä aina jääneet kokeiluiksi, en usko muutokseen. Kyseessä olisi professio-ongelma. Tulokset olisivat toki kiinnostavia."*

Vaarana on kuitenkin taiteenalojen hierarkisoituminen ja suuruuden ekonomia: *"...vahvat alat syövät heikot."*

Myös monitaiteellisen koulutuksen muodot keskusteluttivat: *"Tähän suuntaan kai mennään, mutta uskon pikemminkin verkostoihin ja joint degree -tyyliisiin tutkintoihin, joissa opiskelijat keräävät itselleen yksilöllisiä opintoja useista eri oppilaitoksista."*

Syyt kehitykseen voivat olla myös taloudelliset ja erityisesti tilakysymys nousi esille: *"Julkisin varoin toteutettavien instituutioiden säästöjen vuoksi kehitys on juuri tuon suuntainen. Tilojen käyttöä ei ole ollenkaan ajateltu logistisesti. Tilojen ja prosessien hallinnan aikalogistiikka yhdeksi julkisen palvelu- ja kulttuurituotannon oppiaineeksi. Rajoja voidaan yhä pitää yllä, mutta se on tietoinen valinta ja mahdollista lähinnä vapaiden toimijoiden kentällä."*

Muutos on kuitenkin väistämätön: *"... ehkä tiedon- ja kulttuurin ja taiteen muodot kuten muutkin merkityssisällöistä ammentavat alat jo itsessään ovat niin sekoittuneet ja sekoittumassa, että raja-aitojen purkaminen on taitelijoiden ja kulttuurin tuottajien kuten tieteenalojenkin omien intressien mukaista. Toivoisin, että näille katvealueille ja haoille perustettaisiin toimenpideohjelmia, uutta yhteistyötä ja ongelmien ratkaisusessioita. Muutosta ei pitäisi pelätä ja vastustaa vaan siihen varautua."*

10. JOHTOPÄÄTÖKSET

Itsensätoteuttamisen tarve seuraa inhimillisessä tarpeiden hierarkiassa heti perustarpeiden, turvallisuustarpeiden ja liittymisen ja arvostuksen samaisen tarpeiden jälkeen, sanoi jo Maslow aikoinaan. Kun katsotaan panelistien vastauksia ja kommentteja yleiseltä tasolta, niin päällimmäinen johtopäätös on, että itsensätoteuttamisen tila ja tilaisuudet tulevaisuuden Turussa ovat vaikkakin haasteellisia, myös täynnä mahdollisuuksia. Panelistien näkemyksen mukaan luovien alojen painoarvo yhteiskuntaa kehittävässä ja ylläpitävässä elementtinä kasvaa seuraavien yhdeksän vuoden aikana niin taloudellisenä kuin yleistä hyvinvointia lisäävänä tekijänä Turun alueella ja laajemminkin Suomessa. Kaiken kaikkiaan panelistien mielestä Turku voi kehittyä kiinnostavaksi ja monipuoliseksi kulttuuriyrittäjyys- ja matkailukaupungiksi, jos siihen halutaan panostaa ja jos päättäjillä on tarpeeksi rohkeutta ja tahtoa.

Turulla on kaikki edellytykset muodostua maan mielenkiintoisimmaksi kulttuurimatkailukohteeksi. Kaupungilla on tarjota paljon nähtävää ja koettavaa – jotain sellaista, mitä muualla ei ehkä ole. Turulla on maineikas ja mielenkiintoinen historia ja kaupunkimiljöö jokivarsineen, puistoineen ja vanhoine rakennuksineen on itsessään kaunis ja monella tavalla mielenkiintoinen. Vanha Turku itsessään on säästämisen ja hoivaamisen arvoinen. Lisäksi kaupungin ympärillä on upea saaristo.. Näin ollen panelistit eivät siis toivo Turkuun yhtään nykyistä enempää golf-kenttäturismia tai vesipuistopuuhamaita vaan luottamusta Turun omaan luontaiseen vetovoimaan, joka nousee sen historiasta ja kulttuurista.

Yhteenvedona kulttuurin kehityksen painopisteistä voidaan nostaa se, että panelistit uskovat, että kulttuuri on yhteiskunnassa tärkeä ja hyvinvointia ja terveyttä ylläpitävä voima, jota ei voida kahlita tai rajata erilliseksi eliitin tai rahvaan kulttuureiksi. Silti kulttuurin ja taiteen merkitystä ei voida rajoittaa vain niiden hyvinvointia tuottavalle voimalle.

Niin arjen kulttuurin ja korkeakulttuurin tasapainosta kuin tarjonnasta panelisteilla oli pääasiassa optimistinen tulevaisuudenkuva. Samalla taide ja kulttuuri ovat kuitenkin myös vahvoja poliittisia tekijöitä vielä yhdeksän vuoden kuluttuakin. Positiivisena voimana kulttuuri tuottaa taidetta ja erilaisia ihmisille hyvää tekeviä elämyksiä, olivatpa he kulttuurin tuottajia tai sen kuluttajia. Poliittisena ilmiönä kulttuurin tehtävä on sekä rakentaa yhteiskuntaa että toimia sitä ylläpitävänä liimana.

Kulttuurin tila-asioita pohdittaessa panelisteja askarrutti erityisesti tilojen kalleus. Korkeat hinnat johtavat helposti myös taiteen ja tekijöiden eriarvoistumiseen: ne joilla on käytössään rahaa, saavat paremmat ja asianmukaisemmat tilat. Lisäksi koettiin, että luovien alojen elinkeinonharjoittajat ovat muutenkin hyvin erilaisessa asemassa toisiinsa nähden – jotkut alat ovat kiinnostavampia ja trendikkäämpiä kuin jotkut muut ja saavat sen vuoksi julkista huomiota helpommin. Sen nähtiin vaikuttavan myös tuen määrään. Marginaalisempia, mutta itsessään tärkeitä kulttuurin ja taiteen aloja ja muotoja pitäisi tukea yhtä lailla kuin ”kansaan menevämpiä” aloja.

Kun puhutaan kulttuuriyrittäjyydestä toisaalta halutaan myös että Turussa olisi ”näyttävä näyteikkuna”, jossa on myös kansainvälisen tason design-myymlöitä. Toisaalta haluttaisiin kohtuuvuokraisia ja monipuolisia, monimuotoisia myymälöitä ja muuntuvia, edullisia toimitiloja erityisesti turkulaisten suunnittelijoiden omien tuotteiden myyntiä varten.

Kommenteissa korostettiin kaupungin vastuuta ja merkitystä hyvinvoinnin edistäjänä kulttuuri-toimintojen avulla. Kulttuurin julkisen tuen lakkaamista kokonaan lähivuosina ei pidetä todennäköisenä, vaikka kulttuuriin käytettävien julkisten määrärahojen summan oletettiin pysyvän suunnilleen ennallaan seuraavien yhdeksän vuoden aikana. Kaupunkisuunnittelun merkitys kulttuurin kehittämisessä vuonna 2020 nähtiin sekä todennäköisenä että toivottavana ilmiönä. Julkisen sektorin ja elinkeinoelämän rooli kulttuurin tulevaisuustyössä on ennen kaikkea tukea kulttuurin ja taiteen mahdollisuuksia luoda uudistuvaa kaupunkikuvaa kasvattamalla yhteistä kulttuurista ja sosiaalista pääomaa. Kirjastojen, yhdistysten ja kylä- ja kaupunginosatoiminnan merkitystä paikallisen kulttuurin vaalijoina korostettiin. Verkostoituminen lähikuntien ja Varsinais-Suomen maakunnan kulttuuritoimijoiden kanssa voisi olla voimavara ja selviämistrategia tässäkin. Turku yksin on kovin pieni toimija ja tarvitsee lähikuntia tässäkin suhteessa.

Kulttuurin itsessään nähdään kommenteissa kuitenkin muuttuvan yhä abstraktimpaan suuntaan. Ongelmat kasvavat tarjonnan moninaisuudesta ja siitä, ettei meillä oikeastaan ole kehittynyt vielä hyviä työkaluja tehdä valintoja tässä laajenevassa todellisuudessa. Kuitenkin kommenteista myös näkyi, että tämän päivän tilanteesta oli vaikea irtaantua aidosti miettimään kulttuurin tulevaisuusnäkökulmia.

On luonnollista, että Turku ei ole nyt eikä tulevaisuudessakaan oikea ja se omin potentiaalinen paikka kaikille, vaikka tehtäisiin kuinka hyviä päätöksiä, uudenlaisia ratkaisuja ja rakentavia uudistuksia ja vaikka yleinen asenneilmapiiri olisi kuinka kulttuurimyönteinen. Loppujen lopuksi kuitenkin kaupunkiin tulevat ja jäävät ne, joilla on siihen erityinen syy, voimia ja erityisesti muutokseen johtava tahtotila. Erilaisuus, toisella tavalla näkeminen eli visionäärisyys vaatii tekijältään paljon, mutta ponnistelun tuloksetkin ovat sitten sen arvoisia. Kysymys onkin viime kädessä siitä, nähdäänkö muutoksen mahdollisuus uhkana, joka on torjuttava keinolla millä hyvänsä vai hyväksytäänkö muutos osana kehitystä. Tämän muotoili yksi panelisti hauskan oivaltavasti: *”Kärjet tekevät aina reikiä seiniin.”*

LÄHTEET

- Aalto, H.-K., Ahokas, I. & Kuosa, T. 2008. *Yleissivistys ja osaaminen työelämässä 2030 – Menestyksen eväät tulevaisuudessa*. Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen Tutu-julkaisuja 1/2008. http://ffrc.utu.fi/julkaisut//tutu-sarja/Tutu_2008-1.pdf
- Anttonen, P. J. 1993. Folklore, Modernity, and Postmodernism. A Theoretical Overview. Teoksessa P. J. Anttonen & R. Kvideland (ed.), *Nordic Frontiers. Recent Issues in the Study of Modern Traditional Culture in the Nordic Countries*. NIF Publications 27, s. 17–33. Turku: Nordic Institute of Folklore.
- Barth, F. 1969. Introduction. Teoksessa F. Barth (ed.), *Ethnic Groups and Boundaries. The Social Organization of Culture Difference*, s. 9–38. Bergen & Oslo: Universitets forlaget & London: George Allen & Unwin.
- Barth, F. 1994. *Manifestasjon og prosess*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Beckman, S. 1998. Vad vill staten med kulturarvet? Teoksessa A. Alzén & J. Hedrén (red.) *Kulturarvets natur*. Stockholm/Stenahg: Brutus Östlings Bokförlag Symposion
- Bendix, R. 2000. Heredity, Hybridity and Heritage from One Fin de Siècle to the next. Teoksessa P. J. Anttonen, A.-L. Siikala, S. R. Mathisen & L. Magnusson (ed.) *Folklore, Heritage Politics and Ethnic Diversity*. A Festschrift for Barbro Klein, s. 37–56. Botkyrka, Sweden: Multi-cultural Centre.
- Bringéus, N.-A. 1981. *Människan som kulturvarelse*. Lund: LiberLäromedel.
- Hall, S. 2003. Kulttuuri, paikka ja identiteetti. Teoksessa M. Lehtonen & O. Löytty (toim.), *Erilaisuus*, s. 85–128. Tampere: Vastapaino.
- Hannerz, U. 1992. *Cultural Complexity. Studies in the Social Organization of Meaning*. New York: Columbia University Press.
- Helander, N., Kirveennummi, A, Merikanto, M., Rubin, A. & Siivonen, K. 2005. *Kulttuurin kulmakivet. Varsinaissuomalaisia kulttuuristrategioita*. TUTU-julkaisuja 3, Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun kauppakorkeakoulu, Turku
- Hietanen, O. 2010. *Taustamateriaalia Varsinais-Suomen maakuntasuunnitelman päivitykseen*. Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto. http://ffrc.utu.fi/julkaisut/e-julkaisuja/eTutu_2010-1.pdf
- Kroeber, A. L. & Kluckhohn, C. 1952. *Culture. A Critical Review of Concepts and Definitions*. Papers of the Peabody Museum of American Archaeology and Ethnology, Harvard University, Vol. XLVII – No. 1. Cambridge, Massachusetts, U.S.A.: Peabody Museum.
- Kallio, T.J. & Kallio, K-M. 2011. *Organisatorinen luovuus – Hypestä kohti luovuuden mahdollistavia organisaatorakenteita*. LTA 1/11, s. 33–64. http://lta.hse.fi/2011/1/lta_2011_01_a3.pdf
- Kuusi, O. 1996. *Asiantuntijatiedon jalostaminen tulevaisuudentutkimuksessa*. Futura. Vsk. 15, No. 4, 8–16.
- Kuusi, O. 1999. *Expertise in the Future Use of Generic Technologies. Epistemic and Methodological Considerations Concerning Delphi Studies*. Helsinki School of Economics and Business

- Administration, Acta Universitatis Oeconomicae Helsingiensis A-159, Helsinki. Julkaistu myös VATT Research Reports 59, 1999, Helsinki
- Kuusi, O. 2004. *Delfoi-metodi. Metodix-menetelmäverkkoympäristö*. <http://www.metodix.com>.
- Linstone, H. A., & Turoff, M. (ed.) 2002. *The Delphi Method: Techniques and Applications*. <http://is.njit.edu/pubs/delphibook/> Julkaistu 1. kerran 1975 Adison-Wesley, Massachusetts.
- Linturi, H. 2007. *Delfoin metamorfooseja*. Futura 1/2007.
- Linturi, H, Linturi, J. & Rubin, A. 2010. *Delfoi siltaa rajanylityksiä*. Kirjassa Laitinen, S. (toim.) *Uudistuva aikuiskoulutus. Eurooppalaisia kokemuksia ja suomalaisia mahdollisuuksia*. Tutkimuksia ja raportteja 49, Mikkelin ammattikorkeakoulu, s. 115–135.
- Linturi, H., Laitio, T., Rubin, A., Siren H. & Linturi J. 2010. *Oppimisen tulevaisuus 2030*. Otavan Opisto, Tulevaisuuden tutkimuskeskus & Demos Helsinki.
<http://www.scribd.com/doc/32783236/Oppimisen-tulevaisuus-2030>
- Linturi, H. & Rubin, A. 2011. *Toinen koulu, toinen maailma*. TUTU-julkaisuja 1/2011, Tulevaisuuden tutkimuskeskus.
- Linturi, J. 2009. *Paneelin valinta Delfoi-tutkimuksessa*.
<http://edelfoi.ning.com/profiles/blogs/paneelin-valinta>
- Linturi, R. 2008. *Luova ajattelu ja innovatiivinen organisaatio*. Innovaatioiden johtamisen koulutusjakson oppimateriaali, www.linturi.fi
- Niiniluoto, I. 1989. *Informaatio, tieto ja yhteiskunta*. Filosofinen käsiteanalyysi. Valtionhallinnon kehittämiskeskus, Helsinki.
- Niiniluoto, I. 2003. *Totuuden rakastaminen*. Tieteenfilosofisia esseitä. Otava, Keuruu
- Nummelin, S. 2011. *Kulttuurin hyvinvointivaikutukset: Onnea, elämyksiä, terveyttä*. Kaupunkitutkimus- ja tietoyksikkö, Tutkimuskatsauksia 1/2011, Turun kaupunki.
- Oittinen, E. 2011. *Tulevaisuuden etiikka Spinozan ja Linkolan välissä*. Tieteessä tapahtuu 2/2011, s. 11–16.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010. *Taidekasvatuksen ja kulttuurialan koulutuksen tila Suomessa*. Opetus- ja kulttuuriministeriön politiikka-analyysijä 2010/1.
- Pedersen, T. 2010. *When Culture Becomes Politics: European Identity in Perspective*. Kirja-arvostelu, Acta Sociologica Vol. 53, No. 2, s. 182–184.
- Popper, K. 1995. *Arvauksia ja kumoamisia. Tieteellisen tiedon kasvu*. Tammer-Paino Oy, Tampere. (Suom. Eero Eerola alkuperäisestä teoksesta *Conjectures and Refutations*, 1963)
- Rubin, A. 1992. *Kirjeitä puhelinlankoja pitkin*. Tietoverkon käyttöä ja sähköpostin käyttäjän tarpeita selvittävä tutkimus. Tele, Helsinki.
- Rubin, A. 1998. *The Images of the Future of Young Finnish People*. Publications of Turku School of Economics and Business Administration, Series D-2:1998.
- Rubin, A. 2000. *Growing up in Social Transition: In Search of a Late-modern Identity*. Annales Universitatis Turkuensis, Series B, Tom. 234, Humaniora. University of Turku, Turku 2000.
- Rubin, A. 2006. *Muuttuva korkeakoulu. Turun kauppakorkeakoulun opettajien tulevaisuudenkuvat*. Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja, Sarja keskusteluja ja raportteja 4:2006.

- Rubin, A. 2010 *Muuttuvan ajan muuttuvat haasteet. Mihin tulevaisuudentutkimuksen opetuksessa tulisi kiinnittää huomiota?* TVA-julkaisuja 1/2010. Tulevaisuudentutkimuksen Verkostokatemia. <http://www.tvanet.fi/tutkimus/julkaisut/tva-julkaisuja-2010-1.pdf>
- Rubin, A. & Linturi, H. 2004 *Muutoksen tuulissa. Pienten lukioiden tulevaisuudenkuvat*. Tutujulkaisuja 3. Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turku.
- Shore, C. 2000. *Building Europe. The Cultural Politics of European Integration*. London & New York: Routledge.
- Siivonen, K. 2008a. *Culture is basically creative*. Teoksessa M. Mäenpää & T. Rajanti (eds.), *Creative Futures Conference Proceedings*. 10.–11. October 2007 in Pori, Finland. Taideteollisen korkeakoulun julkaisu C 6. Pori: University of Art and Design, Pori School of Art and Media 2008, s. 180–190.
- Siivonen, K. 2008b. *Saaristoidentiteetit merkkien virtoina. Varsinaissuomalainen arki ja aluekehitystyöglobalisaation murroksessa*. Kansatieteellinen Arkisto 51. Väitöskirja. Helsinki: Suomen Muinaismuistoyhdistys 2008.
- Siivonen, K. 2009. *Osallistava kulttuurituotanto. Pohdintaa kulttuurisesta kestävydestä*. Teoksessa M. Grahn ja M. Häyrynen (toim.), *Kulttuurituotanto. Kehykset, käytäntö ja prosessit*. Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen laitos, Turun yliopisto. Tietolipas 230. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Sintonen, K. 2007. *Innovaatioita ei synny ilman perustutkimusta*. Acatiimi 10: 8, s. 14.
- Ståhle, P. & Wilenius, M. 2006. *Luova tietopääoma. Tulevaisuuden kestävä kilpailuetu*. Helsinki: Edita.
- Talve, I. 1963. *Suomalainen kansatiede. Tähänastista kehitystä ja tulevaisuuden tehtäviä*. Turku: Turun yliopisto, kansatiede.
- Tapio, P. 2002. *The Limits to Traffic Volume Growth: The content and procedure of administrative futures studies on Finnish transport CO2 policy*, Acta Futura Fennica 8, Finnish Society for Futures Studies & ja paneelin valinta. Esitelmä Otavan Opiston Delfoi-pajassa 15.5.2009 (ei julkaistu)
- Tapio, P. 2009. *Asiantuntijuus Into the Oracle: The Delphi Method and Its Application to Social Policy and Public Health*, London, Kingsley Publishers.
- Tukiainen, S. 2009. *Share it. Ryhmien luovuutta edistävä tilakonsepti*. Sisustusarkkitehtuurin opinnäytetyö, Lahden AMK, Muotoiluinstituutti.
https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/4258/Tukiainen_Maaretta.pdf?sequence=1
- Turoff, M. 1970. *The Policy Delphi*. Journal of Technological Forecasting and Social Change. No. 2, s. 149-172.
- Turoff, M. 1975. *The Policy Delphi*. Teoksessa Linstone, H.A. & Turoff, M. (ed.) *The Delphi Method*. Addison-Wesley, Massachusetts. <http://is.njit.edu/pubs/delphibook/>
- Turoff, M. & Starr, R. H. 1996 *Computer Based Delphi Processes*. Kirjassa Adler and Ziglio, (toim.) *Gazing* Finland Futures Research Centre, Turku
- Vuorenkoski, L., Konttinen, M. & Sinkkonen, M. (toim.) 2008. *Signaaleja*. Stakesin tulevaisuusraportti 2008. Työpapereita 12/2008, Helsinki. Löytyy myös verkkoversiona http://www.stakes.fi/FI/Julkaisut/verkkojulkaisut/tyopapereita08/VT12_2008.htm
- Välikangas, L. 2008 Kolumni Helsingin Sanomissa 13.7.2008.

- Wilenius, M. 2004. *Luovaan talouteen. Kulttuuriosaaminen tulevaisuuden voimavarana*. Edita, Helsinki.
- Wilenius, M. 2008. *Taming the Dragon: How to tackle the challenge of future foresight*. Business Strategy Series Vol. 9 No. 2, s. 65–77.

LIITE 1

Panelistit

Euro, Kalle
Heino, Timo
Hietanen, Olli
Immonen, Kari
Jokinen, Leena
Järvipetäjä, Milla
Kaislakari, Minna
Kangasniemi, Paula
Kirveennummi, Anna
Lappalainen, Päivi
Lehmussaari, Katja
Lehtonen, Jaakko
Liikanen, Hanna-Liisa
Mykkänen, Marjaana
Niskala, Meiju
Palonheimo, Maija
Parkkola, Timo
Parsama, Leevi
Pekonen, Tytti
Perho, Maija
Piisi, Johanna
Raatikainen, Outi
Rantanen, Elina
Ristimäki, Vesa
Rosenberg, Åsa
Ruoppila, Sampo
Saari-Lahoniitty, Eira
Sartes, Minna
Seilo, Raija-Liisa
Tarjanne, Petra
Terho, Henri
Vatanen, Jukka
Wrede, Georg Henrik

LIITE 2

Delfoin 1. kierroksen teesit

Taustatiedot

Sukupuoli:

mies ☐ **nainen** ☐

Ikäryhmä

☐ 20-35

☐ 36-50

☐ 51-63

☐ yli 64

Tehtävä (voit rastittaa kaikki kohdallasi soveltuvat)

☐ Kulttuurialan päättäjä

☐ Muu julkishallinnon päätöksentekijä

☐ Kulttuurialan yrittäjä

☐ Muu yrittäjä

☐ Opiskelija

☐ Tutkija

☐ Mukana Turku2011 hankkeessa

☐ Markkinoija, tiedottaja

☐ Matkailualan asiantuntija

☐ Taiteilija

☐ Järjestötoiminnan edustaja

Muu, mikä? _____

TEEMA 1: Luovat tilat ja toimintaedellytykset vuonna 2020

Luovat tilat ja luovien alojen toimijoiden toimintaedellytykset Turussa: Logomo, Fortuna-kortteli ja muut toimenpiteet. Miten 2011-ohjelman hankkeiden toimintamallit saataisiin pysyväksi osaksi kaupunkikehitystä ja miten syntyneet verkostot, yhdistykset ja yritykset jatkavat Turun alueen luovalla kentällä vuoden 2011 jälkeen. Syntyykö uutta yritystoimintaa, uutta kulttuurin tuotteistamista, uusia verkostoja?

1. Työtilat

Luovien alojen ammattilaisilla on käytössä toimivat ja tarpeeksi isot omat työtilat kaupunkialueella Turussa.

vuonna 2020

epätodennäköinen		todennäköinen
ei-merkityksellinen		merkityksellinen

2. Kulttuuriosajien osuuskunta

Turussa toimii kulttuuriosajien oma aktiivinen osuuskunta (nimeltään vaikka KULO tai LUOTO), johon saavat liittyä kaikki luovien alojen toimijat.

vuonna 2020

epätodennäköinen		todennäköinen
ei-toivottava		toivottava

3. Fortuna-kortteliin huippudesignia

Fortuna-korttelissa toimii huippudesign-myymlöitä ja sen takia tavallisen luovan alan toimijan käyttöön tilat ovat liian kalliita ja hulppeita.

<http://www.fortunakortteli.fi/hanke.php>

vuonna 2020

epätodennäköinen		todennäköinen
ei-toivottava		toivottava

4. Logomossa tapahtuu

Luovien alojen keskus Logomo on täynnä toimintaa ja sen 3000 katsojan konserttitali vetää artisteja ja yleisöjä Turkuun.

<http://www.logomo.fi/>

vuonna 2020

epätodennäköinen		todennäköinen
ei-toivottava		toivottava

5. Ammattilaisten ja harrastajien yhteistyöverkostot

Kulttuurin ja taiteen alan ammattilaiset ja harrastajat tuottavat yhteistyöverkostoissa uudistuvia ja innovatiivisia kulttuurituotteita myyntiin eri tahoille.

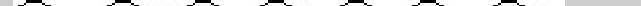
vuonna 2020

epätodennäköinen		todennäköinen
ei-merkityksellinen		merkityksellinen

6. Neuvontatuki

Turun alueella on tarjolla neuvontatukea kulttuurin ja taiteen yrittäjyyteen eri taustoista tuleville toimijoille.

vuonna 2020

ei-merkityksellinen		merkityksellinen
ei-toivottava		toivottava

7. Yritysten palkkaamat kulttuuriosaajat

On tavallinen käytäntö, että yritykset palkkaavat kulttuuriosaajan, jonka tehtävänä on luovuuden edistäminen yrityksen toiminnassa ja henkilökunnan hyvinvoinnissa.

vuonna 2020

epätodennäköinen		todennäköinen
ei-toivottava		toivottava

TEEMA 2: Kulttuuri ja raha

Taustaksi:

Turku-strategiassa 2005–2008 hyvinvoinnin edistäminen on kaikkia hallintokuntia sitova tavoite. Mikä on Turun talouskasvun ja kulttuurin välinen suhde? Mitä merkitystä kulttuurilla on kaupungille ja kaupunkilaisille? Onko kulttuuri voimavara ja jotakin, jolle Turun tulevaisuutta tulisi voimakkaasti rakentaa? Jos on, niin miten se resurssoidaan? Vaikuttaako 2011-prosessi siihen, minkälainen merkitys kulttuurilla on kaupunkilaisten ja koko kaupungin kehityksen kannalta? Lisääntykö kulttuurin kulutus? Vaikuttaako kulttuurin voimakas näkyminen koko kaupungin hyvinvointiin ja asukkaiden aktiivisuuteen? Pystyykö kulttuurin ammattilainen hankkimaan elantonsa kulttuurin saralla kulttuuripääkaupunkivuoden jälkeenkin?

8. Kulttuurimäärärahojen suuruus

Turun kaupungin kulttuurimäärärahat ovat noin 36m € vuodessa kymmenen vuoden päästä (vuoden 2010 talousarviossa ne olivat 35.381,334 €).

Turun kaupungin talousarvio ja taloussuunnitelma

vuonna 2020

epätodennäköinen		todennäköinen
ei-toivottava		toivottava

9. Päätösten perustelu

Sen sijaan, että kaupungin hallinnossa päätöksiä perustellaan sillä, riittääkö raha, niitä perustellaan sillä, tuottavatko ne kulttuurista hyvinvointia. Vasta sen jälkeen pohditaan, mistä rahoitus hankitaan.

vuonna 2020

epätodennäköinen		todennäköinen
ei-merkityksellinen		merkityksellinen

10. Poismuutto

Kulttuuripääkaupunkivuoden jälkeen luovien alojen toimijat turhautuivat päätöksenteon nihkeyteen ja määrärahojen ja mahdollisuuksien niukkuuteen ja suuri osa muutti pois Turusta.

vuonna 2020

epätodennäköinen		todennäköinen
ei-merkityksellinen		merkityksellinen

11. Kulttuurisetelit

Turkulaiset voivat ostaa kioskeista edullisia kulttuuriseteleitä, jotka käyvät maksuna kaikkiin kaupungissa järjestettäviin kulttuuritapahtumiin.

Sund: Kulttuuriseteli -- kulttuurin uhka vai mahdollisuus?

vuonna 2020

epätodennäköinen		todennäköinen
ei-toivottava		toivottava

12. Kulttuurin kulutus hiipuu.

Kulttuuripääkaupunkivuoden 2011 jälkeen kulttuurin kulutus hiipui eikä siitä ole enää mitään näkyvissä.

vuonna 2020

epätodennäköinen		todennäköinen
ei-merkityksellinen		merkityksellinen

13. Kulttuuri kaikkien arkea

Kulttuurin kuluttamisesta on tullut osa kaikkien arkea eikä sitä koeta enää eliitin harrastukseksi.

vuonna 2020

epätodennäköinen		todennäköinen
ei-merkityksellinen		merkityksellinen

14. Kulttuuri hallintokuntien tavoitteena

Kulttuurinen hyvinvointi on päätetty ottaa Turun kaikkia hallintokuntia sitovaksi tavoitteeksi.

vuonna 2020

epätodennäköinen		todennäköinen
ei-merkityksellinen		merkityksellinen

15. Kulttuuri ennaltaehkäisevä hoitona

Terveystieteiden alat sekä lääketieteellinen tutkimus painottuvat vahvasti sellaiseen ennaltaehkäisevään hoitoon, jossa kulttuurin merkitys korostuu.

Myrsky-hankkeen keskustelu kulttuurin vaikutuksista nuorten hyvinvointiin

vuonna 2020

epätodennäköinen		todennäköinen
ei-merkityksellinen		merkityksellinen

16. Kulttuuri marginaalinen asia

Kulttuurista on tullut marginaalinen asia kuivuuden, myrskyjen, tulvien ja muiden kasvavien ympäristö-ongelmien kanssa painiskelevissa maissa ja yhteiskunnissa. Kaikki resurssit menevät siihen, että ylipäänsä tullaan toimeen ja selvitään.

vuonna 2020

epätodennäköinen		todennäköinen
ei-merkityksellinen		merkityksellinen

TEEMA 3: Turku ja ympäristö

Taustaksi:

Mikä on Turun ja Varsinais-Suomen kulttuurikentän tulevaisuus? Turku 2011 vuosi on monella tavalla poikkeuksellinen, ja kulttuuripääkaupungeilla on kautta EU:n kulttuuripääkaupunkiohjelman vuodesta 1985 saakka ollut monimutkainen suhde kulttuurin nk. perustoimintaan. Miten 2011-vuosi on vaikuttanut kulttuurin perustoimintaan (3. sektori, julkinen sektori, yritystoiminta, korkeakoulut) Turussa? Miltä näyttää alueen kulttuurikentän tulevaisuus/tulevaisuudet? Tässä yksi näkökulma on koulutuksessa ja työllistymismahdollisuuksissa.

17. Turku porskuttaa, muut kituvat

Turussa kulttuuri porskuttaa, mutta ympäröivissä kunnissa kulttuurialalla on todella vaikeaa, koska kuntien päättäjät katsovat, että Turun hyvä kulttuuritilanne riittää alueellisesti eikä niiden omaa panostusta tarvita.

vuonna 2020

epätodennäköinen	☐ --- ☐ -- ☐ - ☐ - ☐ ☐ ☐	todennäköinen
ei-merkityksellinen	☐ --- ☐ -- ☐ - ☐ - ☐ ☐ ☐	merkityksellinen

18. Kulttuuripolkuja koko maassa

Turun koulujen kulttuuripolkujärjestelmä on levinnyt koko maan opetussuunnitelmiin.

Turun kulttuuripolku

vuonna 2020

epätodennäköinen	☐ --- ☐ -- ☐ - ☐ - ☐ ☐ ☐	todennäköinen
ei-merkityksellinen	☐ --- ☐ -- ☐ - ☐ - ☐ ☐ ☐	merkityksellinen

19. Kulttuuripääkaupunkivuosi epäonnistui

Kulttuuripääkaupunkivuosi epäonnistui, koska turkulaiset eivät tunteneet juhluvuotta omakseen eikä tapahtumiin saatu houkuteltua väkeä, ja sen vuoksi alueellinen itsetunto on pohjalukemissa.

vuonna 2020

epätodennäköinen	☐ --- ☐ -- ☐ - ☐ - ☐ ☐ ☐	todennäköinen
ei-merkityksellinen	☐ --- ☐ -- ☐ - ☐ - ☐ ☐ ☐	merkityksellinen

20. Kulttuuriyrittäjyyden professuuri

Turun yliopistoon on perustettu kulttuuriyrittäjyyden professuuri.

Kulttuurisen terveys- ja hyvinvointitutkimuksen professuuri Turun yliopistossa

vuonna 2020

epätodennäköinen	☐ --- ☐ -- ☐ - ☐ - ☐ ☐ ☐	todennäköinen
ei-merkityksellinen	☐ --- ☐ -- ☐ - ☐ - ☐ ☐ ☐	merkityksellinen

21. Kulttuuria päihdehuoltoon

Päihdehuollon katkaisuhoidon (ns. Katkon) hoitojaksoon kuuluu asiakkaille ilmainen käynti jossain kulttuuritapahtumassa.

A-klinikkasäätiön katkaisuhuolto

vuonna 2020

epätodennäköinen		todennäköinen
ei-toivottava		toivottava

22. Eri-ikäisten kulttuuri-iltoja

Turun vanhainkodeissa ja vanhustentaloissa järjestetään yhteisiä kulttuuri-iltoja koulujen/päiväkotien kanssa (rockkonsertteja, tanssi-iltoja, kuvataidekursseja ym.)

vuonna 2020

ei-toivottava		toivottava
ei- merkityksellinen		merkityksellinen

23. Turun ja Tallinnan yhteistyö

Turun ja Tallinnan kulttuuriyhteistyö tuottaa jatkuvasti uusia yhteisiä tilaisuuksia, konsertteja ja verkkotapahtumia.

vuonna 2020

ei-toivottava		toivottava
ei- merkityksellinen		merkityksellinen

24. Ei taidealan koulutusta

Turussa ei ole enää ollenkaan taidealan koulutusta.

vuonna 2020

epätodennäköinen		todennäköinen
ei-merkityksellinen		merkityksellinen

25. Varsinais-Suomi kulttuurin keskus

Varsinais-Suomi on profiloitunut kulttuurisen hyvinvoinnin kansalliseksi ja niin sektoriaalisia kuin maantieteellisiä rajoja ylittäväksi keskuksesi.

vuonna 2020

epätodennäköinen		todennäköinen
ei-merkityksellinen		merkityksellinen

LIITE 3

Delfoin 2. kierroksen teesit

Taustatiedot

Sukupuoli:

mies ☐ **nainen** ☐

Ikäryhmä

☐ 20-35

☐ 36-50

☐ 51-63

☐ yli 64

Tehtävä (voit rastittaa kaikki kohdallasi soveltuvat)

☐ Kulttuurialan päättäjä

☐ Muu julkishallinnon päätöksentekijä

☐ Kulttuurialan yrittäjä

☐ Muu yrittäjä

☐ Opiskelija

☐ Tutkija

☐ Mukana Turku2011 hankkeessa

☐ Markkinoija, tiedottaja

☐ Matkailualan asiantuntija

☐ Taiteilija

☐ Järjestötoiminnan edustaja

Muu, mikä? _____

1. KULTTUURI HAASTAA RAKENTEET

Taustaksi

Koska kulttuurilla ja taiteella haastetaan jatkuvasti yhteiskunnan rakenteita, kulttuurin ja taiteen tekijöiden tuen tarpeet (tilat, resurssit, muut toimintaedellytykset) muuttuvat yhteiskunnan muutosten mukana ilman, että julkinen sektori pystyy kokonaan niihin vastaamaan.

vuonna 2020

epätodennäköinen	☐ --- ☐ .. ☐ . ☐ - ☐ ☐ ☐ ☐	todennäköinen
ei-toivottava	☐ --- ☐ .. ☐ . ☐ - ☐ ☐ ☐ ☐	toivottava

2. KULTTUURI SEKOITTUU YRITTÄJYYTEEN

On tavallista, että kulttuuri sekoittuu eri alojen yrittäjyyteen: osuuskunnat palkkaavat markkinoinnin ammattilaisia, johtajia ja tuottajia välittämään taiteilijoiden ja muiden luovien alojen toimijoiden tuotteita.

vuonna 2020

epätodennäköinen	☐ --- ☐ .. ☐ . ☐ - ☐ ☐ ☐ ☐	todennäköinen
ei-toivottava	☐ --- ☐ .. ☐ . ☐ - ☐ ☐ ☐ ☐	toivottava

3. KULTTUURIOSUUSKUNNAT

Turussa on useita yrityksiä ja osuuskuntia, jotka tarjoavat luovien ammattilaisten palveluita yrityksille ja julkiselle sektorille.

vuonna 2020

epätodennäköinen	☐ --- ☐ .. ☐ . ☐ - ☐ ☐ ☐ ☐	todennäköinen
ei-toivottava	☐ --- ☐ .. ☐ . ☐ - ☐ ☐ ☐ ☐	toivottava

4. KULTTUURI KAUPUNGIN PALVELUINA

Kulttuuripalvelut ovat muuntuneet osaksi kaupungin eri hallintosektoreiden palveluja ja budjetointia.

vuonna 2020

epätodennäköinen	☐ --- ☐ .. ☐ . ☐ - ☐ ☐ ☐ ☐	todennäköinen
ei-toivottava	☐ --- ☐ .. ☐ . ☐ - ☐ ☐ ☐ ☐	toivottava

5. VUOROVAIKUTUSSUUNNITTELIJA

Helsingin tavoin Turussa kaupunkisuunnittelusta vastaa erillinen kaupunkisuunnitteluvirasto, jossa on erityinen kulttuuriosaamista hyödyntävä ”vuorovaikutussuunnittelija”.

vuonna 2020

epätodennäköinen	☐ --- ☐ .. ☐ . ☐ - ☐ ☐ ☐	todennäköinen
ei-toivottava	☐ --- ☐ .. ☐ . ☐ - ☐ ☐ ☐	toivottava

6. KULTTUURI HYVINVOINTITALOUDENPITOA

Ollilan maabrändivaltuuskunnan raportissa puhutaan hyvinvointitaseesta ja hyvinvointi-kansantuotoksesta. Sen mukaisesti kulttuurin kehittäminen katsotaan normaaliksi osaksi Turun hyvinvointitaloudenpitoa.

vuonna 2020

epätodennäköinen	☐ --- ☐ .. ☐ . ☐ - ☐ ☐ ☐	todennäköinen
ei-toivottava	☐ --- ☐ .. ☐ . ☐ - ☐ ☐ ☐	toivottava

7. KULTTUURISETELIT

Kolmannes kaupungin budjetissa määrätystä kulttuurimäärärahasta jaetaan kaupunkilaisille kulttuuriseteleinä.

vuonna 2020

epätodennäköinen	☐ --- ☐ .. ☐ . ☐ - ☐ ☐ ☐	todennäköinen
ei-toivottava	☐ --- ☐ .. ☐ . ☐ - ☐ ☐ ☐	toivottava

8. ARJEN KULTTUURI JA VAKAVA KULTTUURI

Arjen kulttuuri nähdään kulttuuritoimintojen itsestään selvänä osana. Sen lisäksi kulttuuri ja taide tuovat esiin elämän kirjon syvempiä merkityksiä.

vuonna 2020

epätodennäköinen	☐ --- ☐ .. ☐ . ☐ - ☐ ☐ ☐	todennäköinen
ei-toivottava	☐ --- ☐ .. ☐ . ☐ - ☐ ☐ ☐	toivottava

9. JULKINEN TUKI KULTTUURILLE LAKKAA

Kulttuuri elää ihmisten arjessa ja yritystoimintana, mutta julkinen tuki kulttuurille on lakannut kokonaan globaalin talouden ja ekosysteemin vakavan kriisiytymisen vuoksi.

vuonna 2020

epätodennäköinen	☐ --- ☐ .. ☐ . ☐ - ☐ ☐ ☐	todennäköinen
------------------	--	---------------

10. AVOIMEN YHTEISTYÖN MERKITYS

Vuoteen 2020 mennessä erilaiset kulttuurin teemavuodet ovat opettaneet kulttuurialan toimijoille avoimen yhteistyön merkityksen sitoutumisen edistäjänä.

vuonna 2020

epätodennäköinen	☐ --- ☐ .. ☐ . ☐ - ☐ ☐ ☐	todennäköinen
ei-merkityksellinen	☐ --- ☐ .. ☐ . ☐ - ☐ ☐ ☐	merkityksellinen

11. TAIDEKOULUTUKSEN NÄKÖKULMAN MUUTOS

Taidekoulutus on Turusta lopetettu ja tilalle on tullut design- ja kulttuuriyrittäjyyskoulutusta.

vuonna 2020

epätodennäköinen	☐ --- ☐ .. ☐ . ☐ - ☐ ☐ ☐	todennäköinen
ei-merkityksellinen	☐ --- ☐ .. ☐ . ☐ - ☐ ☐ ☐	merkityksellinen

12. TURKU HOUKUTTELEVANA KULTTUURIKAUPUNKINA

Turku houkuttelee innostavalla kulttuuritoiminnalla, yhteistyöverkostoilla ja oppimismahdollisuuksillaan taiteilijoita ja muuta luovan alan väkeä sekä muualta Suomesta että ulkomailta.

vuonna 2020

epätodennäköinen	☐ --- ☐ .. ☐ . ☐ - ☐ ☐ ☐	todennäköinen
ei-merkityksellinen	☐ --- ☐ .. ☐ . ☐ - ☐ ☐ ☐	merkityksellinen

13. TURKU KIINNOSTAA MATKAILIJOITA

Turku on matkailijoita kiinnostava kulttuurikohde.

vuonna 2020

epätodennäköinen

todennäköinen

LIITE 4

Delfoin 3. kierroksen teesit

Taustatiedot

Sukupuoli:

mies ☐ **nainen** ☐

Ikäryhmä

☐ 20-35

☐ 36-50

☐ 51-63

☐ yli 64

Tehtävä (voit rastittaa kaikki kohdallasi soveltuvat)

☐ Kulttuurialan päättäjä

☐ Muu julkishallinnon päätöksentekijä

☐ Kulttuurialan yrittäjä

☐ Muu yrittäjä

☐ Opiskelija

☐ Tutkija

☐ Mukana Turku2011 hankkeessa

☐ Markkinoija, tiedottaja

☐ Matkailualan asiantuntija

☐ Taiteilija

☐ Järjestötoiminnan edustaja

Muu, mikä? _____

(Varsinainen väittämä on harmaalla taustalla olevassa laatikossa. Selitysosiot ovat suoria tai hiukan muokattuja panelistien kommentteja 2-kierrokselta.)

1. KULTTUURI HAASTAA RAKENTEET

Vuonna 2020 kulttuurin ja taiteen kyky haastaa yhteiskunnallista kehitystä ja arvomaailmaa on kasvanut nykyisestä.

Jotta kulttuuri ja taide kulttuuri säilyisivät elävänä ja jotta niillä säilyisi terä, ne eivät saisi olla liian hyväksyttyä. Yksi kulttuurin tehtävistä yhteiskunnassa on toimia herättäjänä ja silmien avaajana ja kertoa siitä myös kriittisesti. Näyttää valoa myös sinne, mikä jäisi muuten piiloon ja näkymättömiin. Tuulettaa. Siihen kulttuuri ja taide eivät pysty, jos ne muuttuvat liian hyväksytyiksi ja itsestään selviksi. Harmihan se olisi jos yhteiskunta voisi täysin vastata kulttuurin ja taiteen tarpeisiin. Silloin taiteen yhteiskuntakriittinen ulottuvuus olisi institutionaalista.

vuonna 2020

epätodennäköinen	☐ --- ☐ -- ☐ - ☐ - ☐ ☐ ☐	todennäköinen
ei-toivottava	☐ --- ☐ -- ☐ - ☐ - ☐ ☐ ☐	toivottava

2. KULTTUURI SEKOITTUU YRITTÄJYYTEEN

Vuonna 2020 taideyrittämisestä on muodostunut voimakkaasti kasvava osa Turun elinkeinoelämää.

On tärkeää, että kulttuurialan tekeminen ei muodostu osaamattomien saarekkeeksi silloin, kun sisällöt pitää saada myös kaupan ja osaaminen levitykseen uusille yleisöille. Taide tarvitsee uusia markkinoita ja niitä pitää löytää yksityisen sektorin aktiivisuudella.

vuonna 2020

epätodennäköinen	☐ --- ☐ -- ☐ - ☐ - ☐ ☐ ☐	todennäköinen
ei-toivottava	☐ --- ☐ -- ☐ - ☐ - ☐ ☐ ☐	toivottava

3. JULKINEN TUKI KULTTUURILLE LAKKAA

Vuonna 2020 kulttuuria tuetaan julkisin varoin vain niillä osa-alueilla, joilla se lisää mitattavissa olevaa hyvinvointia tai synnyttää taloudellista voittoa.

Kulttuuri on tärkeää vain, jos se synnyttää hyvinvointia tai voittoa, ja taiteen tukeminen sinänsä menettää merkityksensä.

vuonna 2020

epätodennäköinen	☐ --- ☐ -- ☐ - ☐ - ☐ ☐ ☐	todennäköinen
ei-toivottava	☐ --- ☐ -- ☐ - ☐ - ☐ ☐ ☐	toivottava

4. KULTTUURI KAUPUNGIN PALVELUINA

Vuonna 2020 kaupunkisuunnittelu on avainasemassa, kun mietitään sitä, miten kulttuurista tulee yhteiskuntaa läpäisevä voima.

Tämä suunta olisi kaikkein toivottavinta: prosentti taiteelle ja eräänlaisia kulttuuriasiamiehiä, jotka osallistuvat suunnitteluun ja päätöksentekoon ja huolehtivat siitä, että kaupungista kasvaa kulttuuriystävällinen paikka, jossa on helppoa nauttia kulttuuria ja osallistua kulttuurin tekemiseen sekä myös tehdä sitä työkseen.

vuonna 2020

epätodennäköinen	☐ --- ☐ -- ☐ - ☐ - ☐ ☐ ☐	todennäköinen
ei-toivottava	☐ --- ☐ -- ☐ - ☐ - ☐ ☐ ☐	toivottava

5. KULTTUURIPALVELUJEN RAHOITUS (KULTTUURISETELIT)

Vuonna 2020 turkulaiset kaupunkilaiset päättävät itse siitä, mitä kulttuuriprojekteja rahoitetaan ja tuetaan.

Todennäköisesti mennään kohti Ruotsin mallia (vrt. Tukholmassa, jossa tekijät listaavat ideat ja kaupunkilaiset päättävät mihin toteutuksiin raha annetaan).

vuonna 2020

epätodennäköinen	☐ --- ☐ -- ☐ - ☐ - ☐ ☐ ☐	todennäköinen
ei-toivottava	☐ --- ☐ -- ☐ - ☐ - ☐ ☐ ☐	toivottava

6. TAIDEKOULUTUKSEN NÄKÖKULMAN MUUTOS

Vuonna 2020 eri taidemuotojen rajat ovat murtuneet ja taidealan oppilaitoksissa voi saada monipuolisesti poikkitaiteellista opetusta.

Visuaalinen, audiovisuaalinen ja muu aistittava osaaminen yhdistyy materiaaliosaamiseen designia laajemminkin, ja lopulta on tajuttu myös perinteisen taideosaamisen merkitys luovuuden ja osaamisen parantamisessa. Niinpä taidekoulutus jatkaa ympäristössä, jossa perinteiset raja-aidat eri taidemuotojen välillä ovat kaatuneet. Saksofonin soittoa opetetaan kuvataideluokassa, tilojen monikäyttö on lisääntynyt. Tilat eivät ole koskaan tyhjinä.

vuonna 2020

epätodennäköinen	☐ --- ☐ -- ☐ - ☐ - ☐ ☐ ☐	todennäköinen
ei-toivottava	☐ --- ☐ -- ☐ - ☐ - ☐ ☐ ☐	toivottava

7. KULTTUURISETELIT

Kulttuuriseteleitä käytetään vuonna 2020 erityisesti viihdetapahtumien ja –tilaisuuksien pääsylippuihin.

Vakiintunut, valtionapuja nauttiva kulttuuri- ja museotoiminta näivettyy kirjastopalveluja lu-
kuunottamatta samalla, kun kulttuurin tuottamisen jatkuvuus ja ennakointi kärsii poukkoilevien
asiakkaiden käsissä. Joitakin kulttuuripalveluja on jatkuvasti kilpailutettava ja työntekijöiden
hyvinvointi kärsii. Markkinoille on tullut myös ulkomaalaisia yrittäjiä ja kulttuurin franchising-
yrittäjyyttä.

vuonna 2020

epätodennäköinen	☐ --- ☐ -- ☐ - ☐ - ☐ ☐ ☐	todennäköinen
ei-toivottava	☐ --- ☐ -- ☐ - ☐ - ☐ ☐ ☐	toivottava

8. ARJEN KULTTUURI JA VAKAVA KULTTUURI

Kulttuuri on vuonna 2020 olemassaolevia valtarakenteina pysyttävää, eliitin tar- peisiin toteutettua toimintaa.

Kulttuuri on myös yhä abstraktimpaa ja siksi yhä voimakkaammin hyväosaisten pääomaa, joka
osaltaan auttaa uusintamaan vallitsevia valtarakenteita. Niinpä valtaosa veromarkoista menee
yhä toimintoihin, joita vain päättävä eliitti suosii. Tämän brändikehityksen varjosta on noussut
vastarintaliike, joka vaatii kulttuurin kehittämistä voimakkaammin pahoinvointitasetoimenpi-
teillä, kansaanmenevällä kulttuuriviihteellä ja itsetekemisen taiteella.

vuonna 2020

epätodennäköinen	☐ --- ☐ -- ☐ - ☐ - ☐ ☐ ☐	todennäköinen
ei-toivottava	☐ --- ☐ -- ☐ - ☐ - ☐ ☐ ☐	toivottava

9. TURKU HOUKUTTELEVANA KULTTUURIKAUPUNKINA

Kulttuurimatkailu on vuonna 2020 Turun tärkein elinkeino ja työnantaja.

Turku on ihmisen mittakaavainen kaupunki, jossa ruokakulttuuri on loistossaan: ravintoloita on
tullut lisää 2011 matkailijabuumin jälkeen, ja vain turistien ansiosta ne ovat onnistuneet pysy-
mään hengissä. Turismista on tullut myös joidenkin taiteilijaryhmien tärkein tulonlähde, kun
palveluita on onnistuttu suuntaamaan oikeanlaisille ihmisille oikeanlaisina. Matkailijoita arvoste-
taan – turkulaiset osaavat hyödyntää kaupunkikulttuurinaan eri vuodenaikojen mukaisesti niin
jokivarsihiihtoa kuin toriluisteluakin. Kesällä linnan puistot ja tuomiokirkon edustat ja muut
kulttuurinähtävyydet keräävät niin ikään kulttuuriliikunta-, kulttuuripuutarha- ja kulttuurikuli-
narismin harrastajia eri puolilta Suomea ja muuta maailmaa.

vuonna 2020

epätodennäköinen	☐ --- ☐ -- ☐ - ☐ - ☐ ☐ ☐	todennäköinen
ei-merkityksellinen	☐ --- ☐ -- ☐ - ☐ - ☐ ☐ ☐	merkityksellinen

KÄRJET TEKEVÄT AINA REIKIÄ SEINIIN, MUUTEN ILMA UMMEHTUU

Osallisuuden luova voima

Turun kulttuuripääkaupunkivuoden 2011 aikana toteutetaan suuri määrä erilaisia kulttuurihankkeita niin Turussa kuin lähikunnissa. Turku 2011 -säätiön rahoittamassa Osallisuuden luova voima -hankkeessa tutkittiin Delfoi-menetelmän avulla sitä, millaisia tulevaisuuden haasteita, toiveita, pelkoja ja odotuksia kulttuurialan asiantuntijat näkevät seuraavien kymmenen vuoden kuluessa. Asiantuntijoita Delfoi-paneelissa oli 33 ja tutkimus toteutettiin kolmena verkkopohjaisena kierroksena. Koko Osallisuuden luova voima -tutkimushankkeella on tavoitteena vahvistaa Turku 2011 -kulttuuripääkaupungin positiivisia, pitkäkestoisia, osallistavia ja voimauttavia vaikutuksia. Delfoi-tutkimus asettuu osaksi tätä kokonaisuutta.

Tuloksissa tulee esiin, että vaikka Turulla on kaikki edellytykset muodostua maan mielenkiintoisimmaksi kulttuurimatkailukohteeksi ja suomalaisen kulttuurin helmeksi, se ei ole mikään itsestäänselvyys. Kaupungin rooli on oleellinen, jotta kulttuurin mahdollisuudet ovat edelleen olemassa sekä tekijöiden että kulttuurin kuluttajien näkökulmasta. Pelätään, että viihde ja ns. arkikulttuuri lohkaisevat suurimman osan niin yleisöstä kuin tuistakin, jos kaikkea kulttuuria ei systemaattisesti tueta. Kaupungin vastuuta ja merkitystä hyvinvoinnin edistäjänä kulttuuritoimintojen avulla korostettiin juuri tästä näkökulmasta.

Kulttuurin itsessään nähdään kommentteissa kuitenkin muuttuvan yhä abstraktimpaan suuntaan. Kulttuuritarjonta moninaistuu mutta oikeastaan ei vielä ole näköpiirissä hyviä työkaluja, joiden avulla voidaan tehdä valintoja tässä laajenevassa todellisuudessa myöskään kulttuurin elämänalueella. Sen vuoksi kyky nähdä toisin, kulttuurinen uskallus ja olla erilainen nousi kommentteissa tärkeäksi selviämisen menetelmäksi.

AIKAISEMPIA TUTU-eJULKAISUJA

2/2011	Heinonen, Sirkka & Ruotsalainen, Juho: Kestävä monipaikkaisuus. Sitran Tulevaisuusklubin 10.12.2010 tulokset.
1/2011	Turunen, Jenny -Snäkin, Juha-Pekka - Panula-Ontto, Juha -Lindfors, Heikki -Kaisti, Hanna -Luukkanen, Jyrki - Magistretti, Stefano & Mang, Chinda. Livelihood resilience and food security in Cambodia - Results from a Household Survey.
8/2010	Lauttamäki, Ville & Heinonen, Sirkka: Vähäisten päästöjen Suomi 2050. Raportti ilmastojä ja energiapolitiittisen tulevaisuusselonteon skenaario-työstä.

TUTU-eJULKAISUJA 3/2011

Anita Rubin & Katriina Siivonen

KÄRJET TEKEVÄT AINA REIKIÄ SEINIIN, MUUTEN ILMA UMMEHTUU
OSALLISUUDEN LUOVA VOIMA

ISBN 978-952-249-122-0

ISSN 1797-132

Turun yliopisto
University of Turku

